

**KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**TÜRKİYE'DEN ULUSÖTESİ GÖÇ ETMİŞ EBEVEYNLERİN
ÖZYETERLİK İNANÇLARI VE OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ
ÇOCUKLARININ DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Elif GÜVENER

Yüksek Lisans Tezi

**KONYA
Eylül, 2021**

TÜRKİYE'DEN ULUSÖTESİ GÖÇ ETMİŞ EBEVEYNLERİN
ÖZYETERLİK İNANÇLARI VE OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARININ
DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Elif GÜVENER

KTO Karatay Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı
Çocuk Gelişimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Hatice YALÇIN

Konya
Eylül, 2021

BİLDİRİM

Enstitü tarafından onaylanan Yüksek Lisans Tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını basılı veya dijital biçimde arşivleme ve aşağıda belirtilen koşullar dahilinde erişime açma iznini KTO Karatay Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle, Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak ve gelecekteki çalışmalar (makale, kitap, lisans, patent vb.) için tezimin tamamının veya bir bölümünün kullanım hakları yalnızca bana ait olacaktır.

Tezimin bütünüyle kendi çalışmam olduğumu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izinle kullanılması zorunlu olan kaynakları, yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde izinlerin suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” kapsamında, tezim, aşağıda belirtilen koşullar haricince, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve KTO Karatay Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.¹

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 6 ay ertelenmiştir.²

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.³⁴

3 Eylül 2021

Elif GÜVENER

¹ MADDE 6(1) Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

² MADDE 6(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

³ MADDE 7(1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

⁴ MADDE 7(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak Dr. Öğr. Üyesi Hatice YALÇIN danışmanlığında tarafımdan üretilen bu tez/proje çalışmasında; sunduğum tüm veri, enformasyon, bilgi ve belgeleri bilimsel etik kuralları çerçevesinde elde ettiğimi, tüm değerlendirme, analiz, bulgu ve sonuçları bilimsel usullere uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım kaynakların tümüne bilimsel normlara uygun biçimde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

3 Eylül 2021

Elif GÜVENER

Kalbimin iki parçası oğlum Ege ve kızım Ayşe Nil'e

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın ortaya çıkmasında gece gündüz bana desteğini esirgemeyen, tüm sorularıma, sorunlarıma her zaman geri dönüŐ yaparak beni aydınlattığı için, gece yarısından sonra bile olsa arayıp fikirleriyle yolumu açtığı için sevgili danıŐman hocam Dr. Őęr. Üyesi Hatice YALÇIN minnet ve sevgiyle her zaman kalbimde olacak...

Sevgili eşim Grhan'a çalıŐmama sağladığı destek, fikirler, stresli günlerde yanımda olması, çalışma sürecinde çocuklardan çaldığım zamanı hep telafi etmesi ve benim yolumu açtığı için çok teşekkür ederim.

Sevgili Doç. Dr. Gözde Ertürk KARA hocama desteği için çok teşekkür ederim. Yolumun onunla keŐiŐmiŐ olması benim için bir Őans ve her zaman güzel dileklerle hatırlayacağım.

Sevgili ocuklarım Ege ve Ayşe Nil'e; en çok teŐekkürü hak eden ve bana çalıŐmamda sabrı Őęreten, beni anne yapan canımın içi çocuklarıma teşekkür ederim. Bu çalıŐmayla birlikte ebeveynlik yoluma bir göçmen ebeveyn olarak devam edecekken bu çalışmanın benim için daha da anlamlı...

3 Eylül 2021

Elif GÜVENER

ÖZET

Elif GÜVENER

Türkiye’den Ulusötesi Göç Etmiş Ebeveynlerin Öz yeterlik İnançları ve Okul Öncesi
Dönemdeki Çocuklarının Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişki

Yüksek Lisans

Konya, 2021

Bu çalışma, Türkiye’den ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin öz yeterlik inançları ve okul öncesi dönemdeki çocuklarının duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla nicel araştırma türünde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu ulusötesi göç etmiş ve 3-6 yaş arası okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynlerdir. Ulusötesi göçmen olarak yaşayanlara ulaşabilmek amacıyla öncelikle göçmen olarak yaşadığı bilinen ailelere ulaşılmış, kartopu tekniği yoluyla kişiden kişiye ulaşarak 101 ebeveyne ulaşılmıştır. Veri toplama aracı google form tekniği ile uygulanmıştır. Gönüllülük esasıyla farklı ülkelerde yaşayan ve okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynlere mail ve telefon aracılığı ile veri toplama araçları gönderilmiştir. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu ve Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği (BPSE-R) uygulanmıştır. Ölçeklerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı korelasyon testleriyle; ikili değişkenler bağımsız gruplar t testiyle ve ikiden fazla değişkeni olan gruplar ise tek faktörlü varyans analiziyle değerlendirilmiştir. Yurt dışında 5 yıldan fazla yaşayan katılımcıların; görücü usulünde evlenenlerin, eşi 35 yaş ve altında olan ebeveynlerin; T.C. uyruğuna sahip olan ebeveynlerin; kendisi ve eşlerinin eğitim düzeyi lisans ve üzeri olanların; çocuk sayısı 3-4 ve üzeri olan katılımcıların ve eşlerinden destek alanların duygu düzenleme toplam puanları yüksektir. Bu araştırma verileri pozitif ebeveynliğin çocuk gelişimindeki yararlı etkilerini yeniden ortaya koymuştur. Yurt dışına göç etmiş ebeveynler üzerinde yapılan bu araştırmanın; Türkiye’de yaşamına devam eden ebeveynler üzerinde yapılması planlanan araştırmalara, başka açıdan bakmak için fırsat oluşturacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler

Ulusötesi göçmen ebeveyn, okul öncesi dönem, ebeveyn öz yeterlik inançları, duygu düzenleme becerileri.

ABSTRACT

Elif GÜVENER

The Relationship Between Self-Efficacy Beliefs of Parents Immigrated from Turkey
and their Preschool Children's Emotion Regulation Skills

Master's Thesis

Konya, 2021

This study was conducted as a quantitative research in order to determine the relationship between the self-efficacy beliefs of parents who have immigrated from Turkey and the emotion regulation skills of their preschool children. The study group of the research is transnational immigrated parents who have children in the preschool period between the ages of 3-6. In order to reach those living as transnational immigrants; firstly, families known to be living as immigrants were reached; The research was conducted with 101 parents by reaching person-to-person through the snowball technique. Data collection tool was applied with google form technique. On a voluntary basis, to parents who live in different countries and have children in the preschool period; Data collection tools were sent via e-mail and telephone. Within the scope of the research, "Parent Personal Information Form" and "Revised Berkeley Parent Self-Efficacy Scale (BPSE-R)" were applied as data collection tools. Whether there is a significant relationship between the mean scores of the scales with correlation tests; Binary variables were evaluated with independent groups t-test and groups with more than two variables were evaluated with one-factor analysis of variance. Participants living abroad for more than 5 years; those who marry in an arranged manner; parents whose spouse is 35 years or younger; Parents who have Turkish nationality; those who have a bachelor's degree and above, and their spouses; Emotion regulation total scores of participants with 3-4 or more children and support from their spouses are high. These research data reaffirm the beneficial effects of positive parenting on child development. This study, which was conducted on parents who migrated abroad; It is foreseen that it will provide an opportunity to look at the studies planned to be done on parents living in Turkey from a different perspective.

Keywords

Transnational immigrant parent, preschool period, parental self-efficacy beliefs, emotion regulation skills.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	
BİLDİRİM	i
ETİK BEYAN.....	ii
İTHAF	iv
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv-vii
TABLOLAR DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
1. GİRİŞ	1
2.ERKEN ÇOCUKLUKTA GELİŞİM.....	7
2.1.Bilişsel ve Dil Gelişim	7
2.2.Sosyal ve Duygusal Gelişim.....	8
2.3.Fiziksel ve Psikomotor Gelişim	9
2.4.Ahlak ve Cinsel Gelişim.....	10
2.5.Özbakım Becerilerinin Gelişimi.....	12
3.GÖÇ	13
3.1.Göçe İten Sebepler	14
3.1.1. Doğal nedenler	17
3.1.2. Ekonomik nedenler.....	18
3.1.3. Siyasi nedenler	18
3.1.4.Sosyal nedenler.....	19
3.2. Göçmen Olmak	20
3.2.1.Gönüllü göçler.....	20
3.2.2.Beyin göçü.....	20
3.2.3.Zorunlu göç	21
3.3. Göç ile İlgili Kuramlar	23
3.3.1. Ravenstein'ın göç kanunları	23
3.3.2. İtme çekme kuramı	23
3.3.3. Petersen'in beş göç tipi.....	24

3.3.4. Kesişen fırsatlar kuramı.....	25
3.3.5. Merkez çevre kuramı.....	26
3.3.6. Göç sistemleri kuramı	26
3.3.7. İlişkiler ağı (network) kuramı.....	27
4. EBEVEYNLİK.....	28
4.1.Ebeveynlik Kavramı.....	28
4.2.Annelik	28
4.3.Babalık.....	29
4.4.Çocuklara Verilen Değer	29
4.5. Ebeveynliğin Kuramsal Çerçevesi	30
4.5.1. Beş faktör kişilik kuramı	30
4.5.2.Yapısal işlevsel kuram	30
4.5.3.Aile sistemleri kuramı	31
4.5.4. Aile ekolojisi kuramı	31
4.5.5.Bağlanma kuramı.....	32
4.5.6.İnsancıl (hümanistik) kuram	32
4.5.7.Sosyal-bilişsel kuramlar.....	33
4.5.8.Sosyal alışveriş kuramı	33
4.5.9. Feminist aile kuramı	34
4.5.10.Sosyal çatışma kuramı	34
4.6. Değişen Ebeveynlik Rollerini.....	34
4.6.1.Dijital ebeveyn.....	34
4.6.2.Helikopter ebeveyn.....	35
4.6.3.Anne bekçiliği.....	36
4.6.4.Blogger ebeveynler	37
4.6.5.Süper anne	37
4.6.6.Kaplan ebeveynlik	38
4.6.7.Aşırı ebeveynlik.....	38
4.8. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Duygu Düzenleme Becerileri.....	42
4.8.1. Duygu düzenleme tanımı.....	43
4.8.2. Duygu düzenleme	44
4.8.3. Duygu düzenleyememe	44
5.DUYGU DÜZENLEME VE EBEVEYN ÖZ YETERLİĞİ İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR	46

5.1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Duygu Düzenleme Becerileri ile İlgili Araştırmalar.....	46
5.2. Ebeveynlerin Öz Yeterlikleri ile İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	47
6. YÖNTEM.....	53
6.1. Araştırmanın Modeli	53
7.BULGULAR	58
7.1.Formu Dolduran Ebeveyn Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	58
7.2.Yaşanılan Ülke Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	58
7.3.Yurt Dışında Yaşanılan Süre Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	59
7.4.Yabancı Dil Konuşma Seviyesi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	61
7.5.Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	62
7.6.Evlilik Tipi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular.....	63
7.7.Yaş Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	64
7.8.Eşin Yaşı Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular.....	65
7.9.Evlilik Süresi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	66
7.10.Uyruk Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	67
7.11.Eş Uyruğu Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	68
7.12.Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular.....	69
7.13.Eşlerin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	70
7.14.Çalışma Durumu Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular.....	71
7.15.Eş Çalışma Durumu Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular.....	72
7.16.Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	73
7.17.Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular	74
7.18.Eşinden Destek Görme Durumu Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular.....	74
7.19.Çocuk Yaş Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular.....	76
7.20.Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Bulgular	77
8.TARTIŞMA.....	79
8.1. Duygu Düzenleme Becerileri ile ilgili Tartışma	79
8.2. Ebeveyn Öz-Yeterliği ile İlgili Tartışma.....	83
9.SONUÇ VE ÖNERİLER	88
KAYNAKLAR	93
EKLER.....	11919
Ek.1.....	11919

Ek.2.....	1200
Ek.3.....	1211
Betimsel İstatistikler.....	121
ÖZGEÇMİŞ.....	1300

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların demografik değişkenlerin kategorilerine göre dağılımı_.....	54
Tablo 2. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, formu dolduran ebeveynin anne veya baba olmasına göre karşılaştırılması_.....	58
Tablo 3. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, yurt dışında yaşanan ülke değişkenine göre karşılaştırılması_.....	59
Tablo 4. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, yurt dışında yaşanan süre değişkenine göre karşılaştırılması_.....	60
Tablo 5. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, yabancı dil konuşma seviyesi değişkenine göre karşılaştırılması_.....	61
Tablo 6. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, evlilik yaşı değişkenine göre karşılaştırılması_.....	62
Tablo 7. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, evlilik tipi değişkenine göre karşılaştırılması_.....	63
Tablo 8. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, yaş değişkenine göre karşılaştırılması_.....	64
Tablo 9. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eş yaşı değişkenine göre karşılaştırılması_.....	65
Tablo 10. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, evlilik süresi değişkenine göre karşılaştırılması_.....	66
Tablo 11. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, uyruk değişkenine göre karşılaştırılması_.....	67
Tablo 12. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eş uyuşuğu değişkenine göre karşılaştırılması_.....	68

Tablo 13. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması.....	69
Tablo 14. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eşlerin eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması	70
Tablo 15. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, çalışma durumu değişkenine göre karşılaştırılması.....	71
Tablo 16. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eş çalışma durumu değişkenine göre karşılaştırılması.....	72
Tablo 17. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, çocuk sayısı değişkenine göre karşılaştırılması.....	73
Tablo 18. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, gelir düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması	74
Tablo 19. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eşinden destek görme durumu değişkenine göre karşılaştırılması.....	75
Tablo 20. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, çocuk yaş değişkenine göre karşılaştırılması.....	76
Tablo 21. Ölçeklerin ve alt boyutlarının arasında hesaplanan korelasyon katsayıları.....	77

ŞEKİLLER DİZİNİ

Göç etme kararının ortaya çıkış genel çerçevesi	16
Göç etme nedenleri.....	17

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma	Açıklama
AÇSHB	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BPSE-R	Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği
DDÖ	Duygu Düzenleme Ölçeği
EEG	Elektro Ensefalo Grafi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü
WCED	Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu
BM	Birleşmiş Milletler

1. GİRİŞ

Göç tarih boyunca insanın varlığı ile beraber oluşmuş ve sürekli olarak zamana, iklime, doğal ve beşeri faktörlere bağlı olarak şekil değiştirerek süregelmiştir. Göç kavramına konu olan asıl unsur insan hareketinin dinamikliğidir. Coğrafi koşulların elverişsizliği, iklim şartları, ekonomik sıkıntılar, siyasi politikalar, etnik grupların anlaşmazlıkları, savaşla beraber yaşanan can güvenliği gibi konular 21. yüzyılın göç nedenlerini oluşturmaktadır. Göç insanın varlığı ile birlikte görülse de ulusötesi göçler 20. Yüzyılla birlikte görülmeye başlamıştır. Bunda insanların iletişimlerinin artması, ulaşımın kolaylaşması, ekonomik faktörlerin ülkelere göre iyileşmesi ya da kötüleşmesi, eğitim amaçlı göçlerin önem kazanması gibi faktörler gösterilebilir (Danış, 2004: 1).

Göç etmek aileyi, ebeveynliği ve kültürü derinden etkileyen olgulardan biridir. Yaşanılan çevrenin ve kültürün değişmesiyle birlikte ebeveyn de bu süreçten etkilenir. Çünkü ebeveynlik gün içinde, yaşarken, okurken, televizyonda, gazetede, dizi de adını sıkça duyduğumuz, üzerine birçok farklı roller biçilmiş ve aileden aileye kültürden kültüre sorumlulukları değişen bir kavram olarak karşımıza çıkar. Ebeveynin çocuk gelişiminde uzun vadede önemli etkileri bulunmasından dolayı sosyalleşmenin başladığı ilk yer olan aileyi daha önemli ve incelenmesi gerek bir unsur yapmaktadır (Grusec ve Davidov, 2007).

Literatüre bakıldığında, çocuk gelişimi ve ebeveynlik kavramının, çocuğun bilişsel süreçleri ve duygusal-sosyal gelişimi, arasında önemli bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır (Dekovic ve Janssens, 1992; Cheah ve Rubin, 2003; Tamis-LeMonda, Shannon, Cabrera ve Lamb, 2004). Hassaslık, sıcaklık, çocuğa karşı kullanılan sabırlı ve açıklayıcı dil, bilişsel düşünme süreçleri, akıl yürütme ve bilişsel uyarma, çocuğun tüm gelişim alanlarını yordadığından destekleyici ve olumlu ebeveyn davranışları olarak tanımlanır (Paulussen-Hoogeboom, Stams, Hermanns, Peetsma ve van den Wittenboer, 2008).

Çocuğa sahip anne ve babanın, bu çocukla ilgili, fiziksel, duygusal, sosyal, zihinsel, ve ahlaki gelişimi için bu çocuğa sağladığı ortam ve çocuk yetiştirmeye ilişkin davranış ve tutumlarına ebeveynlik denir (Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2017). Çocuğa karşı geliştirilen davranışların çocuğun gelişimi üzerinde etkileri vardır. Ebeveyn olmak çocuğun sağlıklı bir karakter geliştirebilmesi için kilit role sahiptir. Büyürken

çocukların en çok zaman geçirdiği ve kendilerine model olarak gördükleri ilk kişiler ebeveynleridir. Bu yüzden onların çocuklarına karşı geliştirdiği davranış ve tutumlar oldukça önemlidir (Checa ve Abundis-Gutierrez, 2017). Sosyal gelişim araştırmacıları da ebeveynlik stil ve uygulamalarının gençleri ve çocukların gelişimini nasıl etkilediği ile ilgilenmektedir (Milnitsky- Sapiro, Turiel ve Nucci, 2006).

Ebeveynin kendi hayatını daha nitelikli hale getirmek için yaptığı göç hareketi bütün aileyi etkiler. Aile toplumun küçük bir unsuru olarak düşünüldüğünde toplumun da temelini oluşturmaktadır. Nitelikli göç hareketleri göz önüne alındığında bu göç veren ülke için kayıp olarak düşülmelidir. Göç edilen ülke mutlak ayrılma noktasından birey için avantajlı olmalıdır ki göç etme eylemi göze alınabilsin. Bu bazen eğitim anlamında, bazen ekonomik bazen de doğal nedenlerle olabilir.

Göç hangi amaçla gerçekleşirse gerçekleşsin, göçün kahramanı ebeveyn, kadın, çocuk, öğrenci, savaş mağduru ya da başka biri olsa da yaşadığı toplumsal sınıftan ve eğitim düzeyinden bağımsız olarak bireyin iç dünyasında bir takım değişiklik meydana gelir (Şahin, 2001: 64). Bir ülkenin kültüründen başka bir kültüre entegrasyon her zaman kolay bir süreç değildir. Bireyin bu uyum ve dengeleme süreci içinde yaşadığı bunalımlar, sıkıntılar ve zorluklar 'kültür şoku' olarak tanımlanmaktadır (Güvenç, 1996: 122).

Göçmenler gittikleri ülkede birer yabancıdır. Ülkenin tarihine, iklimine, kültürüne, diline hakim değildir. Geride bıraktıkları tanıdıkları, ailesi ve çevresini düşündüğünde bilinçli ya da bilinçsizce kendisini yalnız hissedebilir. Özlem duygusu bazen kişiliği etkileyecek boyuta gelebilir. Kişinin göç ettiği yer ile gittiği yerdeki kültürel değerler birbiri ile çelişebilir. Birey bu duygudan etkilenebilir bazen düşmanca duygular içine girebilir. Aile bağları bulunduğu ülkede olmayacağı için bocalayabilir. Göçmen gittiği ülkede çoğunlukla bilinmezle baş başa kalabilir. Bu da bireyde kuşkucu bir tavır geliştirmesine neden olabilir (Göhler, 1990: 68; Aktaran. Şahin, 2001).

Tüm bu süreçler göç etmenin zorlu yanları, kültürel adaptasyon, göç edilen ülkedeki çocuk yetiştirme farkları, farklı aile yapıları ve değişkenleri bireyde etkiler bırakır. Bu etkiler içinde başka bir ülke de ebeveyn olmanın bireylerin öz yeterlik inançlarını nasıl etkilediği bu araştırma içinde çalışılacaktır.

Türk kültüründe aile yapısı önemli bir unsurdur. Türklerde aile, aile kurma, anne ve baba değeri bireyler için saygınlık, değer, sorumluluk ve birçok değeri içinde barındırır. Türk

aile yapısı geleneksel bir yapı içinde yer alır. Geleneklerine bağı olan Türk ailesi Tanzimat Fermanıyla ilk kez 1839 da yasal bir unsura dayandırılmak istenmiştir. Batı hukukuna göre değişim başlamış ve 1868 de Mecelle aile kanunu ile düzenlemeler getirilmiştir (Tanör, 2004).

Göç etmek ebeveynliğe farklı misyonlar yüklerken kendine olan inancını da etkilemektedir. Ebeveynin öz yeterlik inancı bir işi, bir davranışı gerçekleştirmek için kendine olan inancını ifade eder. Ebeveyn öz yeterlik kavramını ise daha çok kişinin kendini çocuklarını yetiştirmek için tercih ettiği kararlar ve ebeveynliğin gerektirdiği sorumluluklar bakımından kendine olan inancı içinde değerlendirmek gereklidir (Bandura, 1997; Kendall ve Bloomfield, 2005). Bazı araştırmacılar ebeveyn öz yeterliğin çocuğun gelişim alanlarını ve davranışlarını etkilediğini iletmektedir (Coleman ve Karraker, 1998; Gilmore & Cuskelly, 2008; Jones ve Prinz, 2005; Leerkes & Crockenberg, 2002; Teti & Gelfand, 1991). Ebeveyn depresyonu, uykusuzluğun, diğer ebeveyn desteğinin, ebeveyn stresi gibi başlıkların kendi içinde öz yeterlik kavramı ile doğrudan ilişkili ve etkileyici noktaları bulunmaktadır.

Göç etmek kültürel bağlamda, pozitif ve negatif yönleri ile aileyi etkiler. Çocuk ister göç edilen ülkede doğsun, ister göçe başlangıç noktasında doğsun aile kararında pasif bir durumda olsa da, konumu itibari ile henüz gelişimi tüm hızıyla devam eden çocuk için tüm sosyalleşme süreci içinde devam eder. Aileler kendi kültürel adaptasyonları içinde çocukları içinde mesai harcar. Gidilen ülke de dil eksikliği, eğitim imkanları ve sosyal çevre çocuğu da şekillendirir. Göç kararı aileyi tümüyle etkilese de bazen çocuklar bu karardan daha fazla etkilenen taraf olabilmektedir (Kılınc vd., 2018). Bu nedenle ebeveynlerin değişen sosyo kültürel çevreleri ve yaşantıları sebebi ile okul öncesi dönemdeki çocuklarına yaklaşım tarzları ve kendilerine olan inançları da bu araştırmanın konusu olacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı; Türkiye’den ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin öz yeterlik inançları ve okul öncesi dönemdeki çocuklarının duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Bandura (2001), “öz yeterlik inançları evrensel değildir, fakat benzer yaşamlarda benzer özellikler de gösterebilir” sözüyle bireyin içinde yaşadığı sosyal çevrenin ve yaşantıların

öz yeterlik inancını etkilediğini ifade etmiştir. Ayrıca Bandura ve Rotter, öğrenmenin genelde “model alma” yoluyla gerçekleştiğini ifade etmiştir (Bandura, 1977; Rotter, 1982). Bebeklik ve çocukluk dönemi çocuğa uygun rol model olma açısından önemlidir. Çocuk dış dünyaya ebeveynlerinin açtığı kapıdan çıkarak kendi dünyasını oluşturur. Ona sunulan duygusal ve sosyal çevre, onun kendisini ve duygularını şekillendirebilmesi için önemlidir. Bu sebeple ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin öz yeterlik inançları ve çocukların duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişki araştırılacaktır. Araştırmada bu doğrultusunda çeşitli değişkenler belirlenerek alt problemlerin cevapları aranmıştır.

1.2.Araştırmanın Alt Amaçları

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, formu dolduran ebeveynlerin demografik özelliklerine göre anlamlı farklılıklar var mıdır?

Duygu düzenleme toplam puanları, Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılacaklar ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

1.3.Araştırmanın Önemi

Globalleşen dünyada farklı nedenlerle göç etme artmıştır. Ulusötesi göç etmiş Türk göçmen ebeveynler, gittikleri ülkelerde çocuklarının sosyal, bilişsel, duygusal süreçlerini yönetmede ve aile işlevselliğini korumada bazı problemlerle karşılaşmaktadırlar. Yetişkinlik yaşamını da etkileyecek olan gelişim alanlarına, özellikle okul öncesi dönemde doğru müdahalelerin yapılması önemlidir. Okul öncesi dönemde bilişsel, dil, sosyal, duygusal, fiziksel ve psikomotor gelişim alanlarının desteklenmesi; bilinçli çocuk yetiştirme tutumlarının sağlanması çocuk gelişimi uzmanlarının primer sorumlulukları arasında değerlendirilmektedir. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumunda öz yeterlik inançlarının incelenmesi, bu alandaki bilgi ve becerilerinin ortaya konulması gerekmektedir.

Çocuk gelişimi alanında hizmet veren profesyonellerin özellikle okul öncesi dönemdeki süreçte ebeveynleri yönlendirmeleri ve çocuk yetiştirmede doğru yön verecek

yaklaşımları, olası problemleri ve çatışmaları azaltır. Çocuk gelişimi bilim alanı, sosyal uyum ve bireysel gelişim üzerinde rol oynayan psikolojik ve psiko-sosyal faktörlerin incelenmesinde önemli bir araçtır. Ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuğa bilinçli yaklaşımı konusunda farkındalık oluşturulması, özellikle ebeveynin bu konudaki öz yeterlik inançları konusunda çocuklara yönelik kuramsal yaklaşımın psiko-eğitim yoluyla verilmesinin, çocuk gelişimi bilim alanında önemli bir eksikliğe dikkat çekeceği düşünülmektedir. Ebeveynlerin okul öncesi çocuk yetiştirme tutumunda ebeveyn öz yeterlik inançları konusunda çalışmalar bulunmasına rağmen, ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin öz yeterlik inançları konusunu inceleyen çalışmaların yeterli olmaması, bu alanda önemli bir boşluk oluşturmaktadır. Bu nedenle, ulusötesi göç etmiş Türk göçmen ebeveynlerin okul öncesi çocuk yetiştirme tutumlarının, ebeveyn öz yeterlik inançlarına etkisinin incelenmesi açısından çalışmamız önemli veriler içermektedir. Bu çalışmamızda yöntem ve içerik bakımından özellikle “ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin öz yeterlik inançları” ile “okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik tutumları” konusunda önemli çıktılar ortaya konulacaktır. Araştırma sonuçları çocuk gelişimi profesyonellerinin ulusötesi göç eden ebeveynlere ilişkin çalışmalar yapan kurumlara da detaylı bir analiz sunacaktır. Çalışmamızda çocuk gelişimi alanında çalışan profesyonellerin ebeveynlerin öz yeterliklerini güçlendiren tekniklerin tanınması ile konuyla ilişkili bilinç düzeyini artırmaya odaklı öneriler sunulmuştur. Ayrıca araştırma bulguları, çocuk gelişimi alanında çalışan bireylerin okul öncesi dönemde ebeveynlerin özyeterliliği alanında kuram, yöntem ve teknikler geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır.

Araştırma, çocuk gelişimi alanında ulusötesi göçmen ebeveynlerin öz yeterlik inançları ve okul öncesi dönemdeki çocuklarının duygu düzenleme becerileri konusuna yönelik ortaya konulan az sayıdaki çalışmalardan biri olması sebebiyle de önem taşımaktadır. Araştırma sonucunda okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ailelerin öz yeterlik sorunlarının, duygu düzenlemeye ilişkin ihtiyaçlarının, yaşantılarının ve beklentilerinin ortaya konulmasının bu alanda verilecek olan çocuk gelişimi ve eğitimi hizmetlerinin yapılandırılmasında bazı ipuçları verebileceği düşünülmektedir.

1.4.Araştırmanın Varsayımları

Katılımcıların anket sorularını doğru anlayıp, herhangi yanıltıcı unsur olmaksızın doğru biçimde yanıtladıkları, Örneklemin belirlenen grupları temsil gücünün yeterli olduğu,

Kullanılan istatistiksel testlerin araştırmanın amacına ve sonuçların tespitine uygun olduğu araştırmanın temel varsayılmıştır.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma evreni 3-6 yaş arası okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynler ile sınırlanmıştır.

Çalışma Türkiye'den ulusötesine göç eden ebeveynler ile sınırlıdır.

Çalışma ebeveynlerin kişisel ve ailesel özelliklerine ait bilgileri ve kendilerine verilen bilgi toplama formlarına verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

Pandemi nedeniyle veri toplama araçları bireylere yüz yüze uygulanmamış, Google form ve e-posta aracılığı ile veriler toplanmıştır.

2.ERKEN ÇOCUKLUKTA GELİŞİM

2.1.Bilişsel ve Dil Gelişim

Çocuğa kaynaklar açısından zengin bir uyarıcı çevre sunmak, evde geçirilen kalitesi ve aktif aile katılımlı zamanlar, bebekler için çevreyi öğrenmek için daha fazla fırsat oluşturur (Pereira, Valentini, Saccani, 2016). Erken çocuklukta gelişim bütün alanlarda hızlı bir şekilde ilerler. Bu nedenle çevresel uyarıcıların kalitesi ve sıklığı çocuğun gelişim süreci önem taşımaktadır.

Dil gelişimi gözle görülür bir şekilde bebeğin doğumundan itibaren gözlenmeye başlansa da çalışmalar göstermiştir ki anne karnında da bebek 27. Haftadan itibaren anne rahmi dışından gelen sesleri işitmektedir. Fakat bu duyumun bebeğin doğum sonrası yaşantılarında sesleri öğrenebilmesindeki etkisine dair çalışmalar uzun süre etkisiz kalmıştır (Lethbridge, 2013). Levitin'in aktardığına göre gelişimsel psikoloji alanında çalışan Lamont bebeklerin anne karnında sesleri net duyabildiklerini iletmiştir. Hatta gerekli destek sağlandığında ve bilişsel gelişim tamamlandığında bebeklerin anne karnında da müzik ve diğer sesleri öğrenebileceğini ifade etmiştir (Levitin, 2008).

Helsinki üniversitesinde yapılan bir araştırmada bunu destekler niteliktedir. Bu çalışmada hamile annelere, hamilelikleri süresinde seçilmiş bir kelime elektroensefalografi (EEG) cihazı ile dinletilmiştir. Bebeklerin gösterdikleri beyin sinyalleri düzenli olarak kaydedilmiştir. Doğumdan sonra da bu bebeklere aynı kelime dinletildiğinde ölçülen tepkileri daha yüksek çıkmıştır. Bu çalışmanın da desteklediği gibi bebekler fetal süreçte de dil gelişimi ile ilgili yol kat etmektedir ve öğrenmektedirler. Bu araştırma başka çalışmalar ile desteklenerek erken müdahale programları için katkılar sağlayacaktır (Huotilainen, Kujala, Liitola, Näätänen, Partanen ve Sambeth, 2013).

Kansas Üniversitesinde 35,5 haftalık bebeklerle yapılan bir çalışma da ise bebeklere İngilizce ve Japonca iki dakikalık metin dinletilmiş ve kalp hızları kaydedilmiştir. Bu metin dinletilirken bebekler İngilizce metinde kalp atış hızında değişiklik göstermezken Japonca metinde kalp atış hızları yükselmiştir. Araştırmacılar bunu İngilizce ve Japonca verilen metinlerin aynı içeriğe sahip olmadığına bağlamışlardır. Bu çalışma dil gelişimin anne karnında geliştiği ve öğrendiğine dair işaretler sunmaktadır (Allard, Joan, Kathleen, Robert ve Utako, 2017).

Kol'a göre çocuğa zengin bir uyarıcı çevre sunmak onu dil gelişimi için çok önemli bir yere ve etkiye sahiptir. Çocuğa bu süreçte uygun ve kaliteli ve çevre sunmak onun gelişime olumlu katkılar sağlarken çocuğa dil gelişimi için uygun çevreyi sunmamak, iletişimi sınırlı tutmak ve bilgisayar, tablet gibi elektronik cihazlarla fazla vakit geçirmesine fırsat vermek dil gelişimini olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle anne ve babanın çocukla uygun iletişim kurması, seçtiği sözcükler ve dil yapıları daha önemli bir etkiye sahiptir (Kol, 2011).

Erken çocukluk dönemi içinde okul öncesi yıllar 'sihirli' ya da altın yıllar olarak tabir edilmekte ve zihin gelişiminin çok hızlı geliştiği süreci kapsamaktadır. Bu yüzden bu yıllar içinde çocuğa sunulacak her türlü uyaran çok önemli bir yere ve etkiye sahip olacaktır (Erkan, 1993; Oktay, 1999).

Çocuğun taşıdığı genetik miras, uyarıcı çevre ve deneyimlediği her an beynin yapısını ve gelişimini etkiye sahiptir. İsviçreli hem bir filozof hem de psikoloji alanında çalışan Jean Piaget çocukların bilişsel süreçleri üzerinde çalışmalar yapmıştır. Piaget'e göre çocuk çevresindeki dünyaya uyum sağlamak için etkin bir katılımcıdır. Bu katılım sonucunda da bir takım zihinsel süreçler meydana gelir ve öğrenme gerçekleşir (Morgan, 2013).

Bilişsel gelişim bir takım zihinsel süreçleri kapsamaktadır; bu süreçler algı, hatırlama, karar verme, problem çözme, karar verme gibi kavramların tamamıdır. Bu süreçlerde zihin aktif olarak çalışmakta ve bilgiyi işleyip, kullanmaktadır (Atkinson, Atkinson, Smith & Nolen, 1999).

2.2.Sosyal ve Duygusal Gelişim

Erken çocukluk dönemi her alanda olduğu gibi sosyal duygusal gelişim içinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu dönemde öğrenilen her davranış gelecekte karakterinde yer alacak bir adımı oluşturmaktadır. Günümüzde değişen aile yapısı, çocuk eğitim şekilleri, değişen bilinç ve yaklaşımlar ile çocuğun gelişimine verilen değer de artmıştır. Küçük yaşlarda kazanılan sosyal ve duygusal beceriler çocukların yetişkin olduklarında kişilerarası uyum, olumlu ilişkiler kurma, çözümcül yaklaşım gibi konularda daha başarılı oldukları gözlenmiştir. (Denham, Blair, DeMulder ve Levitas, 2003; Joseph ve Strain, 2003; Denham ve Weissberg, 2004).

Çocuklar kendilerine ve yaşlarına uygun eğitim programları ile karşılaştıklarında, kendi duygularının arkında olan, başkalarının duygularını anlayabilen, duygularını yönetebilen, sosyal olarak bir problemle karşılaştıklarında çözebilen beceriler geliştirmektedirler. Sosyal duygusal öğrenme ortamları çocuğa kazandırıldığında akademik başarısını da olumlu olarak destekler (Greenberg, Weissberg, OBrien, Zins, Fredericks & Resnik, 2003; Weissberg ve O'Brien, 2004; Casel, 2005).

Saarni, (2001), sosyal duygusal gelişimi çocuğun kendini ifade edebilmesi, çevresi ile uyumlu ve barışık bir davranış geliştirebilmesi, duygularını kontrol ve yönetebilmesi şeklinde tanımlamıştır (Saarni, 2001).

Erken çocukluk dönemi içinde çocuklar doğumdan itibaren yaklaşık sekiz yaşına kadar yedi adet temel sosyal duygusal davranış kalıbı geliştirirler; bunlar duygusal eylemde bulunma ve tepki gösterme, farklı durumlarda farklı duyguların ortaya çıkması, sosyal ilişkilerinde duygusal ifadeler kullanması, bu ifadeleri kullanırken farklı yol ve metodlar denemesi, duygularının farklı zamanlarda farklı etkileşimler sonucu farklılaşabileceğini öğrenmesidir (Caulfield, 2000: 268).

2.3.Fiziksel ve Psikomotor Gelişim

Fiziksel gelişim anne karnında başlayarak rahim içinde şekillenmeye başlayan erken çocukluk gelişim alanlarından biridir. Bu gelişim alanı anne karnında başlasa da yaşam boyu sürekli gelişim ve bazen de değişim içinde devam eder. Bebek doğarken bazı refleks hareketlerle dünyaya gelir. Bunlar bebeğin hayatta kalma ve savunma mekanizmalarıdır. Bebeğin herhangi bir uyarana vereceği otomatik tepkiler rekleks hareketlerdir. Bebeğin ağız kenarına dokunulduğunda ağızını açması, temel ihtiyacını karşılamak ve beslenmek için geliştirdiği bir tepki türüdür (Gander ve Gardiner, 1993; Özer ve Özer, 2005).

Doğumdan sonraki 2 yıl içinde bebeğin otomatik tepkileri şekil değiştirir ve bilinçli tepiler doğar. Bu hareketler belirli sıra içinde olgunlaşmaya bağlı olarak gelişen hareketlerdir. Bu hareketler belirli sıra içinde ilerler. Fakat her çocuğun gelişimi kendine özgü bir zamanlama içinde devam eder. Bu zamanlama bebeğin sahip olduğu genetik mirasa ve çevresel faktörlere bağlı olarak farklılık gösterebilir. İlk ilkel hareketler baş ve boyun kaslarının olgunlaşmasıyla ortaya çıkmaktadır. Bu hareketler zamanla yerini emekleme, sürünme, yürüme gibi daha büyük kasların ve lokomotifi ile devam eder.

Çocuk ilk refleks hareketlerini terk ederek bilinçli fiziksel aktiviteye geçer. (Mirzeoğlu vd., 2003).

Fiziksel gelişim 3-7 yaş arası temel beceriler dönemi içinde de hızla gelişimine devam eder. çocuk bilinçli fiziksel aktiviteye geçişten vücudunun potansiyelini fark etme sürecine sürer. Hareketlerin oldukça arttığı ve şekillendiği bu süreçte çocuk kaslarını yoğun bir şekilde kullanır. Bedeninin farklı bölümlerini kullanarak daha karmaşık hareket eder hale gelir. Bu gelişim sürecinde çocuk atlama, zıplama, sıçrama, takla atma gibi büyük kaslarını kullandığı bir sürece geçerken aynı zamanda daha küçük kaslarını da kullanarak ince motor becerilerini de geliştirir (Gökmen vd, 1995).

7 yaştan sonra artık kaslarını ve potansiyelini iyice olgunlaştırır ve hareketlerine bilinçli bir koordinasyon ve kontrol getirir (Mirzeğlu vd, 2003). 11 yaştan sonra ise bedenini daha iyi tanımaya ve sınırlarını keşfetmeye başlar. Başka bir deyişle çocuk yapabileceği ve yapamayacağı fiziksel aktivitelerin sınırlarını bilir (Özer ve Özer, 2005).

Erken çocukluk dönemi her alanda olduğu gibi fiziksel ve psikomotor gelişim alanında da gelişimin çok hızlı ilerlediği bir alandır. Bu sebeple çocuğun yönlendirileceği spor aktiviteleri, bebekliğinde sunulacağı zengin uyaran çevre, beslenme ve yaşam alışkanlıkları onun gelişimi için önemlidir.

2.4.Ahlak ve Cinsel Gelişim

Çocuklarda doğumla birlikte cinsel kimlik oluşmaya başlamakta ve takriben 18. Ay civarı kendi cinsel kimliğe karşı farkındalık gelişmektedir. Araştırmalar 30. Ay civarı kendi kimliklerini fark etmeye başladıklarını göstermektedir (Martin ve Ruble 2009; Quinn, Yahr, Kuhn, Slater ve Pascalils, 2002; Zosuls, Ruble, Tamis-LeMonda, Shrout, Bornstein, ve Greulich, 2009). Martin ve Ruble'ye (2009) göre kendilerine ait cinsiyet kimliklerini fark etmeleri kendilerini kız veya erkek olarak tanımları ile başlamaktadır. 2-3 yaşındaki bir çocuk başka birini kız ve erkek olarak tanımlayabilir fakat aralarındaki fark sorulduğunda bunu açıklayamaz (Akyıldız 2014, Akt. Deniz, Yıldız Altan 2019).

Cinsellik çocuğun biyolojik ve sosyal olarak da çevresiyle olduğu kadar kendisiyle de ilişkilerini ve farkındalığını düzenlediğinden, çocuklarla iletişimde olan anne baba, öğretmenler ve diğer çalışanlarında bu konuda bilgi sahibi olmalıdır (Tuğrul ve Artan, 2001; Eliküçük ve Sönmez, 2011). Başaran'a (1994) göre anne baba ve öğretmenler

cinsel gelişimin de diğer gelişim alanları gibi bir gelişim süreci olduğu ve diğerlerinden ayrılmaz bir alan olduğunu bilmeli ve çocuğa bu konuda ihtiyacı olan bilgiyi sunmalıdır.

Gelişim psikolojisi içinde yer alan ahlak gelişime yönelik kuramsal yaklaşımlara bakıldığında Piaget'in 'dışa bağımlı evre' olarak tanımladığı evrenin evrimleşerek 'özerk evre'ye geçtiği önermede iki evreli bir yaklaşım modeli çıkmıştır. Piaget ahlak gelişiminde davranışın sonuçlarına odaklanmamış, yapılan davranışta niyete odaklanmıştır. Çocukluk yıllarının son zamanlarında bu geçişin önemine dikkat çekmiştir. Piaget'in düşüncesine göre bir çocuk 7 yaşına kadar ahlaki gerçeklik durumuna göre hareket ettikleridir. Dışa bağımlı evrede olan bu yaş grubu çocuklar kuralların değişmez olduğuna ve kurallara uymayanların cezalandırılması gerektiğine inanırlar (Fleming, 2006; Kağıtçıbaşı, 1999).

Gelişim psikolojisi içinde ahlak gelişiminin yeri ise bireyin yaşadığı toplumun değer yargılarına göre kendini yoğurarak etkin bir değerler sistemi mekanizması oluşturmaktır.

Ahlak gelişiminde bir diğer önemli yaklaşım ise Kohlberg'e aittir. Kohlberg'e Piaget'in ahlaki gelişim evreleri yol gösterici olmuştur. İki kuramcı da ahlak gelişimini bilişsel gelişim içinde değerlendirmiştir. Kohlberg ahlak gelişimi gelenek öncesi, geleneksel dönem ve gelenek ötesi süreçler içinde değerlendirmiştir. Hem Piaget'e göre hem de Kohlberg'e göre ahlaki gelişim evrelerinin sırası değişmez ve gelişim evreleri içinde bir gelişim evresi olgunlaşmadan diğerine geçilmez. Fakat bu süreç bireysel farklılıklara göre geçişte hız farkları olabilir (Mercin, 2005). Schaffer (1997), Kohlberg'in "insanlar yalnızca ilkeleri doğrultusunda yargıda bulunur" iddiasında bulunmuştur.

Çocuğun gelişim sürecinde içinde ahlaki gelişimi olumlu başlangıç gösterir. Yani ahlaki davranışlar erken çocukluk döneminde daha fazla görülmektedir fakat sonraları ahlaki olmayan davranışlara doğru bir yönelim göstermektedir (Smetana, 1981). Çocuklar doğru ve yanlış, adaleti doğrudan sonra kendilerine bakım veren kişiler tarafından öğrenmektedir. Bakım veren kişinin çocuğa koyduğu kurallar, yasaklar ve ödüller çocuğun ahlaki gelişiminde önemli rol oynar. Böylece çocuk yaş aldıkça kendi duygularını da devreye sokar. Kalbini dinleyeme ve kendi kararlarını vermeye başlar. Kendi kararlarını geliştirerek iyi ve kötü kavramları, erdemli olma, sorumluluk alma, saygı gibi ahlaki davranışları oluşmaya ve kendine özgü bir anlayış geliştirmeye başlar (Aydın, 2011).

2.5.Özbakım Becerilerinin Gelişimi

Çocuğun hayatına kendi başına devam edebilmesi ve ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için gerekli olan beceriler özbakım becerileridir (Varol, 2005). Özbakım becerileri çocuğun beslenme, temizlik, kişisel bakım, giyinme gibi ihtiyaçlarını kendi kendine karşılayabilmesini ifade eder (Demirel, 2008). Özbakım becerileri çocuğun model alma, deneme gibi süreçlerle pekiştirilebilen bir beceridir. Bu konuda çocuğa başarabileceği kendi sorumluluklarını vermek onun sorumluluk alması için ve becerilerini geliştirebilmesi için önemlidir.

Özbakım becerileri çocuğa kazandırılmaya çalışılırken çocuğun gelişim özelliklerini bilmek önemlidir. Her çocuğun gelişim süreci kendine özeldir. Öz bakım becerilerinin kazanılmasında bir önceki adımın kazanılması diğer basamak için önemlidir. Öz bakım becerileri kolaydan zora doğru ilerler.

3.GÖÇ

İnsan var olduğundan bu yana hareket döngüsü içinde yaşayarak, var olduğu zamandan günümüze değin, günlük yaşamda başka ülkelerden insanlarla bütünleşip yarılarak tekrar ve tekrar bir araya gelmiştir. Uzun süreler boyunca seyahat etmiştir. Eğer hareket halindeyseniz ancak o zaman sınırların ve farklılıkların önemini fark edersiniz. Göç ve hareketlilik, bir katılım fırsatı anlamına gelir; hareketsizlik, küreselleşen ve hızlanan bir dünyada ek riskler barındırır. Coğrafyanın göç üzerinde önemli etkileri ve katkıları vardır. Göç, yerleşikliğin hala norm olduğu bir dünyada, sosyal ve mekansal tanımlama gücünün önemli bir parçası olarak yorumlanır (Hillmann, 2016: 10). İnsanların yerleşik hayata geçmesiyle birlikte göçebe toplumlar yerleşmiş fakat bu aynı zamanda göçmenlik kavramını da ortaya çıkarmıştır. Çeşitli ihtiyaçlara göre şekillenen göçebe hayat, günümüzde yerleşilmiş konumdan, aileden, coğrafyadan uzaklaşarak, yine ihtiyaçlara göre şekillenen bir göçmenlik olgusunu çıkarmıştır.

Göç kavramını çalışan ve üzerine ilk araştırmaları yapan kişi Dr. William Farr'dır. Farr istatistiki olarak göç ile ilgili önemli bilgiler sunmuştur. Bu bilgilere, nüfus verilerine göre 1871 yılı nüfus sayımının sonuçlarına göre analiz ederek ulaşmıştır. Bu sonuçlarını herhangi bir teoriye dayandırmamıştır ve göçün tesadüfi nedenlere bağlı olarak oluştuğunu öne sürmüştür (Ravenstein, 1885: 167; Tobler, 1995: 327; Dorling ve Rigby, 2007: 52). Göç insanlara çeşitli alanlarda çalışma ve analiz etme zorunluluğunu getirmiştir. Bu zorunluluk ihtiyaçları belirleme, rotaları belirleme gibi alanlarda çalışmayı gerektirmiştir. Göç etmek için yaşanan yerdeki imkanlar belirleyici olmuştur. Bu imkanları iyileştirmek insanlar göç etme ihtiyacı hissetmişlerdir. Keçe (2016) göç kavramını şöyle ifade etmiştir; bireylerin veya ailelerin eğitim, iş, sosyal, ekonomik, dini, siyasal veya bunlar dışında başka sebepler nedeniyle yaşamlarının bir kısmını veya geri kalanında olmak üzere yaşadıkları kendi şehirlerini, ülkelerini, köylerini veya kasabaları değiştirerek başka bir yerleşim alanlarına geçmesine göç denir (Keçe, 2016: 1, Akt., Günay, vd., 2017). Göç etmek şehirden şehire, köyden köye, köyden kente olabileceği gibi ülkeden ülkeye de bir yönelim gösterebilir. Günümüzde köyden köye göçlerin sayısı oldukça azdır.

Gordon Marshall (2003) ise Sosyoloji Sözlüğü'nde göçü şu ifadelerle tanımlamıştır; “Göç (az veya çok) bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ya da toplumlara doğru kalıcı hareketini içerir”.

İnsan var olduğu çağdan günümüze kadar göç ederek kendine yeni yaşam alanları açmıştır. Sadece insanlar değil hayvanlar da iklim ve coğrafyanın doğal ve beşeri özelliklerine göre göç etmişlerdir (Güvenç, 2002: 161).

İnsanların göç etme nedenleri buldukları coğrafyanın doğal koşullara, iklimin özelliklerine, ekonomik faaliyetlere göre değişirken, göç etmeyi tercih ettiği konumda yine bu faktörlerin pozitif etkilerine göre karar vermelerinde etkili olmuştur. Günümüzde göçe iten sebeplere bakıldığında ise eğitim, iş gücü imkanı, sosyal imkanlar, siyasi ve ekonomik beklentiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç etme kararı karmaşık ve zorlu bir zincir olup tek başına bir nedene çoğu zaman bağlı olmamaktadır. Temel nedenler arasında doğal ve ekonomik nedenler bu kararı olmalarında önemli rol oynamaktadır. Göç etme kararı alma da ve göç edecek yeri seçmede ise göç edilecek bölgenin çekici faktörleri göçü cazip hale getirmektedir. Göç kararını bir takım yaşanılan itici ve çekici faktörler etkilemekte ve bu etkileşim göçün rotasını, zamanını ve şeklini belirlemektedir (Whyne-Hammond, 1985: 62; Toroğlu, 2007: 75).

3.1.Göçe İten Sebepler

Göç insanın var oluşuyla beraber başlayan ve nedenleri insanın ihtiyaçlarına göre şekillenen bu sebeple de her daim dinamik olan olgudur. Castles ve Miller (2008) içinde bulunduğumuz bu çağı bu ‘Göçler Çağı’ olarak nitelendirmiştir.

İnsanın dünya üzerindeki yerine baktığımızda varoluşundan itibaren sürekli yer değiştirdiğini, bunun bazen küçük boyutlu bazen ise daha kitlesel olduğunu söyleyebiliriz. Bu yer değiştirmeye bağlı olarak dünya üzerinde de sürekli olarak kültürel ve siyasal olarak değişimlere neden olmuştur. Günümüzde Avrupa Kıtası'nın göçmenlerin çok tercih ettiği bölgelerden biridir. Avrupa kıtasındaki ülkelerin, bugünkü temellerinin Kavimler Göçüne dayandığı söylenebilir. Kitlesel olarak göçün akış yönünde ekonomik, kültürel, emek sömürsü, istismar, ülkeye uyum, ekonomik nedenler, yabancı düşmanlığı gibi nedenleri de beraberinde getirmektedir. Bunu çözmek ülkelerin siyasi yükünü ve sorumluluğunu artırmıştır (Ekici, 2015).

Avrupa'ya 2015 yılında 1 milyondan fazla göçmen ayak basmıştır. En fazla yeni göçmen başvurusu alan ülke ise 476.000 sayı ile Almanya olmuştur (Kadınlar Göç Yolunda Projesi, 2016: 15).

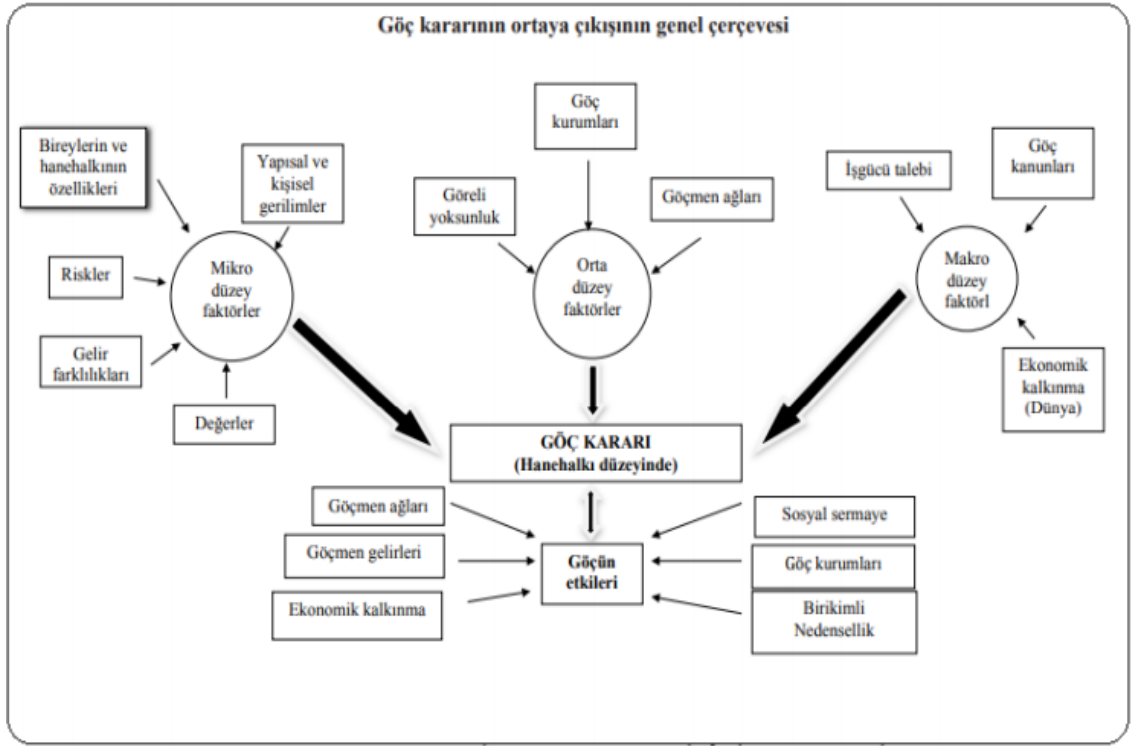
Günümüzde göçleri daha çok ekonomik ve siyasi nedenlere dayandırsak da eski kitlesel göçleri incelediğimizde insanların daha çok iklim şartlarına göre göç ettiği görülür. İnsan göç ettiği yere imkanlarını daha iyileştirmek için göç eder fakat doğal kaynaklar ve yer yüzü toprakları sınırsız olmadığından bu beraberinde ekonomik bir üstünlük ve bir yarış getirmiştir. Bu hakimiyet yarışı beraberinde yine yeni göç rotalarının oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Tarihe bakıldığında en büyük kitlesel göç olayı M.S 4. Yüzyıl da görülen 'Kavimler Göçü'dür. Bağımsızlıklarına düşkün olarak bilinen Türkler, Orta Asya'da ki Çin baskısından kurtulmak için batıya doğru göç etmişlerdir. Orta Asya'daki kıtlık, zor yaşam ve iklim koşulları, Çin baskısı gibi nedenler etkili olmuştur. Bu göç hunların batıya göç etmesiyle Don-Volga nehirleri arasında yerleşen Hunların daha batıya ilerlemesiyle yıllar boyu devam ederek İspanya'ya kadar gelmişlerdir (Kınık, 2010: 37).

Everett Lee'nin 1966 tarihli "A Theory of Migration" isimli makalesi ve aynı zamanda teorisi ile göçe farklı bir açıdan bakmıştır. Lee bu makalesinde 'itme-çekme' etkisinden bahsedip göçleri 4 başlık altında toplamıştır. Bunlar;

- 1) Yaşanılan coğrafya ile ilgili nedenler
- 2) Göçülecek yerin cazip gelen özellikleri
- 3) Zorluklar
- 4) Kişiyeye ya da topluluklara özgü nedenler (Çağlayan, 2006).

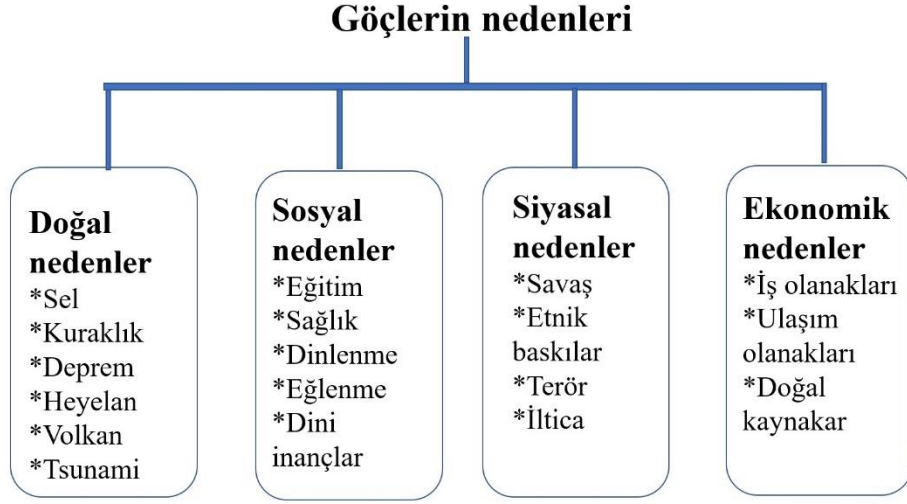
Bu teoriye göre yaşanılan yerin ekonomik nedenleri ve gidilecek yerdeki endüstri ve maddi imkanlar işçi göçünde önemli bir yere sahiptir. Sosyal güvenlik ve çalışan hakları da önemli bir yer tutmaktadır. Yaşanılan yerdeki nedenler itici gücü oluştururken, gidilecek yerdeki cazip iş imkanları çekici gücü oluşturmaktadır (Aksoy, 2012:295).

Şekil 1. Kaynak: Hagen-Zanker, J. (2008). Why do people migrate? A review of the theoretical literature. MPRA Working Paper, No.28197.

İnsanı göçe iten sebepleri genel hatları ile 4 başlık altında incelenebilir. Doğal nedenler altında iklim ve doğa özelliklerinin zorlu koşullarını göçe neden gösterebiliriz. Günlük yaşamı etkileyen erozyon, deprem bölgesinde yaşama, kuraklık gibi nedenler gösterilebilir. Coğrafi özelliklerin dışında siyasi politikalar da ülkeden göçe zorlayan nedenler arasındadır ve daha çok büyük ölçekli göçe neden olmaktadır. Sosyal nedenler arasında ise bireyin ihtiyacına yönelik şekillenen iş, eğitim, kültür göçleri sayılabilir. Göçlerin büyük çoğunluğunu oluşturan ekonomik nedenlerle yapılan göçler ise ekonomik kaynakların varlığı, iş, işçi ve ham madde ihtiyacına yönelik etmenler olarak sıralanabilir. Konuyla ilgili özet bilgiye Şekil 1’de yer verilmiştir.

Şekil 2. Göç nedenleri

Kaynak: www.arcgis.com/2021

3.1.1. Doğal nedenler

Göçün doğal nedenlerine bakıldığında coğrafya ile ilgili nedenler ve coğrafya içinde yaşanan ekolojik denge ve değişimler doğal göçün nedenleri oluşturmaktadır. Yerleşim yerlerinin deprem, heyelan, su baskını gibi coğrafi özelliklere sahip olması, tarıma ve sulamaya elverişsiz bölgeler içinde kalmasıyla insanların verimli arazilere göç etmesi insanoğlunun varlığından günümüze kadar sürmüştür.

Temel ihtiyaçlar kategorisindeki bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretimi için geniş, büyük meralara ve kırsal alanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple tarım ve hayvancılık birbiri ile anılan ve tamamlayan iki unsur olmuştur. Dünya Bankasının yayınladığı 2008 yılındaki Dünya Kalkınma Raporunda kırsal bölgelerin kalkınamamasının önündeki engelin göç olduğu ifade edilmiştir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2016: 4-29). Sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik ile toplumların kırsal kesimindeki tarımsal faaliyetlerin devamlılığı için hammadde, enerji, yapı, tabiatın korunması ve mesleki bilginin artırılması ile mümkün olacaktır (WCED, 1987; OECD, 2004:9; Strange ve Bayley, 2008:24).

3.1.2. Ekonomik nedenler

Ulus ötesi göçler bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak küresel gelir üzerinde pozitif artışa neden olurlar. Göçmenler ekonomik olarak daha refah bulacakları yerlere göç ederler ve verimli çalışma ortamlarına erişirler bu da gittikleri yerde milli geliri artırır " (Bourron, ve diğerleri, 2014).

İş gücü hareketlerine bakıldığında güney ve doğudaki yoksul ülkelerden kuzey ve batıdaki ekonomik refahı daha yüksek olan ülkeler yönünde olduğu görülür (Hammerton,2010:4).

İnsanların bir ülkeden başka bir ülkeye ekonomik beklentilerle göç etmesi için yaşam standardını yükseltme hedefi yatmaktadır. Bu sebeple göç edilecek ülkede ki cazip iş fırsatları ve işçi istihdamı önemli rol oynamaktadır.

Ekonomik beklentilerle göç etme sonucu yasal veya yasal olmayan göç yolları nedeniyle göç alan ülkelerde bunun düzenli ve ülkeyi zora sokmaması adına bazı yasal düzenlemeler ve göç kotası uygulamaktadır (Skeldon,2010:7-12).

3.1.3. Siyasi nedenler

Karpat (2015), toplulukların oluşumunda siyasi göçlerin önemi ifade ederek, aşiret, kabile, millet ve kavimlerin ortaya çıkışında ve kendi kültürel kimliklerin şekillenmesindeki önemini belirtmiştir. Tarih boyunca ve hatta tarih öncesi süreçlerde siyasi göçler dünyanın şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Amerika ve Avustralya topraklarında topluluklar göçler sonucu oluşmuş olup, hala bu topraklara göçler devam etmektedir (Karpat, 2015: XXIII).

Savaşlar siyasi göçlere neden olan ve önemli bir kısmını oluşturan oluşumlardır. Savaş sırasında insanlar maruz kaldıkları yıkıcı etkilerden korunmak ve daha iyi şartlarda yaşamak için şiddetten etkilenmeyen yerlere doğru bir yönde göçe neden olurlar. Orta Doğu'da yaşananlar buna örnek gösterilebilir.

Bir ülke içinde yaşanan siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, 20. Yüzyılın teknoloji ve ulaşımın kolaylaşması ile birleşince yaşanan göçler ivme kazanmış ve 21. Yüzyıl göçler çağı olarak anılmıştır. Siyasi göçler insanın var oluşundan itibaren olmuştur. Siyasal çatışmaların yoğun olarak yaşandığı ülkelerden, refah seviyesi daha yüksek olan ülkeler

arasında olan göç güzergahı ülkelerde bu durumdan etkilenmiştir (Nurdoğan-Dur ve Öztürk, 2017: 217).

Siyasi göçler insan var olduğundan beri var olmuştur. Kavimler göçü gibi kitlesel göçler siyasi oluşumları değiştirse de tarihte yaşanan savaşlar ve sonrası anlaşmalarla karşılıklı mübadele yapılarak da göçler yaşanmıştır.

Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan Lozan Mübadele Anlaşmasına göre Türkiye’de yaşayan Rumlar Yunanistan’a göç etmiştir. Aynı şekilde Türkiye’ye de Yunanistan’da yaşayan Türkler göç etmişlerdir. Yaklaşık 1,2 milyon Rum nüfusun Türkiye’den göç ettiği tahmin edilmektedir. Yunanistan’ın toplam 5,5 milyon nüfusunun olduğu düşünüldüğünde bu ciddi bir artış demektir ve ülkede yerleşim, barınma, iş sorunlarını doğurmuştur. Göçmenlerin ilk etapta hemen kalıcı yerlerine yerleştirilmeleri mümkün olmamıştır. Öncelikle kamplara, sonra ilçelere ve daha büyük şehirlere yerleştirilmiştir (Zürcher, 2003: 4).

3.1.4.Sosyal nedenler

Göçmen olma bazen eğitim ve sosyal imkanların iyileştirilmesi amacıyla yapılmasını da kapsar. Yurt dışı veya içinde yaşanan çevrenin kişinin beklentileri ile örtüşmemesi nedeniyle yapılan göçlerdir. Çeşitli etnik gruplarda ve ırklardan gelen insanların aynı çatı altında ve aynı amaçla bir arada bulunması çok kültürlü eğitim yaklaşımı ve farklı bakış açılarının gelişimi için iş fırsatları ile birlikte düşünüldüğünde yeni ufuklar açar. Eğitimin içinde çok kültürlü bileşenlerin olması farklı düşüncelere saygı ve duyarlı olmak için kişiyi geliştirir (Demir, 2012).

Bireyi göç kararına iten önemli etkenlerden bir tanesi de sosyal etkenlerdir. Ekonomik nedenlerden bağımsız olarak birey eğitim ve sağlık gibi unsurları da göç önünde bulundurarak göç kararı alabilir. Sosyal alt yapının daha iyi ve gelişmiş olduğu bölgelere göçte çekici güçler artar (Gür ve Ünal, 2004: 28).

3.2. Göçmen Olmak

Göç etmek içinde bir sürü birbiri ile bağlantılı minik taşları barındıran toplumsal bir olgudur. Büyük kitleli bir göç olgusu bile incelendiğinde kendi içinde bir hikayeyi barındıran ve kendine özgü bir hikayesidir. Her ne kadar sürekli bir göç olgusu dünya üzerinde yaşanmakta ise de her göç ayrı bir zeminde değişime uğramaktadır. Göç ve göçmen birbirinden bağımsız olmayan ama aynı anlamı içermeyen iki olgudur (Çağlayan, 2006).

Mutluer (2013), göçü bireyin yaşamının ilerleyen süreçlerinin tamamını ya da bir kısmını geçirmek üzere bir yerleşim yerinden, başka bir yerleşim yerine geçmesi olarak tanımlamıştır (Mutluer, 2003: 9). Birleşmiş Milletler (BM) ise göçmen kavramını yaşamının en az bir yılını, sürekli yaşadığı yerden başka bir yerde geçirmek olarak tanımlamıştır

3.2.1. Gönüllü göçler

Gönüllü göçlere bakıldığında herhangi bir zorlama olmadan, kişinin veya ailenin isteği doğrultusunda ve istediği bir yöne doğru gerçekleştirdiği serbest göç hareketidir. Richmond bu göç türünü tamamen isteğe bağlı göç türü olarak nitelemiştir yani gönüllülük esastır. Gönüllü göçte yaşam şartlarını iyileştirme ve kendi yaşadığı toplumdaki ya da topluluktan başka bir topluma ya da topluluğa göç etme söz konusudur. Bu sebeple daha iyi yaşam şartlarına ulaşma hedefi vardır (Aktaran Buz, 2004: 24).

Gönüllü göçte insanı göçe iten sebepler zorlayıcı değildir. Doğal, iş, eğitim ya da başka sebeplerle bireyin yaşamının bir bölümünü ya da geri kalan kısmını geçirmek üzere yaşadığı yerden ayrılmasıdır.

3.2.2. Beyin göçü

Beyin göçü gerçekleşme şekline bakılarak iki türde gerçekleşmektedir. Bir tanesi bireyin ülke içinde bir yerden başka yere iş nedeniyle göç etmesidir. Bu yeni işe başlama, özel veya kamu kurumunda işe başlama, özel veya kamu işinden diğerine geçiş yapma gibi nedenlerle olabilmektedir. Uluslararası beyin göçüne bakıldığında eğitim hayatında başarılı, kendini geliştirmiş, vasıflı ve nitelikli iş gücünün yurt dışına iş nedenleriyle göç etmesidir. Bu göç gerçekleştiğinde kendi vatandaşı olduğu ve eğitim aldığı ülkeye sosyal

veya ekonomik olarak katkısı bulunmamakta ve kendini yurt dışında gerçekleştirmektedir (Erkal, 2000).

Beyin göçü nedenlerine bakıldığında üç tablo karşımıza çıkmaktadır (Shilshanic, 2002); beyin bolluğu, beyin ihracı, beyin dolanımı ve beyin değişimi. Beyin bolluğunda ülke içinde yaşayan ve kendini geliştirmiş beyin gücünün ülkeye fazla gelmesi ve istihdam edilememesidir. Beyin ihracında ise bu işlemi ve emeği satın alan ülke ihraç ettiği ülkeye maddi bir takım ödemeler gerçekleştirerek emeği ve beyin gücünü kendi ülkesine ihraç eder. Bu ücret ülkeden ülkeye değişmektedir. Beyin değişimi göçüne bakıldığında burada ülkeler arasında karşılıklı ve gönüllü bir göç gerçekleşir. Çoğunlukla karşılıklı anlaşmalar dahilinde bilgi üretmek, araştırma yapmak veya eğitim almak esastır. Burada tecrübe kazanmak ve bilgi edinmek amacıyla yapılan göçlerdir ve günümüzde de sayıları artmaktadır. Beyin dolanımı göçünde ise kişi yurt dışına çıkar, edindiği tecrübe ve bilgilerle tekrar ülkesine daha iyi şartlar karşılığında döner. Beyin dolanımını literatüre Johnson ve Regets (1998) katmıştır.

3.2.3.Zorunlu göç

Zorunlu göç insanın yaşadığı topraklardan kendi isteği dışında zulüm, açlık, savaş gibi nedenlerle dış güçler tarafından göçe zorlanmasıdır. Zorunlu göç yaşayan kişiler gittikleri ülkede mülteci olarak anılsa da mültecilik zorunlu göç kavramını ifade etmemektedir. Dünyada tahmin edilen 2,2 milyon mülteci göçmen bulunmaktadır (UNHCR, 2018).

Zorunlu göçün gerçekleştiği durumlarda, terk edilen bölge de ve varılan yerde kültürel, sosyal, ekonomik birçok değişiklik yaşanmaktadır. Yaşanan savaşlar ve yıkıcı etkileri nedeniyle son yıllarda büyük bir artış görülmektedir. Bunu resmi kayıtlarda doğrulamaktadır (Gündoğdu-Fidan ve Gül Ünal 2016).

Zorunlu göçler kapsamında değerlendirilen bir diğer alan olan mübadele göçleri dünya savaşları sonrası yoğun yaşanmış ve çeşitli anlaşmalar ile savaş devletleri arasında uzlaşmalara konu olmuştur. Türkiye’de mübadele sonucu en çok göçmen alan bölge Ege Bölgesi olmuştur. Ege bölgesi içinde ise en çok İzmir, Balıkesir, Denizli ve Balıkesir göç almıştır. Mübadele ile göçmenler geldikleri yerlerde toprak, iskân, iş, kültür sorunlarını yaşamışlardır. Bunlara ek olarak dil bilmemeleri daha çok zorlanmalarına geçim sıkıntısı yaşamalarına neden olmuştur. Devletlerin mübadele göçmenleri ile ilgili yaptıkları

düzenlemeler ile yaşadıkları yere uyum sağlayarak şikayetlerinin azalması sağlanmıştır (Haytaoğlu, 2006).

Göç etme süreci ile birlikte bireyde sosyal ve psikolojik bağlamda bir sürü değişken devreye girer. Yeni yaşam alanına uyum sağlıklı gerçekleşmezse kimlik bunalımı ve topluma uyum sorunları görülebilir. Bu problemler gerçekçi ve kalıcı bir dille çözülemese şiddet devreye girebilir. Birey kendini mutlu etmek ya da sorunlardan kaçmak için alkol, uyuşturucu gibi alışkanlıklara yönelebilir (Pekcan, 2015).

Göçmenlerin uyum süreçlerine bakıldığında gittiklerinde ülkede barınma, iş istihdamı, sağlık gibi kendi ülkesinde erişemediği imkanlar göç ettiği ülkede de göçmen için sorun oluyorsa göçmenler daha çok psikolojik sorunlar yaşıyor ve içlerine daha azla kapanıyorlar. Özellikle kendi kültürlerine ait değerlere daha sıkı tutunuyor ve onların söküp atılamayacağına inanıyor. Bu değerler kendi kültürüne ait dini gelenekleri, inançları, etnik kimlikleri ve başka şeyler olabilmektedir. Göç ettikleri ülkenin kültürel değerini göz ardı edip yaşamaya devam ettiklerinde ise daha azla uyum sorunu yaşamaktadırlar. Göçmen sayılarına bakıldığında %70 gibi büyük bir sayıyı kadın ve çocuk göçmenler oluşturmaktadır. Bu sebeple adaptasyon ve kamu yönetiminde bu konu derinlemesine işlenmeli ve erken tedbirler ile uyum süreci kolaylaştırılmalıdır.

Göç süreci içinde çocuklar şüphesiz daha savunmasız olan çocuklar birçok konuda daha azla etkilenmektedir. Göç süresinde yaşadıkları yolculuk, sağlık birimlerine ulaşma sıkıntısı, barınma ve beslenme, eğitim gibi sorunlar çocukların hayatı için derin izler bırakmaktadır (Topçuoğlu, 2012).

Çocuk işçiliği nedeniyle varıl noktasındaki birçok çocuk iş kazası, şiddet, kötü beslenme gibi koşullardan etkilenmektedir. Bu çocuklar sokak yaşamına ve çeşitli suçlara sürüklenmektedir. Bu çocukların eğitim ihtiyaçları karşılanmalı ve çeşitli spor faaliyetlerine yönlendirilerek suça eğilimlerden korunmalıdırlar (ASPB, 2013).

3.3. Göç ile İlgili Kuramlar

3.3.1. Ravenstein'in göç kanunları

Ravenstein göç yerini belirleyen temel unsurun ekonomik ve sosyal imkanlar olduğunu öne sürmüştü ve bu göçün hareketini etkileyen nedenin uzaklık olduğunu ifade etmiştir. İnsanlar göç ederken şartları daha elverişsiz olan yerlerden daha iyi şartlardaki yaşama doğru bir yöneliş vardır. Bunu ekonomik faktörler etkileyebildiği gibi eğitim ve sağlık gibi konularda da imkanlar belirleyici olmaktadır ve aradaki mesafe ona göre göze alınmaktadır (Topbaş, 2007: 12).

Çağlayan'a (2006) göre ise göç kararında ekonomik imkanlar birinci derecede etkilidir. Diğer faktörler daha sonra gelmektedir.

Ravenstein'in 1988 de ortaya koyduğu, Göç Yasaları (The Laws of Migration) makalesinde şu şekilde izah belirtmiştir;

- Erkekler göç konusunda daha uzak noktaları tercih etme konusunda istekliken, kadınlar daha yakın varış noktaları belirlemektedir.
- Eğer göç varış noktası daha uzak ise ekonomik olarak daha büyük bir beklenti vardır ve sanayileşme konusunda daha gelişmiş yerler tercih edilmektedir.
- Kırsal alanlarda yaşayanların göç eğilimleri daha yüksektir.
- Göç edenlerin çoğu daha yakın mesafelere göç ederler.
- Her göç hikayesi karşısında bir göç kuramına denklik vardır.

Ravenstein'in yaptığı analitik ve ampirik göç çalışmaları kendisinden sonra yapılan göç çalışmalarının temelini oluşturmuştur. Fakat günümüzde göç olduğu oldukça karmaşık ve çok yönlü olduğundan tek başına yeterli olmamaktadır.

3.3.2. İtme çekme kuramı

Everett Lee, 1966 yılında Göç Teorisi çalışmasında itme-çekme kuramından bahsetmiştir. Lee itme çekme kuramında dört başlıktan bahseder. Bunlar; göç kalkış noktasındaki etkenler, göç varış noktasındaki imkanlar, göç sürecinde göze alınacak etkenler, bireyin kendisinden kaynaklanan etkenler (Yalçın, 2004: 30).

Göç edecek birey bu dört noktayı göz önüne alarak hesap yapar. Bu konuda kendi eğitimi, iş imkanları, mesleği ve cinsiyeti de önemli etkenlerdir. Lee göç süreci ile ilgili göçe çıkış ve varış noktasındaki unsurları sürece dahil etmiş, positif ve negatif yaşanılacak durumların bu kararı vermede önemli olduğunu belirtmiştir (Lee, 1969: 285).

İtme çekme kuramına konu olan faktörler bölgeler arası refah düzeyleri farklılıkları, kırsal kentlerde yoğun nüfus artışı ile birlikte geçim kaynaklarının sınırlı kalması, göç mesafesi ve varış noktasındaki ülkenin sunacağı imkanlar gösterilebilir.

3.3.3. Petersen'in beş göç tipi

William Petersen'de göç konusunda itme ve çekme noktaları üzerinde düşünmüş ve her insan için itme ve çekme faktörlerinin aynı olmayacağına karşı çıkmıştır. Hatta her bireyin aynı olduğu ve göç etme nedenlerinin de belirli noktalar olduğu konusuna karşı çıkmış ve her insan aynıysa neden bazılarının göç edip, bazılarının etmediğini sormuştur (Petersen, 1958, 258). Peterse'in aradığı cevap itme ve çekme faktörleri altında yatan asıl nedenin ne olduğudur. Petersen'e göre tarihsel süreç içinde göçlere bakıldığından bir dönem için itici olan gücün, başka bir dönem içinde çekici güce dönebileceğidir. Ekonominin her zaman belirleyici bir güç olduğunu ve göçü sınıflandırmak için de ekonomik faktörlerin sınıflandırılması gerektiğini ifade eder.

Petersen bu fikirler ışığında 5 tane göç tipi sunmuştur. Bunlar;

- **İlkel Göçler (Primitive):** Petersen bu göç tipinde itme faktöründe temel iklim, coğrafya gibi faktörlerden bahsetse de makro düzeyde iklim ve çevre şartlarından kaynaklanan büyük ve kitlesel göçleri tanımlamıştır. Tarihsel süreç içerince insanın var oluşundan günümüze kadar yaşanan ilkel göçlere temel olan hayatta kalma amacıyla gerçekleştirilen zorlu hava şartları, kuraklık, fiziksel itme faktörleridir.
- **Zoraki (forced) ve Yönlendirilen (impelled) Göçler:** bir toplum tüm zorluklara rağmen yaşadığı yerden göç etmeme yönünde bir karar veriyorsa bu Petersen'e göre yönlendirilen bir göç olgusudur. Bütün sosyal ve siyasal faktörlere rağmen ellerinde olmayan nedenden dolayı göç etmek zorunda kalmak ise zoraki göçtür. Petersen Nazilerin Yuhudilere uyguladıkları politikaları ve toplama kamplarını

zorunlu göçe örnek olarak göstermiştir. Bu göç tipinde Petersen ayırıcı faktör olarak sosyal zorlamayı göstermiştir.

- Serbest (free) Göç: Bu göç tipinde diğer göçler gibi belirli bağlayıcı bir neden yoktur. Göç etme kararı bireye ve bireyin beklentisine göre değişmektedir. Bu göç tipi kitlesel değil. Bireysel alınan bir kararı ifade eder. Göçmen kesin kararını kendisi verir ve göçmen olarak beklentilerine uygun bir varış noktası seçer. Belirleyici faktör bireyin beklentisidir.
- Kitlesel (mass) Göç: Bu göç tipi Petersen'e göre teknolojiyle beraber ilerleyen bir göç tipidir. Ulaşım imkanlarının ve yollarının gelişmesiyle göç etme noktaları daha kolay erişilebilir hale gelmiştir. Erken göç eden göçmenler gittikleri ülkedeki hayat kalitesini diğer arkadaşlarına aktarmış ve yavaş ama düzenli olarak belirli noktalara göçmenler yoğunlaşmıştır. Bu giden göçmenlerin geride kalanları cesaretlendirmeleri, teknolojinin gelişmesi ve ulaşımın da kolaylaşmasıyla daha erişilebilir olmuştur (Petersen, 1958: 259–263).

3.3.4. Kesişen fırsatlar kuramı

S.A. Stouffer, 1940 yılında Amerikan Sosyoloji Dergisi (American Sociological Review) için yazdığı Kesişen Fırsatlar: Hareketlilik ve Mesafeye İlişkin Bir Teori (Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance) makalesinde yeni bir olgu ile açıklamaya çalışmıştır. “Stouffer'a göre, göç varış noktasındaki fırsatlar göçü besleyen düşünceyi oluşturur. Göç edilecek mesafe göz ardı edilemeyecek bir etkidir. Eğer göç edilecek noktada yaşam olanakları daha iyiyse ve mesafe göze alınacak ölçüde ise bu bireyi göç etme konusunda cesaretlendirmektedir” (Çağlayan, 2006: 77).

Kesişen fırsatlar kuramında göç konusunda varış mesafesi göz ardı edilemeyecek bir etkidir. Bunun yanı sıra bireye burada sunulacak sosyal imkanlar, ekonomik yeterlik, eğitim ve sağlık imkanları bireye göç etme konusunda cesaret verdiği gibi göç konusundaki yaşanan diğer zorlukları bireyde göze alma durumu güçlenmektedir.

3.3.5. Merkez çevre kuramı

Merkez çevre kuramı ilk kez 1970’li yıllarda Wallerstein, Galtung, Amin, Kosack ve Castle tarafından ortaya koyulmuş fakat 1980’li yıllarda başka araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Wallerstein’in bu kuramına göre göçün yönünü ve hareketliliğini belirleyen temel faktör dünya üzerinde oluşan kapitalist düzen ve bu düzenin çeşitli etkileridir (Wallerstein, 1995: 134). 16. yüzyıldan itibaren gelişen sanayileşme ve emek gücü ihtiyacı merkez konumdaki sanayileşen ülkelerin diğer ülkelerden emek ve hammadde ihtiyacı için ülkelere girmeye başka bir deyişle sömürge aramaya başlar. Merkez ülkede gelişme arttıkça, çevre ülkelerden göç akımları olmakta ve işgücü ihtiyacı karşılanmaktadır.

Merkez çevre kuramı, dünya sistemleri kuramı olarak da anılmaktadır. Bu kuram dünya üzerindeki serbest ekonomi, ucuz emek ihtiyacını, sermaye ve siyasal gücü vurgular. Bu kuram yeni dünya düzeninde küreselleşme, sanayileşme, ulus ötesi göçler ve gücü elinde bulunduran kapitalist ekonomiler için, dünya üzerinde zayıf ekonomiye sahip ülkelerden beslenen bir anlayışı ifade etmektedir. Sanayileşmiş ülkeler açığa çıkan vasıfsız insan gücü açığını ekonomisi zayıf ülkelerden sağlamaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerdeki çok uluslu şirketler, diğer ülkelerden nitelikli beyin göçü olarak göçmen kabul etmektedir (Vural, 2007: 15-17).

3.3.6. Göç sistemleri kuramı

Göç sistemleri kuramına göre amaç göç edilen ülkedeki ekonomik, sosyal ve kurumsal şartları değiştirmektir. Bu kuram iki devlet arasındaki kültürel bağlara, sömürgecilik temelli ilişkiler, nüfus alışverişi ve siyasal ilişkiler üzerine temellenir. Göç sistemleri kuramına göre göç edilecek ülke ve göçe kalkış ülkesi çok önemli olmamakla birlikte belirleyici faktör iki ülke arasındaki güncel durum ilişkileridir. Bu sisteme örnek olarak Fransa ile Batı Afrika ilişkisi kapsamında göçmen değişimi ve ABD ile Meksika arasındaki göçmen ilişkisi gösterilebilir (Castles ve Miller, 2008: 36; Çağlayan, 2006: 82).

Göç olgusu incelendiğinde göç etme süreci içinde mikro düzeyde birçok faktör devreye girmekte ve göç endüstrisini beslemektedir. Bu mikro noktalar ise acenteler, yasadışı göçe destek olan göçmen kaçakçılığı, iş bulma birimleri ve buna benzer örgütlerdir.

Mikro düzeyde etkilenen ve beslenen bu yapılar göç olgusuna destek olurken bazen yasadışı kaçakçılığı da beraberinde getirirler. Mikro düzey belirleyiciler aynı zamanda bireyden kaynaklanan kültürel uyum, iş bulma ve devam etme süreci, göçe ilişkin kendi yürüttüğü stratejiler gibi etkilenme noktalarıdır. Makro düzeyde göç faktörlerinde ise devreye devletlerin göç için yürüttüğü politikalar, dünya da ekonomik politikalar, siyasi çıkarlar gibi daha büyük ağları etkilemektedir (Castles ve Miller, 2008: 37).

Massey arkadaşları ile bu kuramı şöyle özetliyor;

- Göç edilecek yer ile ilgili mesefa önemli değildir. Belirleyici faktör gidilecek noktada bulunacak sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel imkanlardır.
- Varılacak ve göç edilecek noktada çok sayıda mikro sistemi de beslemektedir.
- Göç veren ülkeler incelendiğinde birçok göç etme unsuru göçmek için belirleyici faktör olabilir.
- Göç etme nedenleri ekonomik, sosyal ya da siyasal gibi birçok unsurla beraber değişebilir ve göç sistemleri kuramı bununla eşdeğer bir uyum içinde evrilebilir.
- Bir ulus göç konusunda birçok göç sistemine bağlı olabilir veya bunlardan tamamıyla ayrı olabilir (Massey vd., 1993: 454).

3.3.7. İlişkiler ağı (network) kuramı

Göç eden kişiler göç ettikleri varış noktasında kendi kültürlerinden, soylarından ya da tanıdığı olduğu çevreden birilerinin olmasını isterler. Bu onlara bir güven verdiği gibi uyumunu da kolaylaştırır.

Kırsal kesimde yaşanan yoğun aile bağları duygusu insana ‘biz’ duygusunu yaşatır. Oysa kent yerlerinde daha çok ‘ben’ duygusu vardır. Kırsal kesim toplumda homojen bir yapı gösterirken, kent yaşamı heterojen bir yapı oluşturur. Kırsal kesimde birincil ilişkiler daha azdır. Aile yapıları küçülmüştür. Bu da ‘hemşerilik’ duygusunu çıkarmıştır. Aynı yerden göç eden insanlar göç ettikleri yerde birbirine hemşeri olarak hitap etmeye başlamıştır. Aslında bu bireyin kırsaldan getirdiği aidiyet duygusunun bir parçası olan ‘biz’ duygusudur. Bu sebeple göç noktalarında aynı yerden göç eden insanlar genellikle aynı ya da yakın konumlarda yerleşmiştir. Böylece insanlar büyük şehirlerde de aidiyet duygusunu geliştirmiş ve kendi post modern çevrelerini oluşturmuşlardır” (Çiçek, 2009: 13).

Göç eden ve yerleşen göçmenler, göç edecek yeni hemşerileri için yabancı toplumlardaki iş fırsatları ve kurumlardaki resmi yapılanmalar hakkında bir haber kaynağı görevi görürler (Yalçın, 2004: 51).

4. EBEVEYNLİK

4.1.Ebeveynlik Kavramı

Ebeveynlik, sadece biyolojik anne baba olmak durumu değil, aynı zamanda beraberinde başka sorumlulukları da getiren görevdir. Eylemsel olarak da anne-baba olmayı gerektirir. İş yerinde beklenen sorumluluklar, kendinize vakit ayırıp dinlenme ihtiyacı ve anne-baba olarak yapmamız gerekenler sorumluluklar vardır ve arada bir denge kurmayı gerektirir. Anne babalık işten veya boş vakitlerinizden ayırıp yapacağınız bir iş değil aktif olarak yürütülmesi gereken bir sorumluluktur (Demir, 2000). Navaro'ya göre aslında anne-babalık da bir meslektir ve yeteneklerimiz olsun ya da olmasın, hayata göre şekillendirdiğimiz bir meslektir. Üstelik bazı meslekler tarihsel süreç içerisinde değişirken anne babalık mesleği, yaklaşık 20 yıl ve 24 saat tatilsiz ve mesaisiz icra edilmektedir. Bazı mesleklere sahip olurken mesleğe özgü yetenekler devreye girer fakat anne-babalıkta mesleğe özgü yetenek aranmaz. Üstelik diğer mesleklerde denem yanılma hakkınız vardır, mesleği bırakma hakkınız vardır fakat ebeveyn olmak hatayı kaldırmaya müsait değildir ve sonuçları çok ağır olabilir (Navaro, 1993).

Çocuklarına karşı anne babaların geliştirdiği tutumlar ve davranışlar, çocuğun içinde yaşadığı topluma uyumlu ve çevresiyle barışık olması için önemli olduğu kadar, ileride nasıl bir yetişkin olacağını konusunda da önemli bir etkiye sahiptir (Aksoy, 2016; Connolly ve O'Moore, 2003).

4.2.Annelik

Annelik kavramı bir çocuk sahibi olmakla başlar ve hayatınız boyunca devam eder. Gönüllü ya da gönülsüz bir gebelik sonucu anne olmuş bir kadının artık yeni bir ismi vardır; anne. Annelik, her kültürde içi çok farklı şeylerle doldurulan ama en genel anlamda kadınla birlikte anılan, bir çocuğa biyolojik olarak hamile kalmakla başlayan bir kavramdır. Ancak bebeğin doğumuyla başlayan, dünyaya gelen bebeğin psikolojik ve fizyolojik ihtiyaçlarını da karşılamayı gerektiren bir kavramdır (Miller 2010).

Sanayileşme ile evde annenin rolü de değişmiş ve iş hayatına aktif olarak katılmaya başlamıştır.

4.3.Babalık

Anne gebeliği ile birlikte anne olma duygusuyla tanışırken baba bebeği doğduktan sonra baba olmanın duyguları tadar. Araştırmalar çocuk-baba ilişkisinin anne-çocuk ilişkisinden hem nitelik hem de nicelik açısından farklı olduğunu göstermektedir (Tezel, 1998).

Çocuk eğitiminde uzun yıllar anne birinci dereceden sorumlu tutulmuş, baba ise evi finansal açıdan desteklemiştir (Riley vd, 2000).

Çocuk gelişiminde babanın rolü büyüktür. Erkek çocukların uygun rol model geliştirebilmesi için babanın evde davranışları ve rolü önemlidir. Çocuklar özellikle okul öncesi dönemde anne ve babalarını model alırlar. Okul öncesi dönemde cinsel kimlik geliştiren kız çocuk kendisine annesini, erkek çocuk babasını rol model alır. Bu süreçte sadece erkek çocuklar için değil kız çocukların etkileşim kurabilmesi içinde baba rolü önemlidir (Sagi, 1982; Aktaş, 1993).

4.4.Çocuklara Verilen Değer

Çocuk ailenin en küçük birimidir. Geçmişten günümüze çocuğa aile içinde farklı değerler biçilmiştir. Psikolojik değerini planlı ya da istenen bir çocuk olması, maddi boyutunu ise ekonomik olarak aileye katkı sağlaması olarak görülmüştür. Sosyo ekonomik gelişme ile çocuğun ekonomik değeri azalmış, çünkü annenin çalışma hayatına hayatına girmesiyle sahip olmayı planlanan çocuk sayısı düşmüştür (Kağıtçıbaşı, 1989). Kağıtçıbaşının 30 yıl arayla tekrar yaptığı 'Çocuğun Değeri' araştırmasında 1973 ve 2003 yıllarının sonuçları karşılaştırıldığında çocuğun faydacı yönünden ekonomik yönden değeri azalırken, psikolojik değeri yükselmiştir. Kağıtçıbaşı'nın (1975) araştırmasında ailelerin eğitim seviyesi arttıkça, çocuğa atfedilen anlam değişmiştir. Bu da gösteriyor ki, ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça çocuğa verilen değerde artmış, aralarında doğrusal bir ilişki oluşmuştur. Eğitim seviyesi düştükçe aileler, çocuğa ekonomik gözle bakmaya başlamış, eğitim düzeyi arttıkça ekonomik olarak bakılma düzeyi düşmüştür. Bu araştırmaya göre çocukluk yıllar içinde sosyo-kültürel anlamda değerlenmiştir (Yapıcı, 2004).

Çocuk, aileye katılmasıyla beraber çeşitli yükümlülükleri de beraberinde getirir. Aileye katılan çocuk yeni sorumluluklar, maddi giderler, ona ayıracak daha fazla vakit demektir. Bu yüzden aileler çocuk sahibi olmaya karar verdiklerinde daha detaylı düşünmeleri gereken bir konudur (Atabek, 2002).

4.5. Ebeveynliğin Kuramsal Çerçevesi

4.5.1. Beş faktör kişilik kuramı

Kişilik kuramlarının hepsi kendi bakış açılarıyla kişiliği açıklamaya çalışmışlardır. Allport (1937) “kişilik” kitabında ‘bireyin çevreye yapacağı uyumu belirleyen psiko-fiziksel sistemlerin, bireyin kendi içindeki dinamik organizasyonları” şeklinde tanımlamıştır. Kişilik kuramcılarının başında Allopt (1897-1967) gelir. Açık bir şekilde kişiliği tanımlamaya çalışır (Özmenler, 1995). Beş faktör kişilik modelinin araştırmacılar ve felsefeciler tarafından kabul görülmesine rağmen modelin eksiklikleri olduğunu dile getirenler vardır. McAdams (1995), Beş Faktörlü Kişilik Kuramının, kişilik niteliklerini düzenlerken etkili bulmasına rağmen odaklandığı durumun davranış olduğundan, davranışa şekil veren ve anlamlaştıran öğelerin eksikliğine dikkat çeker. Bu kuramın temelindeki beş faktör; dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk, nevrotiklik ve açıklık şeklindedir (Aslan ve Yalçın, 2013). Block (1995) kuramı eleştirerek kişiliği değerlendirmede yetersiz bulmuş ve önemli noktaları bulunmadığını dile getirmiştir (Akt. Somer vd, 2004).

4.5.2. Yapısal işlevsel kuram

Bu kuram ailenin toplumu oluşturan en küçük birimi olduğundan evrensel bazı sorumlulukları olduğundan bahseder. Ailenin belirli dinamikleri vardır. Her kültürde aileyi ayakta tutan dört temel fonksiyon vardır; cinsellik, eğitim, üreme, ekonomik birliktelik. Ailenin işlevleri ve diğer toplumsal birimlerle ilişkileri, aile içinde sorumluluklar ve iş bölümü üzerinde durur.

Yapısal işlevsellik yaklaşımı Pozitivist yaklaşımda Auguste Comte'nin “Anomi” nin (kargaşa, kuralsızlık,) çözümü için aile bağlarının kullanılarak ailenin değerli bir varlık olarak görülerek sorun çözümede araç olarak kullanılacağını öngörür (Yener, 2018).

Yapısal işlevsel yaklaşıma aile toplumun bir birimidir ve bazı toplumsal normlar vardır. Bireylerde davranışlarını yapılandırarak toplum içinde ilişkilerini belirli kurallara göre şekillendirir (Jary ve Jary, 1991).

4.5.3. Aile sistemleri kuramı

Minuchin (1974) aile yapısını birbirini etkileyen sistemler bütünü olarak alt boyutlarda incelemiştir. Ailedeki her birey birer alt sistemi temsil eder. Eş alt sisteminde, bebek bakımı, eşe ve eve karşı sorumluluklar, bebeğin hayata hazırlanması vardır. Bebek bu süreçleri görerek büyür ve ebeveynlerinden neler bekleyeceğini öğrenir. Kardeş alt sisteminde ise çocukların ilk sosyal deneyimlerini tattığı bir dünyadır. Kardeşler arasında bir taraftan birliktelik varken diğer taraftan rekabet vardır. Ona göre aile bireyleri bir biri ile görünmez bir şekilde ilişkilidir. Birinin yaptığı bir davranış dolaylı olarak diğerini de etkiler. Aile üyeleri arasında yazılı olmayan beklentiler vardır. Bu beklentilerin nedeni ise gündelik hayatta istemsizce oluşan anlaşmalar ve hiyerarşilerdir.

4.5.4. Aile ekolojisi kuramı

Genel sistem yaklaşımına dayanan ekolojik sistem Ludwig Von Bertalanffy'na aittir. Bir psikolog olan Rogger Barker ise ekoloji kavramını ilk kez davranış biliminde, 1965 yılında kullanmıştır. Bertalanffy'a göre (2004), insanlar sosyal bir çevre içinde sistemi oluşturan parçalaradır. Bu sistem içinde mikro ve mezo sistemler vardır. Her bir sistem bir diğeri ile etkileşime girer ve birbirini etkiler. Sosyal çevre içinde okul, aile, kültür gibi sistemler yer alır. Bu sistemin her bir halkası bir diğeri halkayı etkiler.

Aile ekolojisi kavramının anahtarı "çevresi içinde birey" kavramıdır (Ashman ve Zastrow 1990). Ashman ve Hull (1999)'a göre bu yaklaşım, bireyin çevresindeki aile, sosyal hizmet çalışanları, arkadaşlar, politikalar, mal ve inanç sistemi, eğitim sistemi, hizmet sistemi, çalışma hayatı gibi sistemler başka diğeri birçok dinamik unsur ile etkileşim içerisindedir. Bu yaklaşıma göre birey çevresi ile etkileşime girip, değişime uğrar. Böylece çevresinde meydana gelen değişimlere uyum sağlamakta zorluk yaşamaz.

4.5.5.Bağlanma kuramı

Bağlanma kuramını araştırma çalışmaları incelendiğinde bu çalışmaların önce çocukluk ve bebeklik dönemlerine bakarken, son yapılan araştırmalarda yetişkinlerin bağlanma biçimlerine yönelik araştırmalar artarak devam etmektedir. Yaşam boyu gelişim devam etmekle birlikte burdan yola çıkan araştırmacılar yaşlılık dönemindeki bağlanma biçimlerine de ilgi duymakla beraber az sayıda çalışma da vardır (Shaver, Mikulincer 2004). Bağlanma kuramı “John Bowlby ve Mary Ainsworth”ın araştırmaları sonucu ortaya atılmış ve Ferud başta olmak üzere diğer psikanalitik düşünürlerden etkilenilmiştir (Kavlak, Şirin 2009). Bağlanma tarafların birbirinden ihtiyaçlarını karşılama gereksinimi olarak gelişen bir ilişkidir. Anne bebek bağlanmasında bebek ihtiyaçlarını karşılayan kişinin annesi olmasından dolayı bağlanırken, anne bunu yaparken zorluk hissetmez ve mutluluk doyumunu sağlar. Baba bebek bağlanması ise anne bebek bağlanmasından farklı olarak bebeğin doğumundaki fiziksel temasla başlar. Aile-bebek bağlanmasında doğumla başlayan süreçte sağlık profesyonelleri, aileye destek veren kişiler, gebelikte ve doğum sonrası süreçte ebeveynleri gözlemleri ve bağlanma konusunda rehberlik edilmelidir (Kavlak ve Şirin 2009). Bu süreçte ebeveynlere kanguru bakımı, ten tene temas, dokunma, bebek ile yalnız kalma konularında destek sağlanmalıdır.

4.5.6.İnsancıl (hümanistik) kuram

Hümanistik kuramda sosyoloji araştırmacıları bazı noktalarda ayrılırken, kadın ve erkeğin iç dünyalarını özgürce düzenlemeleri konusunda kısmen birleşmektedir. Hümanistik kuramlar duygulara odaklanır. Duygularımız özünde ne hissettiğimiz ise cinsiyetlerimizle ilgilidir. Erkekler daha çok suçlayıcı bir dil kullanırken, kadınlar adalet duygusunu daha çok vurgular. Hümanistik yaklaşımda içinde bulunulan an önemlidir. Geçmiş ve gelecek değil. Her birey kendine özgü yeteneklerle dünyaya gelir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı takındıkları tavır ve tutumlar önemlidir. Çocuğun kendi özelliklerine göre yetişip becerilerine uygun kaynaklara ulaşırsa kendi öz yeterliliğine uygun bir benlik geliştirir. İnsancıl kuramda katı disiplinler yaklaşım eleştirilir. Çocukların gelişimi ebeveynleri tarafından desteklenir ve katı disiplin yerine özdenetim kazanması için rehberlik edilir.

4.5.7.Sosyal-bilişsel kuramlar

Davranışlarımız doğumdan itibaren başkalarını dinleyerek ve gözlemleyerek şekillenir. Sosyal bilişsel kuram birçok disiplinlerarası bir çalışma alanı olarak pek çok araştırmaya da konu olmuştur. Gün içinde insanlar birçok olay örgüsü içinde yaşar ve sorunlara deneme yanılma yolu ile edindiği çözüm yollarını sunar. Bandura' ya (2001) göre insanlar sorunla karşılaştıklarında olası çözüm yollarını önce zihinlerinde tasarlamakta sonra uygulamaktadır. İnsan doğası Platon ve Aristo'ya kadar uzanan bir sistemli düşünce, model almaya ve gözleme dayanan karşılıklı etkileşime dayanır. Birey çevresinde gördüğü modellerden dolaylı olarak öğrenir ve seçme özgürlüğüne dayanan kendine bir model seçer (Gürel, 2014).

İnsan hem iç düzenleme hem de dış uyaranların etkisi ile davranışlarını şekillendirir. Bayrakçı'ya (2007) göre bireyler başkalarının davranışlarını gözlem yolu ile model alabilirler. Bu öğrenme yolunda gelecek ceza ve pekiştireçler davranışlarını bilişsel olarak da düzenlemesine neden olur.

Birey hayatı boyunca farklı dönem ve süreçlerden geçer. Bu sayede öğrendikleriyle birey olarak, ebeveyn olarak, hayattaki farklı rollerini düzenler.

4.5.8.Sosyal alışveriş kuramı

Homans'a (1961) göre kişilerarası alışverişe dayanan sosyal alışveriş kuramı sosyolojinin de ilk kuramlarındandır. Homans, sosyal hayatta ortaya çıkan hiçbir şeyin kendiliğinden olmadığına inanıyordu. Somut ya da soyut birçok etkinliğin karşılıklı etkileşim, mal olma ve ödül yöntemine dayanıyor. Sosyal alışverişin gerçekleşmesi için en az 2 kişinin varlığı gerekir. Bu etkileşim zaman içinde pekiştireç ve olumsuz pekiştireçler sonucunda davranışa dönüşür (Homans, 1961). Friedkin (1993) benzer şekilde, bazı ilişkilerin değişim ağında mevcut olan alternatif ilişkilerin yapısına bağlı olarak diğerlerine göre daha sık etkileşimin odak noktası olduğunu ileri sürer. Birey ağları potansiyel ilişkiler için bir deneme alanı olarak görür ve belirli olasılıkları zihninde hesaplar bunun sonucunda değişim gerçekleşir. Friedkin (1993) için, bazı ilişkilerin diğerlerinden daha fazla kullanıldığı gerçeği, bir sosyal ağdaki pozisyonların gücünün nasıl farklı bir şekilde dağıtıldığına dair açıklamasının merkezinde yer alır. Değişim ağlarındaki davranış teorininin merkezinde bazı tahminler vardır.

4.5.9. Feminist aile kuramı

Feminist kuram önce kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olmaması nedeniyle siyasal haklarını edinmek üzere çıkmıştır. Ataerkil aile yapısında erkeklere verilen sorumluluklar daha aile dinamiklerini ilgilendiren konulardır. Ailedeki dengeyi sağlayan geleneksel aile yapısında erkektir. Ailenin sorumluluğu olduğu gibi kadın ve çocukların sorumluluğu da erkeğe aittir. Erkekler egemen olma mekanizmasını kadınlara egemen olma duygusuyla da birlikte kullanır. Evde ve dışarda söz hakkı erkeğe aittir. Bu en küçük cinsel dürtülerden, ekonomik karar mekanizmasına kadar erkek egemenliğindedir (Ramazanoğlu, 1998).

4.5.10. Sosyal çatışma kuramı

Toplumun işleyişinde çeşitli dengesizlikler vardır. Ekonomik ve sosyal olanlar eşit ve adil değildir. Toplumun bir kısmı refah içindeyken bir kısmı buna erişmekte zorluk çekmektedir. Çatışma kuramına göre toplum eşim eşitsizdir. Toplumsal yapı bazılarını fayda sağlarken, bazılarını, bazılarını bunu sunmaz. Sosyal çatışma kuramı bunu ö plana çıkarır ve vurgu yapar. Sosyal çatışma kuramı sınıf, prestij, ırk, eğitim, güç, para gibi etkenlerin eşitsiz dağılımı üzerinde durur (Bahar, 2009).

4.6. Değişen Ebeveynlik Rollerini

4.6.1. Dijital ebeveyn

Teknolojinin günlük hayatımızın içine dahil olmasıyla ebeveynlerin bilgiye ulaşmada kestirme yol olarak dijital platformları sıklıkla kullanmaktadır. Dolaylı ya da doğrudan günlük yaşamımızı etkileyen dijital ortamlarda ebeveynlik de yeni bir boyut kazanmıştır. Dijital ebeveyn kavramını ilk kez Rode kullanmıştır (Rode, 2009). Yurdakul ve arkadaşları (2013) dijital ebeveynliği: “dijital araçlara hâkim, imkanların farkında olan, çocuklarını bu ortamlardaki risklere karşı koruyabilen, gerçek hayatta olduğu gibi sanal ortamda da kişi haklarına saygılı olmayı çocuklarına aşılaman, hızla değişen ve gelişen teknolojik yeniliklere açık olan birey” tanımını kullanmıştır.

Kvasny (2006) ayrıca, dijital uzmanlığa sahip olanlar ile ondan yoksun olanlar arasında var olan “bilgi boşluğuna” işaret ederek, bu boşluğun genellikle bir utanç kaynağı

olduğuna ifade etmiştir. Ribak (2001) benzer şekilde, ebeveynler dijital medya hakkında çocuklarından daha az deneyimli ve bilgili olduklarında, bu tür bir utancı ailevi gerilim kaynağı olarak tanımlamıştır.

Ebeveynler bu bilgi eksikliğiyle başa çıkmak için farklı stratejiler benimsemişlerdir ve çocuklarının dijital alışkanlıklarına karşı farklı tutumlar geliştirerek farklı görüşler benimsemiş, dijital medyayı yaşamlarına dahil etmek için kendi stratejilerini geliştirmişlerdir. Ebeveyn ve gençlerin dijital medyaya yaklaşımları arasındaki tutarsızlıklar, ebeveynlerin ve gençlerin birbirleriyle olan etkileşimlerini çok farklı şekillerde yorumlamalarına neden olmaktadır. Çünkü farklı beklentilere sahip olmaları nedeniyle beklentiler ve sonuçlar karmaşıklaşmaktadır (Larson ve Richards 1994).

4.6.2. Helikopter ebeveyn

Ebeveyn kontrolüne yönelik araştırmalar uzun zamandır yapılmaktadır. Bu araştırmalar çoğunlukla ebeveynlerin tutumlarının psikolojik ve davranışsal kontrolü üzerinde yoğunlaşmıştır (Barber, 1996; Barber vd., 2005). Daha sonra sahadaki araştırmalar ve popüler medyada başka tür ebeveyn denetimi ilgi görmeye başladı; ebeveynlerin aşırı korumaya, kollama, çocukları için her şeyi düşünme, organize etme, ile ortaya çıkan ebeveynlik uygulamalarına atıfta bulunarak bunu "helikopter ebeveynliği" olarak etiketlendi (Arnett, 2004; Padilla-Walker ve Nelson, 2012). Helikopter ebeveynliği de psikolojik ve davranışsal kontrol ile ilişkilidir fakat helikopter ebeveynliği, psikolojik ve davranışsal kontrolden farklıdır. Helikopter ebeveynler çocuk yetiştirirken onların tüm ihtiyaçlarını düşünüp temin ettiğinden bu çocuklarda uyumsuzluk sorunları, düşük öz yeterlik, yalnızlık, kaygı bozuklukları (Ingen vd., 2015; Schiffrin vd., 2014) görülür. Ayrıca zorbalık, uyuşturucu ve alkol kullanımı (Lansford ve diğerleri, 2018) görülürken, ebeveynler çocukların pozitif psikolojik uyumuyla ilgilenir ve aslında yapmak istedikleri daha yüksek yaşam doyumu seviyeleri ve daha net yaşamdır (Abar ve Turrisi, 2008).

Helikopter ebeveynliği, özellikle ergen ve genç yetişkinler aşırı derecede ilgili ve aşırı denetleyici ebeveynler olarak tanımlamaktadır (Reed vd., 2016). Bazı araştırmacılar, aşırı ebeveynlik terimini helikopter ebeveynliği yerine tercih etmektedir. Esasen aynı kavramları tartışır (Leung ve Shek, 2018; Münih ve Münih, 2009; Segrin ve diğerleri, 2015). Bu ebeveynlik uygulamaları çocukların kendi yaşamlarını belirleme görevini

ebeveynler üstlenmektedir (Locke ve diğeri, 2012). Anne babalar kendi yaşadıkları deneyimler hakkında çocuklarının kararlarını vermekte ve sorumluluğu onlardan almaktadırlar. Fakat yapılan bazı araştırmalarda sonuçlar değişkenlik göstermektedir. Bazı araştırmalar, çok ilgili ebeveynlere sahip olduklarını bildiren üniversite çağındaki öğrencilerin, üniversite hayatında daha az uyum sorunu yaşadığını ve daha net yaşam hedefleri olduğunu belirtmiştir (Abar ve Turrisi, 2008; Fingerman vd., 2012).

Buna karşın daha fazla araştırmada bu çocukların daha düşük öz yeterlik, yaşam refahının azaldığı ve olumsuz gelişimsel sonuçları (Schiffirin ve Liss, 2017) ve düşük akademik başarı (Nelson vd., 2011) görülmüştür.

4.6.3. Anne bekçiliği

Son yıllarda yapılan araştırmalar, ebeveyn olma yolunda eşlerin birbirlerinin etkilediklerine ve bu yönelmenin gittikçe arttığına değinmektedir (Trinder, 2008). Bu da konunun önemine işaret etmektedir. Geleneksel aile tipinde baba makro düzeyde ev ile ilgili sorumlulukları hallederken anne ise evde çocukların sorumluluğuyla baş başadır. ‘*Bekçilik*’ kavramını ise ebeveyn rollerinde annelerin babaların davranışlarındaki etkilerini ifade etmek için DeLuccie (1995) kullanmıştır, daha sonra konu çalışılmaya devam edilmiştir.

Önemli bir ortak ebeveynlik değişkeni olan anne bekçiliğinde doğası gereği baba bu işin dışında tutulmaktadır (Schope Sullivan, vd., 2008)). 1999’da Allen ve Hawkins anne bekçiliğini; “annenin, babayı kısıtlayan ve babanın ev işlerini öğrenmesine engel olan inanç ve tutumları” olarak belirtmiştir. Bekçi anne sendromunda baba evde daha az sorumluluk alırken, anne daha fazla sorumluluk almakta, anne ve bir eş olarak kocasından daha iyi yaptığını belirtmek için üstlenmektedir. Anneler babaların doğası gereği çocuk bakımıyla yeterince bilgili olmadığını ve ancak kontrollü bir şekilde katılım sağlayabildiğini, bu yüzden de baba ve çocuklar arasında kontrolcü olarak davrandıklarını ifade etmiştir (Hauser, 2012).

Puhlman ve Pasley (2013), bekçi anne kavramını, feminist yaklaşımlar ve aile sistemleri kuramına göre açıklamaya çalışmışlardır. Aile sistemleri kuramında; kurallar, roller, denge, sınırlar bulunur ve aile içinde dinamik ve birbirine bağlı bir yapı vardır (Fagan ve Barnett, 2003). Puhman ve Pasley (2013), anne bekçiliğini “annenin baba üzerinde

kontrollü, kolaylaştırıcı ya da sınırlayıcı yöntemler kullanarak, babanın çocuk bakımı ve çocukla ilişkisini düzenli, uygun ve tutarlı duruma getirme davranışları” olarak tanımlamaktadırlar.

4.6.4.Blogger ebeveynler

‘Blog’ kelimesi terim olarak Türkçede ‘internet günlüğü’, ‘ağ günlüğü’, ‘web Günlüğü’ gibi anlamlarda kullanılmakta olup “Weblog” sözcüğünün kısaltılmışıdır. Bunu terim olarak ilk kez 1999 da Peter Merholz kullanmıştır (Çelebi, 2009). Web 2.0 teknolojisinin yaygınlaşmasıyla internet ortamında çok farklı sosyal ağlar, alışveriş seçenekler çıkmıştır. Bir nevi sosyal günlük anlamı taşıyan bloglar ebeveynler tarafından da sık kullanılmaya ve tecrübelerini paylaşmaya ortam sağlamıştır. Yardım (2020)’nin yaptığı araştırmasına göre ebeveynlerin blog kullanım amaçlarını şu şekilde bulmuştur; katılımcıların %50 si diğer anneleri bilgilendirme amacıyla blog kullandıklarını ifade etmiştir. %75’i kendini ifade etme, annelik deneyimi paylaşanların oranı %62, %50’si etkileşimde bulunma, %50’si Sanal Anı/İzlenim/Günlük oluşturma/kaydetme/ paylaşma, %37’si ise kişisel alan oluşturma, Faydalı içerik paylaşanların oranı %25, özgür ifade ortamı bulmak için kullananların oranını ise %25, Günlük yaşam sınırlarını aşma ise %12 olarak kaydetmiştir. Annelerin blog kullanımı ile bilinçli, modern, geleneksel yöntemlerin dışına çıkmış, farklı kültürlerdeki anneler ile etkileşim kuran, sorgulayan, anne kimliğini bilinçle yoğurma ve oluşturma çabası içerisine girmekteler. Bu amaçla burulan blog sitelerinde çocuğun öneminin aile içinde arttığı, ailenin çocuğa karşı bilinç düzeyinin arttığı, anne ve babaların çocuk gelişimi ile ilgili yeni yaklaşımları, trendleri ve yenilikleri takip ettiği ve uygulandığı “yeni nesil bir anne kimliğine” ait dönüşümler olduğuna dair dikkati çekmektedir (Yardım, 2020).

4.6.5.Süper anne

Anneler aktif iş hayatının içinde işin kendisine yüklediği sorumlulukları yerine getirirken aynı zamanda ev ve çocukları ile ilgilenmeyi de devam ettirmektedirler. Bu geleneksel aile yapımızdan annenin sorumlulukları olarak görülmeyle birlikte annenin mükemmel anne olarak olma çabası içine de girmişlerdir. Başka bir yandan da anne olduktan sonra da fit olma, bakımlı olma ve bir taraftan da anne ve iş sorumluluklarını yerine getirme

sorumluluğu annenin omzuna yüklenmiştir. Bunun sonucu olarak da ev iş arasında koşturan annenin psikolojik olarak yıpranmasına neden olmuştur. Kadın modern çağda hem çalışıp hem de annelik sorumluluklarıyla oluşan “Süper Anne Sendromu”, diğer bir deyişle “Zorlanmış Anne Sendromu” ya da “Modern Anne Sendromu” kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu annelerin sık sık yakınmaları olarak konsantrasyon güçlüğü, halsizlik, migren, çarpıntı, cinsel isteksizlik, depresyon gibi ciddi psikosomatik durumları da beraberinde getirmiştir. Bu kavram genellikle eğitim seviyesi yüksek mükemmeliyetçi ve hırslı karakterlerde sık rastlanmaktadır. Bu sendromu güç kılan toplumsal biçilmiş rol ve sorumluluklar, akraba ve yakın çevre, modern hayatın ve şehir yaşamın getirdiği zorluklardır (Besser vd., 2010). Kadın çalışırken bir taraftan da ev içinde sorumlulukları ve anneliğini bir arada yapan kadın hiç bitmeyen bir gücü varmış izlenimini vermek için birçok bedel ödemekte bunları gerçekleştirmek için de özel bir çaba göstermektedir. Halbuki enerji bitebilen ve sonsuz olmayan bir kaynaktır (Spada, 1988).

4.6.6.Kaplan ebeveynlik

Kaplan ebeveynliği, çocuklarını büyütme için çocuklarının sıkı şekilde takip eden fakat düşük duygusal tepki gösteren ve çocukların akademik başarı çocukları ile daha fazla ilgilenen ebeveynleri ifade eder.

Amy Chua (2011)’nin tanımladığı ‘*kaplan ebeveynlik*’ terimi kullanmış ve bu konuda fenomen anneler üzerine çalışmıştır. Fakat Kim, Wang, OrozcoLapray, Shen ve Murtuza’in (2013) Amerika’daki Çinli aileler üzerinde yaptığı 8 yıllık çalışmalar neticesinde genel bir profil çizmemekle birlikte, yaygın olmadığını da görmüştür.

Kaplan ebeveynliği, çocuklarda üstün akademik performans ile ilgili değildir. Çin kökenli Amerikalı ailelerden oluşan bir örneklemede ebeveynlikteki değişkenliği geliştirmek, tanımlamak ve kategorize etmek için bu ebeveynlik stili tanımlanmaktadır. Kaplan ebeveynliği, otoriter ebeveynlikten farklıdır, çünkü yüksek düzeyde kurallar ve yüksek düzeyde sıcaklık/destek davranışları içerir (Hauser, 2012).

4.6.7.Aşırı ebeveynlik

Anne babalar çocuklarını en iyi şekilde hayata hazırlamak ve onları tüm olumsuzluklardan korumak isterler. Fakat bunu yaparken hızla normal ebeveynler aşırı

ebeveynler olmaktadır. Anneler ve babalar bunu en iyi niyetleri ile yapmaktadırlar. Aslında herkes çocuklarını gereksiz acı, korku, başarısızlık, hayal kırıklığı diğer tüm tatsızlıklardan korumak istiyor ama aslında bu büyük bir kötülük doğurdu. Bugünün çocukları için ebeveynleri çok fazla rezervasyon yapıyor ve onları test ediyor. Çok fazla kontrol etmeye çalıştığımızda, çocuklar kendi ayakları üzerinde durmak için nasıl karar alınacağı da dahil olmak üzere değerli öğrenme fırsatlarının çocuklarını bulamazlar. Bu fırsatları kaçıran çocuk tecrübe edemediğinde, kendilerini daha az güvende ve daha endişeli hissederler. Johns Hopkins Üniversitesi'nde araştırmacılar çocukların stresi ile aşırı ebeveynlik arasında bir bağlantı bulmuşlardır. Aşırı ebeveynlik, çocuklarda artan anksiyete, ebeveynin zihinsel sağlığı ve ebeveyn reddi ile ilişkili bulunmuştur. Çocuklarda ve yetişkinlerde, artan anksiyete depresyon ve davranış sorunları ile de bağlantılıdır. Oyunda fazla yönlendirici olan çocukların anneleri bile daha agresif ve daha fazladır. Bunun tersi de doğrudur daha az müdahaleci olan anneler daha mutlu çocuklara sahip olma eğilimindedir. Aşırı ebeveynliğin olumsuz sonuçları çocukluk ile de sınırlı değildir. Yakın zamanda yapılan bir dizi araştırma, yetişkinler, aşırı ebeveyn olan çocuklar "daha düşük öz yeterliliğe ve abartılı bir yetki duygusuna" sahip olmaktadır (Kortes, 2014).

4.7. Ebeveyn Öz yeterlik İnançları

Ebeveyn öz yeterliliği nedir hakkında literatür çalışmalarında; ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda bilinçli olarak yapmak istedikleri, çocuğa kazandırmak istedikleri davranışlar hakkında kendi sınırlarının farkında olarak sahip oldukları yargılardır (Montigny ve Lacharite, 2005) olarak geçmiştir.

Öz yeterlik kavramını ise ilk olarak Albert Bandura 'Bilişsel Davranış Değişimi' olarak 1977'de ortaya koymuştur (Keskin ve Orgun, 2006). Bunu da "bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı" olarak açıklamıştır (Ekici, 2012). Bandura kendi kuramında da ortaya koyduğu ifade de yüksek öz yeterlik algısına sahip ebeveynlerin depresyona girme eğilimlerinin düşük olduğu, zorlu durumlar karşısında çabuk pes etmeyip zorluklarla başa çıkma inançlarının yüksek olduğunu ve kendilerine güvenlerinin düşük olmadığını belirtmiştir.

Öz yeterlik inançlarını etkileyen faktörlere bakıldığında literatürde stres ve kaygı ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Bebeğin doğumuyla birlikte ebeveynlerde oluşan bu yeni duruma uyum sağlama ve dünyaya uyum sağlamaya çalışan bir bebeğin bu sürecine destek olma ebeveynlerde kaygı ve yetersizlik duygusunu ortaya çıkarabilir. Bu açıdan anne ve babanın psikolojik iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları yeterli olursa bu sürece bebek ve ebeveyn olarak daha kolay uyum sağlanacaktır. Psikolojik sağlamlıkla ilgili alan yazı araştırıldığında konu ile ilgili stres ve risk faktörlerine bakılmalı ve bu durumdan sonra da bu faktörler sonucu oluşmuş negatif etkileri azaltıcı koşullara yer verilmelidir. Koruyucu faktörler incelendiğinde ise kişinin öz yeterlik kısmındaki inançları bireysel olarak önemli bir etkiye sahiptir (Masten ve Coasworth, 1998). Birey yaşadığı olumsuz tecrübeler nedeniyle etkilenmiş olsa da bu durumdan en az zararlı çıkabilmek için yeni duruma uyum sağlama becerisi önemli bir faktördür (Garmezy, 1991; Kabiru, Beguy, Ndugwa, Zulu ve Jessor, 2012). Psikolojik sağlamlığın bu konuda önemli bir etkiye sahip olduğu araştırmalar ile de desteklenmiştir. Bireyin karakterinin mücadeleye dönük, enerjik, cesaretli, yeni durumları denemeye açık oluşları psikolojik sağlamlıklarını artırmaktadır (Parr, Montgomery ve DeBell, 1998; Tugade ve Frederickson, 2004).

Bandura'ya göre (2011) ebeveynlerin öz yeterliklerinin incelenerek kanıya varılabilmesi için sosyal bilişsel kuram çerçevesinde ele alınarak ayrıca bireyin içinde bulunduğu kültürel ve sosyal çevrede dikkate alınmalıdır. Bu alanda çalışan sosyal bilişsel kuramcılara göre ayrıca öz yeterliliği etkileyen faktörler sadece ekonomik durum, eğitim düzeyi gibi bireysel faktörlerden ziyade, içinde yaşanılan çevre ve çevreyle ilişkilerde önemli bir etkiye sahiptir (Zimmerman, 1989).

Hala hem ülkemizde hem de dünya da yaygın olan inanç bebeğin bakımı için annenin daha yakın ve uygun görülmesidir. Oysa babanın da anneye ve ev dinamiği ile ilgilenmesi ebeveynliğin iki taraf içinde geçerli olduğu gerçeği göz ardı edilmektedir. Her iki ebeveyn de bebekten sonra yeni aile düzenine alışmak için çaba göstermelidir. Çünkü aileye yeni birey katıldığında ev içindeki sorumluluklar katlanarak devam etmektedir. Bu artan sorumluluklar ve iş yükünün dengeli olarak paylaşılması ve aile fertlerinin kendi bireysel ihtiyaçları için yeterli ve düzenli vakit ayırabilmesi ebeveynliğin kalitesi için önemlidir. Ebeveynlik hem anne hem de baba için yeni sorumluluklar ekler ve iki taraf içinde bu sürece katkı sağlamak gerekir (Baxter, Hewitt & Haynes, 2008; Bianchi, Sayer, Milkie & Robinson 2012; Ergöl, Koç, Eroğlu & Taşkin, 2012; Evertsson, 2014).

Durum ebeveynlikte sadece anne için bebeğin ve evin bakımından sorumluluk olduğu inancı değişmediğinde annenin omuzlarına fazladan yük binmektedir. Her şeyi yapmaya çalışmak anne için işler yetişmediğinde anne için yetersizlik duygusu ortaya çıkarmaktadır. Bu da annenin hem diğer aile üyeleri olumsuz iletişime hem de kendisi ile ilgili yanlış inançlarına neden olur (Ponnet, Mortelmans, Wouters, Van Leeuwen, Bastaits & Pasteels, 2013).

Sosyal bilişsel kurama göre bireyden yeni bir durum karşısında istekte bulunduğunuzda, birey bu eylemi ve sonuçlarını düşünerek bir sonraki adım için girişimde bulunur. Fakat kendisine ait yetersiz inançları varsa bu eylem adımını etkilemektedir. Fakat kendisi zorluklar karşısında başarılı olmuş ise kendisine ait öz yeterlik inançları da etkilenmektedir (Bandura, 2001).

Ebeveynlerin öz yeterlik inançlarını etkileyen bir faktörde üstün yetenekli bir çocuğa sahip olmaktır. Anne ve babalar üstün yetenekli bir çocuğa sahip olduklarında nasıl davranacaklarını bilememekte ve çoğunlukla bu kendilerine de güvenleri azdır (Strom, Strom, Strom ve Cottingsworth, 1994). Aileler üstün yetenekli çocuklarına gerekli eğitimi sağlamak konusunda bazen kendilerini yetersiz hissedebilirler. Bu konuda destek ihtiyacı hissettiklerini gösteren çalışmalar mevcuttur (Morawska ve Sanders, 2009, Karakuş 2010).

Dangel ve Walker (1991) yaptıkları araştırmada ailelerin üstün yetenekli çocuklarının ihtiyaçlarını belirlediği araştırmasında çalışmaya katılan ebeveynlerin %40'ı çocuklarını motive etme konusunu tercih etmiştir.

Ebeveyn öz yeterlik inançlarını etkileyen diğer faktörler ise annenin bekar olması, tek ebeveyn olma, sosyoekonomik durum, ekonomik gelir düzeyi ebeveyne sağlanan psikolojik destek gösterilebilir (Aksoy ve Diken 2009). Başka bir araştırmada ise sosyal yönü baskını ekonomik geliri yüksek ve çocuklarıyla iletişimi güçlü ebeveynlerin öz yeterlik inançları yüksek çıkmıştır (Glatz ve Buchanan 2015).

Akduman (2010), Türk annelerin okul öncesi çocuklarını disipline etmek için en sık kullandıkları yöntemin seslerini yükseltmek ve bağırarak olduğunu aktarmıştır. Bazı anneler çocuklarını disiplin yöntemi olarak onlara hakaret, küfür, cezalandırıcı yöntemler hatta fiziksel ya da psikolojik istismar yöntemine başvurmaktadır.

Yapılan bazı araştırmalar düşük öz yeterliğe sahip ebeveynlerin katı katı disiplin uyguladığı yönündedir. Katı ve ihmal edici ebeveyn tutumunun çocukta saldırgan davranışlar görölme eğiliminde artışa neden olabilir. Bu disiplin teknikleri öz yeterlik algısı düşük olan ebeveynlerde daha sık görölmektedir (Sanders ve Woolley, 2004). Bazı araştırmalar ebeveynlerin çok katı ve agresif kurallar ile sorunları çözmeye çalıştığını göstermiştir. Bu ailelerin fiziksel disiplin etme yöntemlerine ek olarak sözlü baskı yoluyla da çocuklarına kurallar sınır çizme yoluna gittiğini göstermiştir. Bu çalışma sonuçları düşük öz yeterlik sergileyen ebeveynlerin katı davranış düzenleme kurallarına daha sık başvurduğu ve özetle daha saldırgan davranışlarla disiplin etme yollarına başvurduğu göstermiştir (Chan, 2010; Nelson, Hart, Yang, Olsen ve Jin, 2006).

4.8. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Duygu Düzenleme Becerileri

Duygu düzenleme kişinin bir takım içsel ve dışsal tepkileri ifade etmektedir. Duygu düzenleme becerilerinde yaşanan bir tecrübe sonrasında hem olumlu hem de olumsuz olarak verilecek tepkiler yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkmaya başlamakta ve sonrasında şekillenmektedir. Duygu düzenleme becerileri uygun şekilde gelişmezse ilerde bazı psikopatolojik sorunlara zemin hazırlayabilir (Dodge ve Garber, 1991). Çocukların gelişimine tanıklık eden ebeveynler, onların gelişimi ve refahını teşvik etmek ve desteklemek için üstlendiği tavırlar çocukların duygu düzenleme becerileri üzerinde de etkilidir. Epidemiyolojik, ilişkisel ve deneysel çalışmalardan elde edilen kanıtlar, ebeveynliğin çocukların gelişimi üzerinde büyük bir etkisi olduğunu göstermektedir (Nelson, Hart, Yang, Olsen, & Jin, 2006; Van Egeren, 2004). Bazı araştırmalar, yetersiz ebeveynlik gibi aile risk faktörlerinin (örneğin, katı disiplin, düşük ebeveyn katılımı ve duyguları düzenleyememe ya da öfkeyi kontrol edememe gibi) çocukların gelişimi üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir (Tomlinson, 1996).

Ebeveynlik çalışmaları kırk yıldan fazla bir süredir gelişmekte olmasına rağmen, bu literatür çoğunlukla ebeveynlik tarzları, ebeveyn stresi, ebeveyn psikopatolojisi gibi konulara odaklanmış ve özellikle çocuk davranışını veya çocuk gelişimini vurgulamıştır (Şahin Demirkapı, 2013). Ebeveyn inançları, ebeveynlerin duygularının çocuğa etkileri, yüklemeler, problem çözme ve bunun çocuk yetiştirme davranışlarındaki ve çocukların gelişimindeki etkisi, daha az dikkatin odak noktası olmuştur (Paulussen-Hoogeboom, Stams, Hermanns, Peetsma & vandenWittenboer, 2008). Ebeveynlerin duygusal

süreçleri, kaygı ve depresyon gibi bozulan duygusal durumların çocuk gelişimi ve uyumu üzerindeki etkisiyle ilgili olanlar dışında daha az çalışılmıştır (Şahin Demirkapı, 2013).

Çocugun sağlıklı duygu düzenleme becerileri geliştirebilmesi ebeveynlerin çocuk yetiştirme stillerine uyum sağlamaları, ebeveynlerin çocuğun davranışlarını algılamalarına ve yorumlamalarına tepki olarak kendi davranışlarını düzenleme becerisini gerektirmektedir. Ebeveynler aynı zamanda profesyonel ve ilişkisel yetişkin yaşamlarından kaynaklanan birçok başka zorlukla karşı karşıya kalır. Bu nedenle, ebeveyn uyumu, ebeveynlerin kendi davranışlarını düzenleme çabaları (öz düzenleme) ile çocuklarının davranışlarını, sağlığını ve gelişimini düzenleme girişimleri (ebeveynlik duygu düzenleme davranışları) arasındaki ilişkiyi içeren çalışmalar son yıllarda artmaktadır. Günümüzde çoğu ebeveyn müdahalesi, ebeveyn öz-düzenleme becerilerini ve yeterliklerini geliştirme ihtiyacı olduğunu ortaya koymaktadır (Schiffirin ve Liss, 2017).

4.8.1. Duygu düzenleme tanımı

Duygu düzenleme; benliğin içsel veya toplumsal beklentilerden türetilen bazı standartlar, idealler veya hedeflere göre davranışlarını değiştirme kapasitesini ifade eder (Milnitsky-Sapiro, Turiel & Nucci, 2006). Ebeveynlerin kendi kendini düzenlemesi, bir plan veya değişiklik kullanma ihtiyacının farkına vararak eğitimsel hedefler ve değerler oluşturmayı gerektirir. Ebeveynlerin duygu düzenlemeleri; alışılmış davranış kalıplarını tanıma, günlük yaşamı planlama, beklenmedik sorunları çözme veya engelleri aşma ve kendilerinin ve çocuklarının davranışlarını izleme gibi davranışları kapsamaktadır (Paulussen-Hoogeboom, Stams, Hermanns, Peetsma & vandenWittenboer, 2008). Duyguların karar vermede, problem çözmeye ve öz düzenlemede olumlu rolü farklı çalışmalarda vurgulanmıştır (Diem-Wille, 2018; Feinberg, Brown & Kan, 2012; Luebering, 1995). Moss, Bolland, Foxman ve Owen (1986) duygu düzenlemenin, duygusal tepkileri izleme, değerlendirme ve değiştirmenin içsel ve dışsal süreçlerini içerdiğini vurgulamaktadırlar.

Duygu düzenleme, herhangi bir durumda ihtiyaç duyulanla uyumlu bir şekilde duyguları ve davranışları yönetme yeteneğidir. Örneğin, bir çocuk okuldayken ve kendini sinirli hissettiğinde, çevre çocuğun kriz geçirmemesini bekler. Bir çocuk bu şekilde tepki verme

arzusunu hissedebilir, ancak bu duyguyu kişisel hedefler ve çevresel taleplerle uyumlu olacak şekilde yöneten duygu düzenlemesidir (Milligan, Badali & Spiroiu, 2015).

Çocuğun sağlıklı duygu düzenleme stratejileri geliştirmesine yardımcı olmak, ebeveynlerin duygu düzenlemenin nasıl çalıştığını öğrenmesiyle başlar. Sabır ve pratikle çocuklara güçlü duygulara nasıl sağlıklı tepkiler vereceklerini ebeveynlerin öğretmeleri beklenir (Navaro, 1993).

4.8.2. Duygu düzenleme

Çocuğun duygu düzenleme sürecinde maruz kaldığı tepkiler ve pekiştireçler onların karakter gelişimi, gelişimsel sorunları, psikopatoloji veya kronik gibi aile ve sosyal bağlamda ekstra durumlar olduğunda kritik öneme sahiptir. Bununla birlikte, ebeveynlerin kendi kendini düzenlemesi, ebeveynlerin çok sayıda eğitim ve sağlık sorununu da düzenlemesini, kriz oluşturan durumları duygusal bir bağlamda öngörmesi, tanımlaması, tanınması ve çözmesi gereken günlük çocuk yetiştirme etkileşimlerini de kapsar (Güvenç, 2002; Nelson, Padilla-Walker, Christensen, Evans, & Carroll, 2011).

Ebeveynler kendilerini iyi tanırsa çocuklarına da duygularını düzenlemek için iyi bir rol model olacaklardır. Duygu düzenleme, ebeveynlerin çocuklarının davranışsal, gelişimsel ve sağlık sonuçlarında değişiklikler üretmek için kendi davranışlarını yönlendirmeye ve değiştirmeye katılmaya neyin motive ettiğini anlamada önemli bir süreçtir. Bu sürecin bilişsel boyutu önemlidir. Aslında, tüm duygu düzenleme ve motivasyon süreci, duyguları tanıma, ifade etme ve düzenleme konusunda zorlukların belirlenmesi ile ilgili yoğun farkındalık gerektirmektedir. Ebeveynlik mutluluk, gurur veya neşe gibi olumlu duyguları deneyimlemek için birden fazla fırsat getirebilir (Chan, 2010).

Duygu düzenleme stratejileri, bir çocuğun uygunsuz davranışlarının, rahatsızlıklarının veya hastalıklarının tanınmasıyla ortaya çıkan olumsuz duyguların derecesini azaltmada ve dolayısıyla ebeveynlerin üzüntüsünü azaltmada etkili olabilir.

4.8.3. Duygu düzenleyememe

Duygu düzenleyememe bilinçli ya da bilinçsiz olabilir. Çocukların hayatlarında yaşadıkları durumlarda bazen zaman zor duygularını yönetmek için uygun olan duygu düzenleme becerilerini gösteremeyebilirler. Bazen de duygu düzenleme stratejilerini

yetişkinler kadar iyi kontrol edemeyebilirler. Çocuğun karakterine uygun duygu düzenleme becerilerinde yetişkin ona iyi model olmalıdır. Bazen sağlıklı başa çıkma stratejileri başarılı olmaktadır ancak stresör faktörlere uzun süre maruz kalınca sağlıklı tepkiler görülebilmektedir. Duygu düzenleme konusunda yetersizlikler yaşayan çocuklar; bazen etkili stratejiler kullanmayı bilemez bazen de kendi duygularını tanıyamazlar, ifade edemezler. Aile bireylerine ve özellikle çocuklara yönelik öfkeli davranışlar, saldırganlık veya hayal kırıklığı duygularını aşağılama şeklinde ifade etme, depresyon, hayal kırıklığı veya umutsuzluk kelimeleri ile belirtirler. Duygu düzenleme becerileri konusunda yetersiz ebeveynler genellikle yoğun ve kontrolsüz bir şekilde akıllarında geçen kelimeleri düşünmeden dışa vururlar. Sert ve dürtüsel davranır, aşırı tepkisel bir strateji izlerler (Paulussen-Hoogeboom, Stams, Hermanns, Peetsma & vandenWittenboer, 2008). Ayrıca duygu düzenleme konusunda yetersizlikler yaşayan ebeveynlerde daha yüksek çocuk istismarı ve kötü muamele olasılığı bulunmaktadır (Schiffrin, Liss, Miles-McLean, Geary & Tashner, 2014).

Ebeveyn duygu düzenlemesinin sonuçları veya ebeveynlerin duygusal düzenleme stratejilerini kullanmaları hakkında ebeveynlik davranışlarına ilişkin deneysel çalışmalar azdır. Bununla birlikte bazı araştırmalar, uygun olmayan duygusal ifade, duyguların yetersiz şekilde ifade edilmesi, duygusal düzensizliğin olumsuz sonuçlarının altını çizmektedir. Sanders ve Morawska (2008), sırayla sert veya cezalandırıcı disiplin stratejilerine veya yoğun öfke, düşmanlık veya hayal kırıklığı tepkilerini gösteren ebeveynlerin duygularını düzenleyemedikleri belirtmektedirler. Ebeveyn depresyonu ve çocuğa yönelik öfkeli davranışlarının ve ebeveynin kaygılı olmasından kaynaklanan duygularını kontrol edememesinin, çocukların problemlerini hem dışa vurma hem de içselleştirme konusunda problem yaşattığına ilişkin araştırma sonuçları bulunmaktadır (Segrin, Givertz, Swaitkowski & Montgomery, 2015).

Çocukların duygularını düzenlemeleri ve özellikle duygusal düzenleme stratejilerinin öğrenmeleri hakkında daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Çocukların duygularını tanımlarına ve bu duyguları karşısında uygun tepkileri göstermeyi öğrenmeye ihtiyaçları vardır. Olumlu duygularımızı düzenleyebilmek ve onları yaşayabilmek ne kadar önemliyse olumsuz duygularla baş edebilmek ve düzenlemekte oldukça önemlidir.

5.DUYGU DÜZENLEME VE EBEVEYN ÖZ YETERLİĞİ İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR

5.1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Duygu Düzenleme Becerileri ile İlgili Araştırmalar

Duygular en genel anlamıyla bireyin uyarılara verdiği tepkiler olarak ifade edilebilir (Dodge ve Garber, 1991). Çocuklar duyguları ile çevresini tanımaya başlar, tepkilerini ayarlamaya çalışır ve ilk sosyalleşme davranışlarını gösterir (Gross, 2014). Sroufe'ye (1997) göre duygu düzenleme bir sürü koordineli sistemleri takip eder. Bunlar merkezi ve çevresel bazı sistemleri, davranışsal ve deneysel yanıt sistemlerini içermektedir.

Duygu düzenleme, bireylerin duygularını ne zaman deneyimlediği ne zaman bu duygulara sahip olduğu ve bu duygularını nasıl ifade ettiğini kapsar. Duygu düzenleme duygularımızın bir durumu kontrol etmeye çalıştığı duygularla düzenleme değildir. Duygu düzenleme yaşanan bir kriz sonrası ya da üzüntü sonrası bazen duvarları yumruklamak bazen arkadaşınızla paylaşmaktır (Gross, 2014). Alanyazı incelendiğinde Cole ve diğerleri (2003) annelerin negatif duyguları ile kız çocuklarının olumsuz duyguları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki çıkmıştır. Martin ve Green'in (2005), aynı cinsiyete sahip çocuk sahibi olan ebeveynlerin çocuklarının sosyalleşmesi için daha fazla çaba harcadığını ifade etmiştir. Han ve Shaffer (2013), erkek çocukların problem davranışları arttıkça, annelerinin de duygu düzenleme güçlüklerinin arttığını ifade etmiştir.

Duygu düzenleme becerilerinin gelişimi için çocuğun bazı araştırmacılar çocuğun sosyal çevresinin öneminden bahsetmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranış ve duygu düzenleme becerilerindeki gelişim için akran iletişimi ve öğretmen etkileşimi önemlidir. Böylece okul öncesi eğitime devam eden çocukların duygu düzenleme becerileri gelişmekte ve birbirinden farklılaşmaktadır. Çocuklar günlük hayatta karşılaştıkları sorunları sınıf ortamında çözmekte, çözüm aramakta ve akranları ile iletişim kurmaktadır. Böylece sosyal ve duygusal gelişimlerine önemli katkılar sağlamaktadır (Kaiser ve diğ., 2000; Parker ve Gottman, 1989; Spritz ve diğ., 2010). Bu sebeple çocuğun ılımlı sınıf ortamı, akran ve öğretmen iletişimi önemlidir. Öğretmenlerin duygu düzenleme konusunda yetkin olması, model olması ve duygu düzenlemeye yönelik program uygulaması bu yaş grubu çocuklar için önemlidir (Bodrova ve Leong, 2008).

Brownell ve Kopp'un (2007) ifadesine göre duygu düzenleme becerileri ne kadar erken desteklenmeye başlanırsa ileriki yaşlarda o kadar iyi duruma gelecektir.

Okul öncesi dönemde yaşanan duygular çocuğun kendisine olan algısını olumlu yada olumsuz etkileyebilmektedir. Kazandığı bir başarı sonrası kendisi ile gurur duyarken, istemediği bir davranış olduğunda kendinden utanabilir (Holodynski ve Friedlmeier, 2006).

Duygu düzenleme becerileri çok erken yaşlarda başlamaktadır. Fakat esnek yapısı ile sürekli değişir ve gelişir. Bu da kişilerarası uyumda ileriki yaşlar için çekirdek gelişim görevi görür (Stifter ve Augustine, 2019). Erken çocukluk döneminde duyguların düzenlenmesi ile ilgili beceriler sadece çocuğun kendisinde kaynaklı sebeplerle gerçekleşmeyebilir. Çocuğa bağlı olmayan sosyal çevre ve ona bakım veren kişilerde bu gelişim sürecinde önemli rol oynar (Stifter ve Augustine, 2019). Çünkü çocuklar duygularını nasıl düzenleyeceklerini tecrübelerinde çok, çevrelerini gözlem yolu ile öğrenmektedirler. Bu yüzden duygu düzenleme becerilerinde aile önemli bir faktördür (Chen, 2015).

5.2. Ebeveynlerin Öz Yeterlikleri ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde ebeveynliğin öz yeterlik ayağında çalışmaların çok az olması dikkat çekmiştir. Az sayıda olan araştırmalar da çoğunlukla anneler üzerine çalışılmıştır, baba ile yapılan öz yeterlik çalışmalarının sayısı oldukça azdır. Öz yeterlik ile ilgili çalışmaların daha çok öğretmenler üzerinde yapıldığı görülmüştür.

Demirtaş Zorbaş (2018) ebeveyn öz yetkinliğinin yordayıcısı olarak ebeveyn-çocuk ilişkisini incelediği çalışmasında; çocukla kurulan olumlu ilişkilerin ebeveyn öz yetkinliği yordadığı fakat çocukla geçirilen vaktin ebeveyn öz yetkinliği yordamadığına ulaşmıştır.

Aşkın Ceran ve Ceylan'ın (2021) yaptığı serebral palsi (CP) tanılı çocuğu olan ebeveynlerin öz yeterlik düzeylerinin belirledikleri ve anne-baba ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırmışlardır. Çalışmaya SP tanılı çocuğu olan 153 ebeveyn katılmıştır. Çocukları kız olan ve çekirdek aile olan ailelerde öz yeterlik puan

ortalamaları, geniş ailede yaşayanlara kıyasla yüksek bulunmuştur. Buna karşılık çocuğunun CP den etkilenme uzvu arttıkça ebeveynlerin öz yeterlik puanları düşmüştür.

Buluş ve Samur'un yaptığı (2017) beş-altı yaş çocuklarla çalıştıkları sosyal duygusal uyumunu yordamada ebeveyn benlik saygısı, temel ihtiyaçları ve öz yeterliğin rolü çalışmasında 208 çocuk ve ebeveynlerine ulaşmışlardır. Çalışmadan elde ettikleri sonuçlarda çocukların yetkinlik düzeyleri ile ebeveynlerinin öz yeterlik algıları, benlik saygıları temel ihtiyaçları ile aralarında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Buna karşılık ebeveynlerinin öz yeterlik algıları, benlik saygıları ve kızgınlık, saldırganlık düzeyleri arasında negatif yönde ilişki çıkmıştır. Araştırmanın en güçlü yordayıcı değişkeninin güç, eğlenme ihtiyacı ve hayatta kalma ihtiyacı ile öz yeterlik değişkeni olduğunu göstermiştir.

Türk Düdükçü (2019) yılında doktora çalışması olarak Meleis'in geçiş kuramına göre annelere sağlığı geliştirme izlem programı uygulamıştır. Bu uygulama sonuçlarına göre anne bebek bağlanmasına ve anne öz yeterliliğine bakmıştır. Meleis'in geçiş kuramına göre anne adayına gerekli enerji, beceri ve bilgi desteği sağlanarak annenin yeni sorumluluklarını yerine getirmesinde destek olunabilir. Annenin sağlıklı bu süreci atlabilmesi, yönetebilmesi, yeni sorumlulukları alabilmesi, kontrolü ele alabilmesi önemlidir (Meleis 2010). Türk Düdükçü, çalışmasının ikinci ayında ve altıncı ayındaki ebeveyn öz yeterlik düzeylerinde anlamlı düzeyde fark bulmuştur. Ebeveynlere hemşireler tarafından emzirme, bebek bakımı, sık karşılaşılan sorunlar, bebek güvenliği gibi konularda destek sağlanmıştır. Bunun sonucunda ebeveyn öz yeterliliğinin önemli düzeyde arttığı ve etki büyüklüğünün yüksek olduğu dikkat çekmiştir.

Şahin Demirkapı (2013), çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisini araştırmıştır. Bulgularına göre çocuklukta yaşanan travmaların ve olumsuz yaşam deneyimlerinin bireyin kimlik gelişimi üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu olumsuz travma ve deneyimler bireyin ileriki hayatında duygu düzenleme becerilerini olumsuz etkilemiş ve bazı psikolojik sorunlara zemin hazırladığını görmüştür. Çalışma aynı zamanda 6-12 yaş grubu fiziksel istismar maduru çocukların duygu düzenleme becerilerinin yaşlılarının gerisinde olduğunu göstermiştir.

Seçer (2017), 160 okul öncesi çocuk ve ebeveynleri üzerinde yaptığı araştırmasında çocukların sosyal yetkinlik düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşp farklılaşmadığına

bakmıştır. Aynı zamanda annelerinin duygusal sosyalleştirme davranışının çocuklarının duygu düzenleme becerilerini yordama durumunu araştırmıştır. Bu araştırma sonucuna göre çocukların duygu düzenleme becerileri yetkinlik düzeylerine göre farklılaşmıştır. Yani yüksek sosyal yetkinlik düzeylerine sahip çocukların duygu düzenleme puanları, düşük sosyal yetkinlik gösteren çocuklarınkinden anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bu araştırmada yine çocukların cinsiyetine göre duygu düzenleme davranışlarında anlamlı bir sonuca ulaşılmamıştır. Fakat araştırmanın bir diğer sonucuna göre annelerin pozitif ya da negatif duygusal tepki puanları çocukların duygu düzenleme davranışları üzerinde yordayıcı olarak bulunmuştur (Seçer, 2017).

Bayrak ve Akkaynak (2020), 50 okul öncesi çocuğu yaratıcı drama eğitiminin duygu düzenleme ve sosyal problem çözme becerilerine etkisini incelemiştir. Çalışma 8 hafta sürmüştür. Deneysel ve kontrol grubu çocukların öntest sonuçları Mann Whitney U Testi verilerine göre çocukların sosyal problem çözme becerilerinde ve duygu düzenleme becerilerinde farklılık olmadığı ve cinsiyete göre de kız ve erkek çocukların sonuçlarının denk çıktığı görülmüştür. 8 haftalık yaratıcı drama eğitimi ardından ölçülen Mann Whitney U Testi verilerine göre çocukların hem sosyal problem çözme becerilerinde hem de duygu düzenleme becerilerinde anlamlı farklılık çıkmıştır.

Yurt dışında ebeveynlerle yapılan öz yeterlik çalışmalarına bakıldığında ülkemizden daha fazla öz düzenleme ve duygu düzenleme becerileri üzerine araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Yurt dışında yapılan birçok araştırmada ebeveyn öz yeterliliği ile ebeveyn depresyonu arasında ilişki gösterilmiştir (Bor ve Sanders, 2004; Hastings ve Brown, 2002; Jackson ve Scheines, 2005; Teti ve Gelfand, 1991). Bor ve Sanders (2004) yaptıkları araştırmada ebeveyn depresyonu ve öz yeterlikleri arasında olumsuz yönde bir ilişki göstermişlerdir. Anthony ve arkadaşları (2005), öğretmenleri tarafından değerlendirilen okul öncesi dönem çocuklarının ebeveyn stres düzeyleri ile okul öncesi dönemdeki çocukların problem davranışları değerlendirilmiş ve aralarında doğrudan ilişki bulunmuştur. Bu araştırmada yüksek stres gösteren ebeveynlerin evde çocuklarına daha katı otoriter davranışlar gösterdikleri, çocuk bakımı için daha az efor gösterdikleri ve çocuklarından da beklentilerinin diğer ebeveynlere göre daha düşük olduğu gösterilmiştir.

Scheel ve Rieckmann (1998), duygusal davranış bozukluğu tanısıyla klinikte tedavi gören okul öncesi dönem çocuklarının ebeveynlerinin de öz yeterliklerinin düşük olduğu ve ebeveynlerinin bu konuda sorunlar yaşadığı gösterilmiştir. Anne babaların stres düzeyleri ile çocukların davranışsal yetersizlikleri birbirini etkileyen iki önemli etmendir. Anne baba stresi ile ebeveyn öz yeterliliği arasında güçlü bir bağ vardır ayrıca öz yeterliliği yüksek olan annelerin daha yüksek iç kontrol gerçekleştirdiği bildirilmiştir (Hassall, Rose ve McDonald 2005).

Maniadaki ve arkadaşları (2005) dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanısı almış çocuklar ve ebeveynleri ile yaptıkları çalışmada düşük öz yeterliliği düşük olan ebeveynlerin, çocuklarının davranışlarında hiperaktif davranışları daha yoğun algıladıklarını bildirmişlerdir. Ebeveynlerin öz yeterliliği düştükçe çocuklarına karşı sergiledikleri yetersizlik duygusunun ve üzüntünün arttığı gözlenmiştir.

Luebering (1995), yeni anne olan bireylerle yaptığı çalışmasında annelerin bebek bakımı konusunda geliştikleri inançları ile annelik yeterlikleri arasında olumlu bir ilişki göstermiştir. Anne olmaktan mutlu olan yeni doğan annelerinin kendilerini daha yeterli hissettiği belirtilmiştir. Yüksek öz yeterlik algısı taşıyan ebeveynlerin çocuklarına karşı daha sabırlı, öğrenmeye teşvik edici ortamlar oluşturmada daha istekli, ebeveynlikleri ile ilgili sorumluluk almaktan çekinmeyen ve bebekleri ile iletişimde daha duyarlıdır (Coleman ve Karraker, 2000).

Gross ve arkadaşları (2006)'nın duygu düzenleme üzerine yaptıkları bir araştırmanın sonuçlarına göre bireylerin %84'ü negatif duygularını düzenlemeye çalıştığını belirtmiştir. %16'sı pozitif duygularını daha iyi kontrol edebildiğini ve düzenleyebildiğini belirtmiştir.

Hall ve ark. (1993) araştırmasına göre geç çocukluk ve ergenlik süreçlerinde bireylerin duygularını yeniden değerlendirebildiğini, bir konu hakkında başkalarının bakış açısıyla bakabildiğini ve kendilik algılarını değiştirerek, kendi tercih ettikleri duygu düzenleme seçeneklerini kullandıklarını ve kendilerine daha uzak hedefler seçebildiklerini belirtmiştir.

Garnefski ve ark. (2001) yaptığı 12-18 yaş grubu ergenlerde yaptığı araştırmasında, ergenlerin değişen ve gelişen bilişsel süreçleri sonucunda olumlu yeniden odaklanma gibi duygu düzenleme konusunda bazı stratejileri içselleştirebildikleri görülmüştür. Dışsal

patolojilerde ise duygu düzenleme konusunda daha çok kendilerini suçladıkları görülmüştür.

Thayer ve ark. (2003)'nın araştırmasına göre duygu düzenleme bozukluğuna bağlı olarak depresyon kadınlarda daha sık görülmüştür. Bunu kadınların erkeklere oranlara daha duygusal ve hassas olmasına yorumlamıştır.

Shipman ve ark. (2007)'in 6-12 yaş arası istismara uğramış çocuklarda yaptığı duygu düzenleme becerileri araştırmasına göre istismara uğramış çocukların, uğramayanlara göre duygu düzenleme becerilerinde daha az gelişme görülmüş, duygusal farkındalığın ve empatinin azaldığı daha çok duygusal dengesizlik ve olumsuz duygular sergiledikleri gözlenmiştir.

Koole (2009), öfkeli davranışlarını düzenlemede güçlük çeken ebeveynlerin, daha fazla dışsallaştırma sorunları olan çocuklara sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Öte yandan, uyumsuz dışsallaştırma stratejilerinin (bir şeyleri fırlatma, kendine zarar verme, yemek yeme, kavga etme veya cinsel davranışlar) kullanımı sonucunda, annenin duygularını düzenlemesindeki zorluklar, çocuğa daha az duygusal erişilebilirlik ve tepki verme ile ilişkilidir (Ponnet, Mortelmans, Wouters, Van Leeuwen, Bastaits & Pasteels, 2013). Benzer şekilde Riley, Peterson, Moreno ve Goode (2000), babaların çocukların öğrenme ve gelişimine katılımının güçlendirilmesi üzerine yaptıkları çalışmada, ebeveyn-çocuk etkileşiminin işlevsiz kalıplarının hem yetişkinin hem de çocuğun duygularını düzenleme konusunda yetersizlik ile sonuçlanabileceğini veya ebeveynlerin kızgın veya duygusal olarak olumsuz ve fiziksel olarak istismar edici davranışlar uygulayabileceğini vurgulamışlardır.

Bianchi, Sayer, Milkie ve Robinson (2012), ebeveynin kendi duygularıyla ilgili altta yatan düşüncelerin, ebeveynin duygusal refahı ve çocuğun duygu düzenlemesi üzerinde doğrudan etkisi olan önemli bir yapı olduğunu belirtmektedirler.

Xu (2017) ebeveyn stresi, duygu düzenleme, meta-duygu ve müdahale sonrası değişiklikler konusunda yaptığı çalışmada ebeveyn duygu yönetimi, ebeveynlik stresi ve çocuk duygu düzenlemesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur. Yalnızca ebeveynlik stresi, ebeveynlere yönelik bir eğitim müdahalesinden sonra önemli bir azalma göstermiştir. Kontrol grubu ile daha büyük bir örneklem kullanan gelecekteki

çalışmalar, mevcut çalışmayı tekrarlamak ve bu bulguyu açıklayabilecek faktörleri netleştirmek için önerilmiştir.

Yağmurlu ve Altan'ın (2010) Okul öncesi Türk çocuklarda duygu düzenlemenin belirleyicisi olarak annenin sosyalleşmesi ve çocuğun mizacı konulu araştırmasında; annelerin çocuk yetiştirme uygulamaları ve duygusal sosyalleşme davranışları da dahil olmak üzere sosyalleşme davranışlarını geniş bir şekilde araştırılmıştır. Bu amaca yönelik olarak ebeveynlik iki düzlemde incelenmiştir. Bu çalışmada, İstanbul'da yaşayan 4-5 yaşlarında toplam 145 Türk çocuğu, çocukların anneleri ve anaokulu öğretmenleri üzerinde çalışma yapılmıştır. Çalışmaya katılan çocuklar, orta-üst sınıf ailelerine hizmet veren özel kreş ve anaokullarına devam etmektedir. Tepkisellik düzlemi içindeki değişkenler birbirleriyle oldukça ilişkilidir. Aynı zamanda baskıcı ve güç üstünlüğüne dayalı ebeveynliği temsil eden değişkenler de birbirleriyle bağlantılıdır.

6. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın türü, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

6.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Türkiye’den ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin öz yeterlik inançları ve okul öncesi dönemdeki çocuklarının duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla nicel araştırma türünde yürütülmüştür. Nicel araştırma yöntemi mevcut durumu sayısal verilerle ortaya koyduğu için yorumlanması ve istatistik olarak incelenmesi araştırmacıya kolaylık sağlamaktadır. Nicel araştırma yönteminden; betimsel yöntem kullanılacaktır. Betimsel araştırmalar bir konudaki mevcut durumu araştırmak ve belirlemek için kullanılmaktadır (Fraenkel, Wallen & Hyun, 2011). Araştırmanın bağımlı değişkeni ebeveynlerin öz yeterlik inançları ve okul öncesi dönemdeki çocuklarının duygu düzenleme becerileri, bağımsız değişkenleri ise ebeveynin hangi ülkede yaşadığı, Türkiye’den hangi ülkeden göç ettiği, kaç yıldır Türkiye dışında yaşadığı, yaşadığı ülkenin dilini ne düzeyde kullanabildiği, kaç yaşında evlendiği, evlilik tipi, kaç yıllık evli olduğu, uyruğu, mesleği, kaç çocuğu olduğu, eşinin ebeveynlik konusundaki desteği gibi değişkenlerdir.

6.2. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, ulusötesi göç etmiş ve 3-6 yaş arası okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynlerdir. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde araştırmanın örnekleme ‘uygun örnekleme’ yoluyla seçilerek oluşturulmuştur. Zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir gruplardan seçilmesi (Creswell, 2002) amacıyla kartopu tekniği uygulanmıştır. Kartopu tekniği; kişiden kişiye, kişiden de durumlara ulaşarak farklı olguları açıklayabilmek bilgisi ışığında çalışma grubu çalışmalar yapılmasını kapsayan nitel araştırmada örnekleme yöntemlerindedir (Whittemore, Chase ve Mandle, 2001).

Araştırmaya Türkiye’den ulusötesi göç etmiş gönüllü olarak katılım gösteren toplam 101 katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların demografik değişkenlerinin kategorilerine göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik değişkenlerinin kategorilerine göre dağılımı

Değişken	Kategori	Frekans	Yüzde
Formu Dolduran Ebeveyn	Anne	87	86.1
	Baba	14	13.9
Yaşanılan Ülke	Avrupa	86	85.1
	Diğer	15	14.9
Yurt Dışında Yaşanılan Süre	5 yıldan az	11	10.9
	6-10 arası	33	32.7
	11 ve fazlası	57	56.4
Yabancı Dil Konuşma Seviyesi	Anlıyor konuşmıyor	11	10.9
	Çok az konuşuyor	28	27.7
	Çok iyi derece konuşuyor	62	61.4
Evlilik Yaşı	20yasaltı	32	31.6
	20-24	32	31.6
	25-29	26	25.7
	30+	11	10.8
Evlilik Tipi	Tanışma	66	65.3
	Görücü	35	34.7
Yaş	35 ve altı	44	43.6
	36 ve üzeri	57	56.4
Eş Yaş	35 ve altı	24	23.8
	36'dan büyük	77	76.2
Evlilik Süresi	4yıldanaz	17	16.8
	5-15arası	66	65.3
	16-25	18	17.8
Uyruk	T.C.	81	80.2
	T.C. ve yabancı	20	19.8
Eş Uyruk	T.C.	49	48.5
	T.C. ve yabancı	32	31.7
	Yabancı	20	19.8
Eğitim Düzeyi	Ortaokul ve altı	28	27.7
	Lise	28	27.7
	Lisans ve üzeri	45	44.6
Eş Eğitim Düzeyi	Ortaokul ve altı	10	9.9
	Lise	42	41.6
	Lisans ve üzeri	49	48.5
Çalışma Durumu	Çalışıyor	55	54.5
	Çalışmıyor	46	45.5
Eş Çalışma Durumu	Çalışıyor	89	88.1
	Çalışmıyor	12	11.9
Çocuk Sayısı	1	31	30.7
	2	33	32.7
	3	22	21.8
	4 ve üzeri	15	14.9
	Orta	55	54.5
Gelir Düzeyi	İyi ve üzeri	46	45.5
	Hayır	46	45.5
Eşinden Destek Görme Durumu	Kısmen	19	18.8
	Evet	36	35.6
	3	31	30.7
Çocuk Yaş	4	24	23.8
	5	27	26.7
	6	19	18.8

Çalışma grubundakilerin %86.1'i annelerdir. %85.1'i Avrupa'daki bir ülkede ikamet etmektedir. %56.4'ü 11 yıl ve daha fazla süredir yurt dışında yaşamaktadır ve %61.4'ünün yabancı dil konuşma seviyesi çok iyidir. Ebeveynlerin evlilik yaşı ve evlilik tipi incelendiğinde %63.2'sinin 25 yaş altında olduğu ve %65.3'ünün görücü usulü ile evlendiği görülmektedir. Katılımcıların %56.4'ü ve eşlerinin ise %76.2'si 36 yaş ve üzerindedir. Katılımcıların %65.3'ü 5-15 yıldır evlidir. %80.2'si T.C. uyruklu. %19.8'inin eşi yabancı uyrukludur. Ebeveynlerin eğitim durumları incelendiğinde %44.6'sının lisans ve üzeri; eşlerinin ise %48.5'inin lisans ve üzeri düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerden formu dolduranların %54.5'i kendisi çalışmaktadır. %88.1'inin de eşi çalışmaktadır. %32.7'sinin 2 çocuğu vardır. %54.5'i mali durumlarının orta düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Formu dolduranların %45.5'i çocuk bakımı ve eğitiminde eşinden destek görmediğini belirtmiştir. Çalışma grubundakilerin çocuklarının yaşı incelendiğinde %30.7'sinin çocuğu 3 yaşında; %26.7'si 5 yaşında; %23.8'i 4 yaşında ve %18.8'i 6 yaşındadır.

6.3. Veri Toplama

Bu araştırmada ulusötesi göçmen olarak yaşayanlara ulaşabilmek amacıyla öncelikle göçmen yaşayan bilinen ailelere ulaşılmış, kartopu tekniği yoluyla kişiden kişiye ulaşarak 101 ebeveyne veri toplama aracı Google form tekniği ile uygulanmıştır. Gönüllülük esası ile farklı ülkelerde yaşayan ve okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynlere mail ve telefon aracılığı ile veri toplama araçları gönderilmiştir. Ebeveynlere Aydınlatılmış Onam Formu doldurtulduktan sonra cevaplamaları istenmiştir. Uygulanan veri toplama araçlarının başında araştırmayla ve uygulanan kişisel bilgi formu ve ölçekler hakkında bilgiyi içeren yönerge yazılmıştır. Veri toplama araçlarının doldurulması yaklaşık 15-20 dakika sürmektedir.

6.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında ulusötesi göç etmiş okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynlere veri toplama araçları uygulanmıştır. Gönüllü ebeveynler Kişisel Bilgi Formu, Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği (BPSE-R) ve Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ) doldurmuşlardır.

Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu (Ek-1): Ebeveynlerin yaşı, eşinin eğitimi, hangi ülkede yaşadığı, Türkiye'den hangi ülkeden göç ettiği, kaç yıldır Türkiye dışında yaşadığı,

yaşadığı ülkenin dilini ne düzeyde kullanabildiği, kaç yaşında evlendiği, evlilik tipi, kaç yıllık evli olduğu, uyruğu, mesleği, kaç çocuğu olduğu, eşinin ebeveynlik konusundaki desteği gibi sorular yöneltilmiştir.

Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği (BPSE-R): Berkeley Ebeveynlik Öz yeterlik Ölçeği'nin (BPSE) ilk versiyonu Türkiye'de okul öncesi çağıdaki çocukları olan ebeveynlerde öz yeterlik araştırmalarında da kullanılmıştır. Ölçek 25 maddedir ve iki alt boyutu vardır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Yıldız, Şahin, Haktanır ve Holloway (2021) tarafından yapılmıştır. Ölçek, ebeveyn stratejileri ve çocuk sonuçları olmak üzere iki alt ölçekten oluşmakta ve 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin uyarlanması, güvenilirlik ve geçerliliğinin incelenmesi sürecinde kolayda örnekleme yoluyla 354 okul öncesi çocuğu olan anne seçilmiştir. Çeviri ve geri çeviri işlemlerinden sonra BPSE-R alan uzmanları tarafından değerlendirilmiş ve ölçek maddelerinin tutarlı olduğu görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi, ölçeğin orijinal ölçeğe benzer şekilde iki faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Bulgular, BPSE-R'nin Türkçe versiyonunun yeterli psikometrik özelliklere sahip olduğunu ve Türkiye'deki okul öncesi çağıdaki çocukları olan ebeveynlerin öz yeterliklerinin belirlenmesinde kullanılabileceğini göstermiştir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ebeveyn stratejileri alt ölçeği için 0.83, çocuk kazanımları alt ölçeği için 0.87 ve ölçeğin tamamı için 0.91'dir. Bu katsayılar, alt ölçekler ve toplam ölçek için güçlü bir iç tutarlılığa işaret etmektedir.

Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ): Ölçek; Shields ve Cicchetti, tarafından 1997 yılında okul öncesi dönemdeki çocuklar arasında duygu düzenleme davranışlarının ebeveynler tarafından algılanmasını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Daha sonra bu ölçek, Batum ve Yağmurlu tarafından 2007 yılında Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 4'lü likert tipinde olup her soru için; 1 = hiçbir zaman; 2 = bazen; 3 = sık sık; 4 = neredeyse her zaman seçenekleri belirtilmektedir. Ölçekte duygu düzenleme becerileri (değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme-kontrol) alt boyutları değerlendirilmektedir. Ölçeği 3-6 yaş arasındaki çocukların davranışları hakkında yeterince bilgi sahibi olan öğretmenler ve ebeveynler tarafından doldurulmaktadır. Ölçek Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme-Kontrol olmak üzere 2 alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçeğin toplam puanı kişinin işaretlediği tüm maddelerin ortalama puanlarından oluşmaktadır. Puanlama işlemlerinde; her bir maddeye verilen puan toplanmakta ve işaretlenen madde sayısına bölünmektedir, böylece ölçeğin ortalama

puanı bulunmaktadır. Yanıtlanmayan (boş bırakılan) maddeler ortalama hesaplanırken dikkate alınmamaktadır. Alt ölçeklerin puanları ise alt ölçekleri oluşturan maddelerin toplam puanının ortalaması hesaplanarak bulunmaktadır. Puanlama sırasında yanında R harfi bulunan maddelerin tersten yeniden puanlanması ve yeniden puanlandıktan sonra diğer maddeler ile toplanması gerekmektedir. Ölçeğin doldurulmasının ardından alınan yüksek puanlar duyu düzenleme becerilerinin gelişmişliğine işaret etmektedir.

6.5.Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında yapılan analizlerin seçiminde ölçme araçlarından elde edilen puan dağılımlarının normal dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla, puanların basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Bu kapsamda puan dağılımlarına ait basıklık ve çarpıklık değerleri -2 ile +2 arasında yer alan puan dağılımının normal dağılıma sahip olduğu aksi durumda normal dağılıma sahip olmadığı kabul edilmiştir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda ölçme araçlarından elde edilen puanların belirlenen bağımsız değişkenlerin kategorilerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu bağlamda alt boyuta ait puan dağılımlarının ele alından bağımsız değişkenin her bir kategorisinde normal olması durumunda, kategori sayısı iki ise ilişkisiz örneklem için t testi, kategori sayısı ikiden fazla ise ANOVA analizi kullanılmıştır. Ölçümlere ait puan dağılımlarının ele alından bağımsız değişkenin her bir kategorisinde normal olmaması durumunda, kategori sayısı iki ise ilişkisiz örneklem için Mann Whitney U testi, kategori sayısı ikiden fazla ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda ölçme araçlarından elde edilen puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla korelasyon analizleri kullanılmıştır. Kullanılan korelasyon analizi yönteminin seçiminde ele alınan ölçümün normal dağılım gösterip göstermediğine bakılarak karar verilmiştir. Bu bağlamda her iki ölçüme ait puan dağılımının normal olması durumunda pearson korelasyon katsayısı aksi durumda spearman korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

7.BULGULAR

7.1.Formu Dolduran Ebeveyn Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, formu dolduran ebeveynin anne veya baba olmasına göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan İlişkisiz Örneklem T-Testi sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, formu dolduran ebeveynin anne veya baba olmasına göre karşılaştırılması.

	Kategori	N	Ortalama	Serbestlik derecesi	t	p
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Anne	87	2.46	99	0.37	0.71
	Baba	14	2.41			
Duygu düzenleme kontrol	Anne	87	2.98	99	-1.72	0.09
	Baba	14	3.14			
Duygu düzenleme toplam	Anne	87	2.64	99	-0.37	0.71
	Baba	14	2.66			
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Anne	87	25.86	99	-0.63	0.53
	Baba	14	27.07			
Çocuğa kazandırılacaklar	Anne	87	42.49	99	0.29	0.77
	Baba	14	41.57			
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Anne	87	68.36	99	-0.06	0.95
	Baba	14	68.64			

Tablo 2’de yer alan t testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanları ebeveynin anne veya baba olmasına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Bir başka ifadeyle araştırmada yer alan anne ve babaların değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme kontrol, duygu düzenleme toplam, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerlik göstermektedir.

7.2.Yaşanılan Ülke Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen

puanların, yaşanılan ülke değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan İlişkisiz Örneklem T-Testi sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, yurt dışında yaşanılan ülke değişkenine göre karşılaştırılması

	Kategori	N	Ortalama	Serbestlik derecesi	t	p
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Avrupa	86	2.43	99	-1.38	0.17
	Diğer	15	2.60			
Duygu düzenleme kontrol	Avrupa	86	3.00	99	-0.12	0.91
	Diğer	15	3.01			
Duygu düzenleme toplam	Avrupa	86	2.62	99	-1.78	0.10
	Diğer	15	2.74			
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Avrupa	86	26.15	99	0.44	0.66
	Diğer	15	25.33			
Çocuğa kazandırılacaklar	Avrupa	86	42.49	99	0.26	0.79
	Diğer	15	41.67			
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Avrupa	86	68.64	99	0.34	0.74
	Diğer	15	67.00			

Tablo 3'te yer alan t testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanları ebeveynin Avrupa'da ya da bir başka yerde yaşamalarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Bir başka ifadeyle araştırmada yer alan Avrupa'da veya diğer ülkelerde yaşayan katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme kontrol, duygu düzenleme toplam, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerlik göstermektedir.

7.3.Yurt Dışında Yaşanılan Süre Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, yurt dışında yaşanılan süre değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, yurt dışında yaşanan süre değişkenine göre karşılaştırılması

ANOVA	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Fark
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Gruplar arası	2.63	2	1.31	6.80	.00*	1<2.3
	Gruplar içi	18.92	98	.19			
	Toplam	21.54	100				
Duygu düzenleme kontrol	Gruplar arası	.90	2	.45	4.12	.02*	1>2.3
	Gruplar içi	10.68	98	.11			
	Toplam	11.58	100				
Duygu düzenleme toplam	Gruplar arası	.55	2	.28	4.99	.01*	1<2.3
	Gruplar içi	5.41	98	.06			
	Toplam	5.97	100				
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Gruplar arası	229.28	2	114.64	2.70	.07	---
	Gruplar içi	4163.63	98	42.49			
	Toplam	4392.91	100				
Çocuğa kazandırılabilirler	Gruplar arası	1893.19	2	946.59	8.93	.00*	1>2.3
	Gruplar içi	10392.26	98	106.04			
	Toplam	12285.45	100				
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Gruplar arası	3440.14	2	1720.07	6.42	.00*	1>2.3
	Gruplar içi	26240.02	98	267.76			
	Toplam	29680.16	100				

1: 4 yıldan az, 2: 5-15 yıl arası, 3: 16 yıl ve daha fazla

Tablo 4'te ölçeklerden ve bu ölçeklere ait alt boyutlardan elde edilen ölçümler için uygulanan ANOVA sonuçları incelendiğinde, katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme kontrol, duygu düzenleme toplam, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının yurt dışında yaşanan süreye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Farkın kaynağını belirlemek amacıyla uygulanan post hoc testi sonucunda, yurt dışında 5-15 yıl arasında veya 16 yıldan fazla yaşayan katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenleme toplam puanları birbirine benzer olup yurt dışında 4 yıldan daha az süredir yaşayanlara göre daha yüksektir.

Ebeveyn öz yeterlik ölçeğinden ve alt boyutlarından elde edilen puanlar için farkın kaynağı incelendiğinde, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının yurt dışında 5-15 yıl arasında veya 16 yıldan fazla süredir yaşayanlarda benzer olup 4 yıldan daha az süredir yaşayanlara göre daha düşüktür. Ancak, Tablo 4'te ebeveynliğe özgü strateji puanlarına ait ANOVA incelendiğinde yurt dışında yaşama süresine göre ebeveynliğe özgü strateji puanlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık

göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Yani, katılımcıların ebeveynliğe özgü strateji puanları yurt dışında yaşama süreleri ne olursa olsun benzerlik göstermektedir.

7.4.Yabancı Dil Konuşma Seviyesi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, yabancı dil konuşma seviyesi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, yabancı dil konuşma seviyesi değişkenine göre karşılaştırılması.

ANOVA	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Fark
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Gruplar arası	0.02	2	0.01	0.04	0.96	---
	Gruplar içi	21.53	98	0.22			
	Toplam	21.54	100				
Duygu düzenleme kontrol	Gruplar arası	0.27	2	0.13	1.15	0.32	---
	Gruplar içi	11.31	98	0.12			
	Toplam	11.58	100				
Duygu düzenleme toplam	Gruplar arası	0.02	2	0.01	0.13	0.88	---
	Gruplar içi	5.95	98	0.06			
	Toplam	5.97	100				
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Gruplar arası	44.56	2	22.28	0.50	0.61	---
	Gruplar içi	4348.35	98	44.37			
	Toplam	4392.91	100				
Çocuğa kazandırılabilirler	Gruplar arası	81.63	2	40.81	0.33	0.72	---
	Gruplar içi	12203.82	98	124.53			
	Toplam	12285.45	100				
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Gruplar arası	241.85	2	120.92	0.40	0.67	---
	Gruplar içi	29438.31	98	300.39			
	Toplam	29680.16	100				

Tablo 5’te yer alan ANOVA sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanları ebeveynin yabancı dil konuşma seviyesine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Bir başka ifadeyle araştırmada yer alan katılımcıların yabancı dil konuşma seviyesi ne olursa olsun değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme kontrol, duygu düzenleme toplam, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerlik göstermektedir.

7.5.Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, evlilik yaşı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, evlilik yaşı değişkenine göre karşılaştırılması.

ANOVA	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Fark
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Gruplar arası	7.61	3	2.54	17.65	0.00*	1>2>3> 4
	Gruplar içi	13.94	97	0.14			
	Toplam	21.54	100				
Duygu düzenleme kontrol	Gruplar arası	3.17	3	1.06	12.20	0.00*	1<2.3.4
	Gruplar içi	8.41	97	0.09			
	Toplam	11.58	100				
Duygu düzenleme toplam	Gruplar arası	1.59	3	0.53	11.70	0.00*	4<3.2.1
	Gruplar içi	4.38	97	0.05			
	Toplam	5.97	100				
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Gruplar arası	1354.20	3	451.40	14.41	0.00*	1<2.3.4 2<3.4
	Gruplar içi	3038.71	97	31.33			
	Toplam	4392.91	100				
Çocuğa kazandırılabilirler	Gruplar arası	2973.32	3	991.11	10.32	0.00*	1<2<3< 4
	Gruplar içi	9312.13	97	96.00			
	Toplam	12285.45	100				
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Gruplar arası	8307.64	3	2769.21	12.57	0.00*	1<2.3.4 2<3.4
	Gruplar içi	21372.52	97	220.34			
	Toplam	29680.16	100				

1: 20 yaş altı, 2: 20-24 arası, 3:25-29 arası, 4: 30 ve üzeri

Tablo 6’da ölçeklerden ve bu ölçeklere ait alt boyutlardan elde edilen ölçümler için uygulanan ANOVA sonuçları incelendiğinde, katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme kontrol, duygu düzenleme toplam, çocuğa kazandırılabilirler, ebeveynliğe özgü stratejiler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının evlilik yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Farkın kaynağını belirlemek amacıyla uygulanan post hoc testi sonucunda, değişkenlik/olumsuzluk puanlarının evlilik yaşı arttıkça düşüş göstermektedir. Duygu düzenleme puanlarına göre ise 20-24 arası, 25-29 arası ve 30 yaşın üstünde evlenenlerin duygu düzenleme puanları benzer olup 20 yaş altında evlenenlere göre daha yüksektir. Duygu düzenleme toplam puanları ise 20 yaş altı, 20-24 yaş arası ve 25-29 yaş arasında evlenenlerde benzer olup 30 ve daha ileri yaşta evlenenlere göre daha yüksektir. Ebeveyn öz yeterlik ölçeğinden ve

alt boyutlarından elde edilen puanlar için farkın kaynağı incelendiğinde, 25-29 yaş aralığında veya 30 yaşından sonra evlenen katılımcıların ebeveynliğe özgü stratejileri ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzer olup 20-24 yaş arasında ve 20 yaşın altında evlenenlere göre daha yüksektir. Öte yandan benzer biçimde 20-24 yaş aralığında evlenen bireylerin de ebeveynliğe özgü stratejileri ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları 20 yaşın altında evlenen ebeveynlere göre daha yüksektir. Çocuğa kazandırılacaklar alt boyutuna ait puanlar için post hoc testi incelendiğinde ise evlenme yaşı arttıkça çocuğa kazandırılacaklar puanları da artmaktadır.

7.6.Evlilik Tipi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, evlilik tipi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan İlişkisiz Örneklem T-Testi sonuçları Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, evlilik tipi değişkenine göre karşılaştırılması.

	Kategori	N	Ortalama	Serbestlik derecesi	t	p
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Tanışma	66	2.29	99	-5.30	0,00*
	Görücü	35	2.75			
Duygu düzenleme kontrol	Tanışma	66	3.10	99	4.40	0,00*
	Görücü	35	2.81			
Duygu düzenleme toplam	Tanışma	66	2.57	99	-4.18	0,00*
	Görücü	35	2.77			
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Tanışma	66	28.21	99	5.10	0,00*
	Görücü	35	21.91			
Çocuğa kazandırılacaklar	Tanışma	66	46.00	99	5.05	0,00*
	Görücü	35	35.51			
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Tanışma	66	74.21	99	5.24	0,00*
	Görücü	35	57.43			

Tablo 7’de yer alan t testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanları ebeveynin evlenme tipine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Ortalamalar incelendiğinde tanışarak evlenenlerin duygu düzenleme kontrol, Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılacaklar ve

Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları görücü usulünde evlenenlere göre daha yüksektir. Ancak Değişkenlik/ Olumsuzluk ve Duygu düzenleme toplam puanlarında ise görücü usulünde evlenenlerin puanları tanışarak evlenenlere göre daha yüksektir.

7.7.Yaş Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan İlişkisiz Örneklem T-Testi sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, yaş değişkenine göre karşılaştırılması.

	Kategori	N	Ortalama	Serbestlik derecesi	t	p
Değişkenlik/ Olumsuzluk	35 ve altı	44	2.59	99	2.66	0.01*
	36 ve üzeri	57	2.35			
Duygu düzenleme kontrol	35 ve altı	44	2.92	99	-2.10	0.04*
	36 ve üzeri	57	3.06			
Duygu düzenleme toplam	35 ve altı	44	2.70	99	2.26	0.03*
	36 ve üzeri	57	2.59			
Ebeveynliğe özgü stratejiler	35 ve altı	44	25.02	99	-1.35	0.18
	36 ve üzeri	57	26.81			
Çocuğa kazandırılacaklar	35 ve altı	44	40.52	99	-1.48	0.14
	36 ve üzeri	57	43.79			
Ebeveyn öz yeterlik toplam	35 ve altı	44	65.55	99	-1.47	0.15
	36 ve üzeri	57	70.60			

Tablo 8’de yer alan t testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu Düzenleme ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlar ebeveynin yaşına göre anlamlı farklılık gösterirken ($p < 0.05$). Ortalamalar incelendiğinde 35 ve daha düşük yaşta olan katılımcıların Değişkenlik/ Olumsuzluk ve Duygu düzenleme toplam puanları 36 yaş ve üstünde olanlara göre daha yüksektir. Ancak duygu düzenleme puanları için tersine bir durum mevcut olup 36 yaş ve üstünde olan katılımcıların duygu düzenleme puanları 35

yaş ve altında olanlara göre daha yüksektir. Ayrıca Tablo 8’de Ebeveyn öz yeterlik ölçeğinden ve alt boyutlarından alınan puanlar için uygulanan t testi sonuçları incelendiğinde, Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılacaklar ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının katılımcıların yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0.05$). Bir başka ifadeyle katılımcıların yaşı ne olursa olsun Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılacaklar ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerdir.

7.8.Eşin Yaşı Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eş yaşı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan İlişkisiz Örneklem T-Testi sonuçları Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eş yaşı değişkenine göre karşılaştırılması.

	Kategori	N	Ortalama	Serbestlik derecesi	t	p
Değişkenlik/ Olumsuzluk	35 ve altı	24	2.39	99	-0.80	0.43
	36 ve üzeri	77	2.47			
Duygu düzenleme kontrol	35 ve altı	24	3.13	99	2.12	0.04*
	36 ve üzeri	77	2.96			
Duygu düzenleme toplam	35 ve altı	24	2.64	99	0.02	0.99
	36 ve üzeri	77	2.64			
Ebeveynliğe özgü stratejiler	35 ve altı	24	27.75	99	1.47	0.15
	36 ve üzeri	77	25.49			
Çocuğa kazandırılacaklar	35 ve altı	24	44.25	99	0.95	0.34
	36 ve üzeri	77	41.78			
Ebeveyn öz yeterlik toplam	35 ve altı	24	72.00	99	1.18	0.24
	36 ve üzeri	77	67.27			

Tablo 9’da yer alan t testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu Düzenleme kontrol alt boyutundan aldıkları puanlar hariç diğer ölçeklerden veya alt boyutlardan

aldıkları puanlar ebeveynin eşinin yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0.05$). Bir başka ifadeyle ebeveynin eşinin yaşı ne olursa olsun Değişkenlik/ Olumsuzluk, Duygu düzenleme toplam Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılacaklar ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerdir. Ancak ortalamalar incelendiğinde duygu düzenleme kontrol puanlarının eşi 35 ve altında yaşa sahip olan ebeveynlerde eşi 36 ve üstünde yaşa sahip olan ebeveynlere göre daha yüksektir.

7.9.Evlilik Süresi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, evlilik süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, evlilik süresi değişkenine göre karşılaştırılması.

ANOVA	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Gruplar arası	0.13	2	0.06	0.29	0.75
	Gruplar içi	21.42	98	0.22		
	Toplam	21.54	100			
Duygu düzenleme kontrol	Gruplar arası	0.03	2	0.01	0.11	0.90
	Gruplar içi	11.55	98	0.12		
	Toplam	11.58	100			
Duygu düzenleme toplam	Gruplar arası	0.07	2	0.04	0.62	0.54
	Gruplar içi	5.89	98	0.06		
	Toplam	5.97	100			
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Gruplar arası	121.35	2	60.67	1.39	0.25
	Gruplar içi	4271.57	98	43.59		
	Toplam	4392.91	100			
Çocuğa kazandırılacaklar	Gruplar arası	146.88	2	73.44	0.59	0.55
	Gruplar içi	12138.57	98	123.86		
	Toplam	12285.45	100			
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Gruplar arası	531.34	2	265.67	0.89	0.41
	Gruplar içi	29148.82	98	297.44		
	Toplam	29680.16	100			

Tablo 10'da yer alan ANOVA sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanları evlilik süresine göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Bir başka ifadeyle araştırmada yer alan katılımcıların evlilik

süresi ne olursa olsun değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme kontrol, duygu düzenleme toplam, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerlik göstermektedir.

7.10.Uyruk Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, uyruk değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan İlişkisiz Örneklem T-Testi sonuçları Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, uyruk değişkenine göre karşılaştırılması.

	Kategori	N	Ortalama	Serbestlik derecesi	t	p
Değişkenlik/ Olumsuzluk	T.C.	81	2.49	99	1.58	0.12
	T.C./yabancı	20	2.31			
Duygu düzenleme kontrol	T.C.	81	3.00	99	0.26	0.80
	T.C./yabancı	20	2.98			
Duygu düzenleme toplam	T.C.	81	2.67	99	2.10	0.04*
	T.C./yabancı	20	2.54			
Ebeveynliğe özgü stratejiler	T.C.	81	25.67	99	-1.11	0.27
	T.C./yabancı	20	27.50			
Çocuğa kazandırılacaklar	T.C.	81	41.86	99	-0.92	0.36
	T.C./yabancı	20	44.40			
Ebeveyn öz yeterlik toplam	T.C.	81	67.53	99	-1.02	0.31
	T.C./yabancı	20	71.90			

Tablo 11’de yer alan t testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu Düzenleme ölçeğinin toplamından aldıkları puanlar hariç diğer ölçeklerden veya alt boyutlardan aldıkları puanlar ebeveynin uyruğuna göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($p>0.05$). Bir başka ifadeyle ebeveynin uyruğu ne olursa olsun Değişkenlik/ Olumsuzluk, Duygu düzenleme kontrol Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılacaklar ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerdir. Ancak ortalamalar incelendiğinde duygu düzenleme toplam puanlarının T.C. uyruğuna sahip olan ebeveynlerde yabancı uyruklu olan ebeveynlere göre daha yüksektir.

7.11.Eş Uyruğu Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eş uyruğu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eş uyruğu değişkenine göre karşılaştırılması.

ANOVA	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Fark
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Gruplar arası	2.82	2	1.41	7.39	0.00*	1.2>3
	Gruplar içi	18.72	98	0.19			
	Toplam	21.54	100				
Duygu düzenleme kontrol	Gruplar arası	3.42	2	1.71	20.56	0.00*	3>2.1
	Gruplar içi	8.16	98	0.08			
	Toplam	11.58	100				
Duygu düzenleme toplam	Gruplar arası	0.21	2	0.11	1.79	0.17	---
	Gruplar içi	5.76	98	0.06			
	Toplam	5.97	100				
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Gruplar arası	444.47	2	222.23	5.52	0.01*	3>2.1
	Gruplar içi	3948.44	98	40.29			
	Toplam	4392.91	100				
Çocuğa kazandırılabilirler	Gruplar arası	1254.97	2	627.49	5.57	0.01*	3>2.1
	Gruplar içi	11030.48	98	112.56			
	Toplam	12285.45	100				
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Gruplar arası	3150.78	2	1575.39	5.82	0.00*	3>2.1
	Gruplar içi	26529.38	98	270.71			
	Toplam	29680.16	100				

1: T.C., 2: T.C. ve yabancı, 3: Yabancı

Tablo 12’de ölçeklerden ve bu ölçeklere ait alt boyutlardan elde edilen ölçümler için uygulanan ANOVA sonuçları incelendiğinde, katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme kontrol, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının eşlerin uyruğuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Farkın kaynağını belirlemek amacıyla uygulanan post hoc testi sonucunda, eşli T.C. veya T.C./yabancı uyruklu katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk puanları birbirine benzer olup eş yabancı uyruklu olanlara göre daha yüksektir. Duygu düzenleme kontrol puanlarında ise tersine bir durum mevcut olur

eşi T.C. veya T.C./yabancı uyruklu katılımcıların Duygu düzenleme kontrol benzer olup eşi yabancı uyruklu olanlara göre daha düşüktür.

Ebeveyn öz yeterlik ölçeğinden ve alt boyutlarından elde edilen puanlar için post hoc testine göre farkın kaynağı incelendiğinde, eşi T.C. veya T.C./yabancı uyruklu katılımcıların Ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları birbirine benzer olup eşi yabancı uyruklu olanlara göre daha düşüktür.

7.12.Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması.

ANOVA	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Fark
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Gruplar arası	8.58	2	4.29	32.45	0.00	1>2>3
	Gruplar içi	12.96	98	0.13			
	Toplam	21.54	100				
Duygu düzenleme kontrol	Gruplar arası	4.21	2	2.10	27.99	0.00	3>2>1
	Gruplar içi	7.37	98	0.08			
	Toplam	11.58	100				
Duygu düzenleme toplam	Gruplar arası	1.54	2	0.77	17.10	0.00	1>2>3
	Gruplar içi	4.42	98	0.05			
	Toplam	5.97	100				
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Gruplar arası	2208.18	2	1104.09	49.53	0.00	3>2>1
	Gruplar içi	2184.73	98	22.29			
	Toplam	4392.91	100				
Çocuğa kazandırılabilirler	Gruplar arası	6009.10	2	3004.55	46.91	0.00	3>2>1
	Gruplar içi	6276.34	98	64.04			
	Toplam	12285.45	100				
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Gruplar arası	15501.14	2	7750.57	53.57	0.00	3>2>1
	Gruplar içi	14179.01	98	144.68			
	Toplam	29680.16	100				

1: Orta okul ve altı, 2: Lise, 3: Lisans ve üzeri

Tablo 13'te ölçeklerden ve bu ölçeklere ait alt boyutlardan elde edilen ölçümler için uygulanan ANOVA sonuçları incelendiğinde, katılımcıların bu ölçeklerin tamamına ait

puanlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Farkın kaynağını belirlemek amacıyla uygulanan post hoc testi sonucunda, değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenleme toplam puanlarının eğitim düzeyi arttıkça azaldığı tespit edilmiştir. Diğer post hoc testlerinde ise tam tersi bir durumun ortaya çıktığı ve eğitim düzeyi arttıkça duygu düzenleme kontrol, ebeveynliğe özgü stratejileri, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

7.13.Eşlerin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eşlerin eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 14’te yer almaktadır.

Tablo 14. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eşlerin eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması.

ANOVA	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Fark
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Gruplar arası	4.59	2	2.30	13.28	0.00	3<1.2
	Gruplar içi	16.95	98	0.17			
	Toplam	21.54	100				
Duygu düzenleme kontrol	Gruplar arası	2.63	2	1.32	14.43	0.00	3>1.2
	Gruplar içi	8.94	98	0.09			
	Toplam	11.58	100				
Duygu düzenleme toplam	Gruplar arası	0.72	2	0.36	6.70	0.00	3<1.2
	Gruplar içi	5.25	98	0.05			
	Toplam	5.97	100				
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Gruplar arası	738.83	2	369.42	9.91	0.00	3>1.2
	Gruplar içi	3654.08	98	37.29			
	Toplam	4392.91	100				
Çocuğa kazandırılabilirler	Gruplar arası	2573.44	2	1286.72	12.98	0.00	3>1.2
	Gruplar içi	9712.00	98	99.10			
	Toplam	12285.45	100				
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Gruplar arası	6058.77	2	3029.38	12.57	0.00	3>1.2
	Gruplar içi	23621.39	98	241.03			
	Toplam	29680.16	100				

1: Orta okul ve altı, 2: Lise, 3: Lisans ve üzeri

Tablo 14’te ölçeklerden ve bu ölçeklere ait alt boyutlardan elde edilen ölçümler için uygulanan ANOVA sonuçları incelendiğinde, katılımcıların bu ölçeklerin tamamına ait puanlarının eşlerinin eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği

tespit edilmiştir ($p<0.05$). Farkın kaynağını belirlemek amacıyla uygulanan post hoc testi sonucunda, değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenleme toplam puanlarının eşlerinin eğitim düzeyi lise veya ortaokul ve altı olan katılımcılarda benzer olup eşlerinin eğitim düzeyi lisans ve üzeri olanlara göre daha yüksektir. Diğer post hoc testlerinde ise tam tersi bir durumun ortaya çıktığı duygu düzenleme kontrol, ebeveynliğe özgü stratejileri, çocuğa kazandırılacaklar ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının eşlerinin eğitim düzeyi lise veya ortaokul ve altı olan katılımcılarda benzer olup eşlerinin eğitim düzeyi lisans ve üzeri olanlara göre daha düşüktür.

7.14.Çalışma Durumu Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, çalışma durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan İlişkisiz Örneklem T-Testi sonuçları Tablo 15’te yer almaktadır.

Tablo 15. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, çalışma durumu değişkenine göre karşılaştırılması.

	Kategori	N	Ortalama	Serbestlik derecesi	t	p
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Çalışıyor	55	2.24	99	-5.82	0.00
	Çalışmıyor	46	2.71			
Duygu düzenleme kontrol	Çalışıyor	55	3.11	99	3.79	0.00
	Çalışmıyor	46	2.87			
Duygu düzenleme toplam	Çalışıyor	55	2.54	99	-5.10	0.00
	Çalışmıyor	46	2.76			
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Çalışıyor	55	29.29	99	6.40	0.00
	Çalışmıyor	46	22.13			
Çocuğa kazandırılacaklar	Çalışıyor	55	47.44	99	5.79	0.00
	Çalışmıyor	46	36.30			
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Çalışıyor	55	76.73	99	6.24	0.00
	Çalışmıyor	46	58.43			

Tablo 15’te yer alan t testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanları ebeveynin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Ortalamalar incelendiğinde çalışanların duygu düzenleme

kontrol, Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları çalışmayanlara göre daha yüksektir. Ancak Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu düzenleme toplam puanlarında ise çalışmayanların puanları çalışanlara göre daha yüksektir.

7.15.Eş Çalışma Durumu Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eş çalışma durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan İlişkisiz Örneklem T-Testi sonuçları Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eş çalışma durumu değişkenine göre karşılaştırılması.

	Kategori	N	Ortalama	Serbestlik derecesi	t	p
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Çalışıyor	89	2.47	99	0.77	0.45
	Çalışmıyor	12	2.36			
Duygu düzenleme kontrol	Çalışıyor	89	2.98	99	-1.61	0.11
	Çalışmıyor	12	3.15			
Duygu düzenleme toplam	Çalışıyor	89	2.64	99	0.18	0.86
	Çalışmıyor	12	2.63			
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Çalışıyor	89	26.03	99	0.02	0.98
	Çalışmıyor	12	26.00			
Çocuğa kazandırılabilirler	Çalışıyor	89	42.66	99	0.73	0.47
	Çalışmıyor	12	40.17			
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Çalışıyor	89	68.70	99	0.48	0.64
	Çalışmıyor	12	66.17			

Tablo 16’da yer alan t testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanları eşin çalışması durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Bir başka ifadeyle araştırmada yer alan eş çalışan veya çalışmayan katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme kontrol, duygu düzenleme toplam, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerlik göstermektedir.

7.16.Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, çocuk sayısı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, çocuk sayısı değişkenine göre karşılaştırılması.

ANOVA	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Fark
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Gruplar arası	3.07	3	1.02	5.38	0.00	1.2<3.4
	Gruplar içi	18.47	97	0.19			
	Toplam	21.54	100				
Duygu düzenleme kontrol	Gruplar arası	2.32	3	0.77	8.08	0.00	1.2>3.4
	Gruplar içi	9.26	97	0.10			
	Toplam	11.58	100				
Duygu düzenleme toplam	Gruplar arası	0.47	3	0.16	2.78	0.05	1.2<3.4
	Gruplar içi	5.49	97	0.06			
	Toplam	5.97	100				
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Gruplar arası	1072.38	3	357.46	10.44	0.00	1.2>3.4
	Gruplar içi	3320.53	97	34.23			
	Toplam	4392.91	100				
Çocuğa kazandırılabilirler	Gruplar arası	2959.17	3	986.39	10.26	0.00	1.2>3.4
	Gruplar içi	9326.28	97	96.15			
	Toplam	12285.45	100				
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Gruplar arası	7574.81	3	2524.94	11.08	0.00	1.2>3.4
	Gruplar içi	22105.34	97	227.89			
	Toplam	29680.16	100				

Tablo 17’de ölçeklerden ve bu ölçeklere ait alt boyutlardan elde edilen ölçümler için uygulanan ANOVA sonuçları incelendiğinde, katılımcıların bu ölçeklerin tamamına ait puanlarının çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Farkın kaynağını belirlemek amacıyla uygulanan post hoc testi sonucunda, değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenleme toplam puanlarının çocuk sayısı 3 veya 4 ve üzeri olan katılımcılarda benzer olup çocuk sayısı 1 veya 2 olan katılımcılara göre daha yüksektir. Diğer post hoc testlerinde ise tam tersi bir durumun ortaya çıktığı, duygu düzenleme kontrol, ebeveynliğe özgü stratejileri, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları çocuk sayısı 1 veya 2 olan katılımcılarda benzer olup çocuk sayısı 3 veya 4 ve üzeri olan katılımcılara göre daha yüksektir.

7.17.Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, gelir düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan İlişkisiz Örneklem T-Testi sonuçları Tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, gelir düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması.

	Kategori	N	Ortalama	Serbestlik derecesi	t	p
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Orta	55	2.57	99	2.92	0.00*
	İyi ve üzeri	46	2.31			
Duygu düzenleme kontrol	Orta	55	2.91	99	-3.10	0.00*
	İyi ve üzeri	46	3.11			
Duygu düzenleme toplam	Orta	55	2.69	99	2.10	0.04*
	İyi ve üzeri	46	2.59			
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Orta	55	24.25	99	-3.10	0.00*
	İyi ve üzeri	46	28.15			
Çocuğa kazandırılabilirler	Orta	55	38.71	99	-3.87	0.00*
	İyi ve üzeri	46	46.74			
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Orta	55	62.96	99	-3.68	0.00*
	İyi ve üzeri	46	74.89			

Tablo 18’te yer alan t testi sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanları gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p < 0.05$). Ortalamalar incelendiğinde iyi ve üzeri gelire sahip olanların duygu düzenleme kontrol, Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları orta düzeyde gelire sahip olan katılımcılara göre daha yüksektir. Ancak Değişkenlik/ Olumsuzluk ve Duygu düzenleme toplam puanlarında ise orta düzeyde gelire sahip olanların puanları iyi ve üzeri gelire sahip olan katılımcılara göre daha yüksektir.

7.18.Eşinden Destek Görme Durumu Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen

puanların, eşinden destek görme durumu değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan İlişkisiz Örneklemeler T-Testi sonuçları Tablo 19’da yer almaktadır.

Tablo 19. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, eşinden destek görme durumu değişkenine göre karşılaştırılması.

ANOVA	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Fark
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Gruplar arası	8.62	2	4.31	32.65	0.00	3<2<1
	Gruplar içi	12.93	98	0.13			
	Toplam	21.54	100				
Duygu düzenleme kontrol	Gruplar arası	3.85	2	1.93	24.45	0.00	3>2>1
	Gruplar içi	7.72	98	0.08			
	Toplam	11.58	100				
Duygu düzenleme toplam	Gruplar arası	1.52	2	0.76	16.78	0.00	3<2<1
	Gruplar içi	4.44	98	0.05			
	Toplam	5.97	100				
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Gruplar arası	1487.03	2	743.51	25.07	0.00	3.2>1
	Gruplar içi	2905.88	98	29.65			
	Toplam	4392.91	100				
Çocuğa kazandırılabilirler	Gruplar arası	4438.67	2	2219.34	27.72	0.00	3.2>1
	Gruplar içi	7846.77	98	80.07			
	Toplam	12285.45	100				
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Gruplar arası	11059.05	2	5529.53	29.10	0.00	3.2>1
	Gruplar içi	18621.11	98	190.01			
	Toplam	29680.16	100				

1: Hayır, 2: Kısmen, 3: Evet

Tablo 19’da ölçeklerden ve bu ölçeklere ait alt boyutlardan elde edilen ölçümler için uygulanan ANOVA sonuçları incelendiğinde, katılımcıların ölçeklerden ve alt boyutlardan aldıkları puanların eşlerinin destek olma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Farkın kaynağını belirlemek amacıyla uygulanan post hoc testi sonucunda, eşlerden destek alma durumu azaldıkça değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenleme toplam puanları yükselmektedir. Duygu düzenleme kontrol puanlarında ise tersine bir durum mevcut olur eşlerinden yardım alma durumu arttıkça katılımcıların Duygu düzenleme puanları da artmaktadır.

Ebeveyn öz yeterlik ölçeğinden ve alt boyutlarından elde edilen puanlar için post hoc testine göre farkın kaynağı incelendiğinde, eşi kısmen destek veren veya destek veren katılımcıların Ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz

yeterlik toplam puanları birbirine benzer olup eşi destek vermeyenlere göre daha yüksektir.

7.19.Çocuk Yaş Değişkenine Göre Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, çocuk yaş değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesine yönelik uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 20’de yer almaktadır.

Tablo 20. Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların, çocuk yaş değişkenine göre karşılaştırılması.

ANOVA	Varyans kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Fark
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Gruplar arası	2.08	3	0.69	3.45	0.02*	3>5.6
	Gruplar içi	19.46	97	0.20			
	Toplam	21.54	100				
Duygu düzenleme kontrol	Gruplar arası	0.75	3	0.25	2.24	0.09	---
	Gruplar içi	10.83	97	0.11			
	Toplam	11.58	100				
Duygu düzenleme toplam	Gruplar arası	0.45	3	0.15	2.64	0.06	---
	Gruplar içi	5.52	97	0.06			
	Toplam	5.97	100				
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Gruplar arası	277.79	3	92.60	2.18	0.09	---
	Gruplar içi	4115.12	97	42.42			
	Toplam	4392.91	100				
Çocuğa kazandırılabilirler	Gruplar arası	1078.66	3	359.55	3.11	0.03*	5.6>3
	Gruplar içi	11206.79	97	115.53			
	Toplam	12285.45	100				
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Gruplar arası	2449.83	3	816.61	2.91	0.04*	5.6>3
	Gruplar içi	27230.33	97	280.73			
	Toplam	29680.16	100				

Tablo 20’de ölçeklerden ve bu ölçeklere ait alt boyutlardan elde edilen ölçümler için uygulanan ANOVA sonuçları incelendiğinde, katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının çocuk yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Farkın kaynağını belirlemek amacıyla uygulanan post hoc testi sonucunda, 5 ve 6 yaşında çocuğu olan katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk puanları birbirine benzer olup çocuğu 3 yaşında olan katılımcılara göre daha düşüktür. Çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarında ise tersine bir durum mevcut olup 5 ve 6 yaşında çocuğu olan katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk puanları birbirine benzer olup çocuğu 3 yaşında

olan katılımcılara göre daha yüksektir. Ancak Tablo 20’de yer alan diğer ANOVA sonuçları incelendiğinde katılımcıların Duygu düzenleme kontrol, Duygu düzenleme toplam ve Ebeveynliğe özgü stratejiler puanları çocuk yaşına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Bir başka ifadeyle çocuğun yaşı ne olursa olsun katılımcıların Duygu düzenleme kontrol, Duygu düzenleme toplam ve Ebeveynliğe özgü stratejiler puanları benzerdir.

7.20.Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçekleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Bulgular

Katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçekleri ve bu ölçeklerin alt boyutlarından aldıkları arasında hesaplanan pearson korelasyon katsayıları Tablo 21’de yer almaktadır.

Tablo 21. Ölçeklerin ve alt boyutlarının arasında hesaplanan korelasyon katsayıları.

		Ebeveynliğe özgü stratejiler	Çocuğa kazandırılabilirler	Ebeveyn öz yeterlik toplam
Değişkenlik/olumsuzluk,	r	-.657**	-.708**	-.708**
	p	.000	.000	.000
Duygu düzenleme kontrol	r	.554**	.589**	.592**
	p	.000	.000	.000
Duygu düzenleme toplam	r	-.546**	-.592**	-.591**
	p	.000	.000	.000

Tablo 21’den görüldüğü üzere katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk puanları, Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları ile yüksek düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir ($p<0.05$). Buna göre katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk puanları arttığında Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının azalacağını veya değişkenlik/olumsuzluk puanları azaldığında Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları artmaktadır.

Diğer bir korelasyon analizi sonucunu incelediğimizde Tablo 21’den görüldüğü üzere katılımcıların Duygu düzenleme kontrol puanları, Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa

kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları ile orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir ($p<0.05$). Buna göre katılımcıların Duygu düzenleme kontrol puanları arttığında Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının artacağını veya Duygu düzenleme kontrol puanları azaldığında Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları azalmaktadır.

Tablo 21'den görüldüğü üzere katılımcıların Duygu düzenleme toplam puanları, Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları ile orta düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir ($p<0.05$). Buna göre katılımcıların Duygu düzenleme toplam puanları arttığında Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının azalacağını veya Duygu düzenleme toplam puanları azaldığında Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları artmaktadır.

8.TARTIŞMA

8.1. Duygu Düzenleme Becerileri ile ilgili Tartışma

Araştırmamızda katılımcıların duygu düzenleme toplam puanları, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar ve Ebeveyn  z yeterlik toplam puanları ile orta düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir ($p<0.05$). Bu verilerle katılımcıların duygu düzenleme toplam puanları arttığında Ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar ve Ebeveyn  z yeterlik toplam puanlarının azalacağını veya Duygu düzenleme toplam puanları azaldığında ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar ve Ebeveyn  z yeterlik toplam puanlarının artacağını söyleyebiliriz. Anne ve babaların kendi duygularının farkında olması, yaşadıkları duygularla olumlu ve olumsuz anlarda mücadele etme yollarını nasıl uyguladıkları, Duygular karşısında verdikleri kararlar ve olumsuz duygularla mücadele etme yolları, çocuklarının duygularını anlama ve onların duygularına verdikleri tepkileri etkilemektedir (Bariola, Gullone, & Hughes, 2011). Bu sebeple çocukla birinci dereceden ilgilenen ve bakım veren kişilerin olumlu ve olumsuz duygularıyla başa çıkma konusunda çocukların duygularının gelişimini etkileyeceğini bilmelidir. Bu araştırma da bunu destekleyen sonuçları vermiştir. Katılımcıların Duygu düzenleme kontrol puanları, Ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar ve Ebeveyn  z yeterlik toplam puanları ile orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir ($p<0.05$).

Chaplin ve Aldao (2013), bir meta analiz yaparak ulaşarak toplamda 21709 örneklem çocuğu cinsiyet farklılıklarına göre 166 çalışmayı analiz ederek incelemişlerdir. Yaş grupları ergenliğe kadar değişkenlik gösteren bu çalışmalarda sonuçlarına göre kız çocukları daha i e dönük ve olumlu duygular beslerken ( z nt , kaygı gibi), erkek çocuklar daha dışa dönük ( fke) duyguları göstermişlerdir.

Bu araştırmada 5 ve 6 yaşında çocuğu olan katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk puanları birbirine benzer olup çocuğu 3 yaşında olan katılımcılara göre daha düşüktür. Çocuğa kazandırılacaklar ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarında ise tersine bir durum mevcut olup 5 ve 6 yaşında çocuğu olan katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk puanları birbirine benzer olup çocuğu 3 yaşında olan katılımcılara göre daha yüksektir. 3 ve 5 yaş arası çocukların örnekleme alındığı Herndon, Bailey, Shewark, Denham ve

Bassett (2013)'in çalışmasında çocukların duygularını ifade etme ve duygularını düzenlemelerinin araştırıldığı çalışmada Virginia Eyaleti'nde 308 çocuğu incelemişlerdir. Çalışma sonuçlarında görülen çocukların olumsuz duygularını ifade etme becerilerinin ve olumsuz duygularını düzenlemede günlük düzeylerinin negatif yönde okula uyum süreçlerini etkilediğini görmüşlerdir.

Bu araştırmada katılımcıların ölçekler üzerinden ortalamaları incelendiğinde iyi ve üzeri gelire sahip olanların duygu düzenleme kontrol, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar orta düzeyde gelire sahip olan katılımcılara göre daha yüksektir. Ancak Değişkenlik/ Olumsuzluk ve Duygu düzenleme toplam puanlarında ise orta düzeyde gelire sahip olanların puanları iyi ve üzeri gelire sahip olan katılımcılara göre daha yüksektir. Jackson ve Scheines (2005), annelerin düzenli bir işinin ve gelirinin olmasının, düzenli bir iş ve gelire sahip olmayan annelere göre daha yüksek öz-yeterliğe sahip olduğunu belirtmiştir. Garner ve Spears (2000) sosyo ekonomik durumu düşük ailelerin 33-78 ay arası çocuklarının duygu düzenleme becerilerini incelemiştir. Araştırma sonuçları, düşük sosyo ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının sosyo ekonomik durumu iyi olan ailelerin çocuklarından farklı sonuçlara sahip olmadığını göstermektedir. Bu durumu Bocknek ve diğerleri (2009), bu araştırmadan bir yıl önce başka bir araştırma ile aynı sonuçlara ulaşmışlar ve durumu çocukların duygu düzenleme becerilerini düzenlemesinde ailelerinin sosyo ekonomik durumunun etkili olmadığını, çocuklara sağlanan kaliteli ortamın ve duyguların uygun şekilde düzenlendiği aile atmosferinin daha önemli olduğu şeklinde yorumlamıştır.

Bu araştırmada çocuk sayısı 3 veya 4 ve üzeri olan katılımcılarda, duygu düzenleme toplam puanları çocuk sayısı 1 veya 2 olan katılımcılara göre daha yüksektir. Duygu düzenleme kontrol, ebeveynliğe özgü stratejileri, çocuğa kazandırılacaklar, çocuk sayısı 1 veya 2 olan katılımcılarda benzer olup çocuk sayısı 3 veya 4 ve üzeri olan katılımcılara göre daha yüksektir. Eisenberg ve Fabes'e (1992) göre, erken çocukluk döneminde yaşanan duygu düzenleme becerilerinde bir olumsuzluğun çocukta bir davranış problemine zemin hazırlayabilir. Çocuk erken yaşta deneyimlediği sosyal çevre ve oyun ile duygusal yeterliliğini sergileyebilir ve bunu deneyimle tecrübe ederse duygu düzenleme konusunda da farkındalığı artar.

Çin’de 195 anne, baba ve çocuğun katıldığı araştırmada 7-12 yaş grubu çocuk ve ebeveynlerinden duygu düzenlemede güçlükler ölçeği, duygu düzenleme ölçeği ve olumsuz duygularla başetme ölçeği kullanılarak veriler toplanmıştır. Verilere göre annelerin duygu düzenleme güçlükleri ile çocukların duygu düzenleme becerileri arasında negatif yönde orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Yaş ve gelir durumunun duygu düzenleme üzerinde etkisi bu araştırmada farklılaşmamıştır. Çocukların duygu düzenleme becerileri ise kız çocukların lehine farklılaşmıştır (Han ve ark.2015).

Amerika’da Head Start temelli bir okul öncesi eğitim kurumunda sosyo kültürel seviyesi düşük 60 çocuğu Miller ve arkadaşları (2006) incelemiştir. Çalışmayı çocukların öğretmenleri aracılığıyla gerçekleştirmişlerdir. Çocuklara iki ölçek kullanılarak “Duygu Düzenleme Ölçeği” (Shields ve Cicchetti, 1997) ve “Okul Öncesi Davranış Ölçeği” (Preschool Behavior Questionnaire) aracılığıyla veriler toplanmıştır. Çocuklardan duyguları tanıma ve olumsuz duygularını ifade etme becerileri incelenmiş ve duygu düzenleme becerileri ile saldırgan davranışları arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Terzi 2009 yılında okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocukların davranış sorunlarını öğretmen görüşlerine göre incelemiştir. Araştırmaya 354 erkek, 288 kız öğrenci dahil edilmiştir. Veriler 51 öğretmen aracılığıyla incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sınıfta uyum konusunda sorun yaşamayan çocukların saldırgan davranışlar da göstermedikleri ve kaygı durumu yaşamadıkları görülmüştür.

Poyraz (2007), Ankara’da babalarla yaptığı çalışmanın örneklemini Mamak’ta 389 okul öncesi öğrencisinin babaları oluşturmuştur. Araştırma babalarının kendilerini gördükleri ebeveynlik rolleri ile onları yetiştiren ebeveynlerinin tutumları üzerine yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre babaların onları yetiştiren ebeveynleri ile kendi babalık algılarında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Bu araştırmada duygu düzenleme puanlarına göre ise 20-24 arası, 25-29 arası ve 30 yaşın üstünde evlenenlerin duygu düzenleme puanları benzer olup 20 yaş altında evlenenlere göre daha yüksektir. Duygu düzenleme toplam puanları ise 20 yaş altı, 20-24 yaş arası ve 25-29 yaş arasında evlenenlerde benzer olup 30 ve daha ileri yaşta evlenenlere göre daha yüksektir. Yılmaz (2020), annelerin duygu düzenleme güçlüklerinin çocuklarının duygu düzenleme becerilerini yordayıp yordamadığını araştırdığı çalışmanın sonuçlarına göre, ilkokul mezunu annelerin çocuklarının, lise, lisans ve lisansüstü mezun annelerin çocuklarından daha düşük duygu

düzenleme becerileri göstermektedir. Buna karşın aynı araştırma sonuçları göstermiştir ki annenin mevcut çalışma durumu ve ailenin ekonomik durumu çocuklarının duygu düzenleme becerilerinde farklılıklar göstermemektedir. Buna karşın ailenin ekonomik durumunun değiştiğinde çocukların duygu düzenleme becerilerinin de farklılaştığını gösteren çalışmalar vardır (Ahmetoğlu ve diğ., 2018, Dereli, 2016)

Fırat (2020), 48-72 aylık çocuklar ve anneleri üzerine yaptığı araştırmasında topladığı veri sonuçlarına göre annelerin duygu düzenleme becerilerinin çocuklarının duygu düzenleme becerileri üzerinde de etkisi olduğunu görmüştür. Bu çalışmada ortalamalar incelendiğinde duygu düzenleme kontrol puanlarının eşi 35 ve altında yaşa sahip olan ebeveynlerde eşi 36 ve üstünde yaşa sahip olan ebeveynlere göre daha yüksektir.

Bu çalışmada ebeveynin uyruğu ne olursa olsun değişkenlik/ olumsuzluk, duygu düzenleme kontrol ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerdir. Ancak ortalamalar incelendiğinde duygu düzenleme toplam puanlarının T.C. uyruğuna sahip olan ebeveynlerde yabancı uyruklu olan ebeveynlere göre daha yüksektir. Kulaksızoğlu (2005) Almanya'da yaşayan Türk asıllı ve yaş aralığı 15-20 arasında değişen gençlerle yaptığı çalışmada kendi ebeveynlerini yabancı uyruklu ebeveynlerden daha az otoriter olarak değerlendirmişlerdir.

Kelly (2017), 2-5 yaş yaş grubu çocuklar ve anneleri ile yaptığı çalışmada annelerin yürüttüğü disiplin uygulamalarının ve anne kaygılarının çocuklarının duygu düzenleme becerilerini yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Eroğlu (2018) ve Sille (2016), yaptıkları çalışmada ailelerin disiplin uygulamalarının çocukların duygu düzenleme becerilerindeki etkiyi incelemişlerdir. Sonuçlara göre ebeveynlerin cezalandırıcı, negatif, küçümseyici ve olumsuz disiplin uygulamaları ile çocuklarının duygu düzenleme becerileri arasında negatif yönlü bir ilişki görülmüştür.

Pat-Horenczyk ve çalışma arkadaşlarının (2015) 2-6 yaş grubu 432 çocuk ve annelerinin katıldığı çalışmada Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği Travmaya Maruz Kalma Anketi, Travmatik Olaylar Tarama Envanteri ve Çocuk Davranış Kontrol Listesi aracılığıyla veriler toplanmıştır. Verilere göre annelerin duygu düzenleme güçlükleri çocuk yaşı ve cinsiyetine göre farklılaşmamıştır. Fakat çocukların cinsiyetine göre duygu

düzenleme ölçeği verileri farklılaşmış, erkek çocukların puanları anlamlı yüksek çıkmıştır.

8.2. Ebeveyn Öz-Yeterliği ile İlgili Tartışma

Bu araştırmada eşi kısmen destek veren veya destek veren katılımcıların ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları birbirine benzer olup eşi destek vermeyenlere göre daha yüksektir. Young ve ark. (2006), araştırmasında ebeveyn öz yeterlik algısında anne babaların olumlu iyilik halinin, ebeveynin kendisi hakkında anne ve babalık memnuniyetinin oluşmasının ebeveyn öz-yeterliğinden daha önemli olduğunu ifade etmiştir. Fakat aynı araştırmada anne babanın öz yeterliğinin annenin iyilik haline göre değiştiğini ve bebekleri üzerinde bu güçlü etkinin olumlu etkisini ifade etmiştir.

Gülay Ogelman ve Çiftçi Topaloğlu (2012) 4-5 yaş grubu 227 çocuk ve anne babalarının katıldığı araştırmasında ebeveynlerin öz yeterlik algıları, çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir fark göstermemiştir. Fakat annelerin öz yeterlik algıları mesleklerine göre anlamlı bir fark gösterirken babaların mesleğine göre anlamlı bir fark göstermemiştir. Yine aynı araştırmada ilkökul mezunu annelerin sosyal yetkinlik puanları, lise mezunu annelerin puanından düşük çıkmıştır. Günindi (2008), 5-6 yaş grubu çocuklarla yaptığı araştırmasında çocukların sosyal uyum becerileri ile ebeveynlerinin empatik becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma verileri anne babaların eğitim düzeyleri yükseldikçe, çocuklarının sosyal uyum becerilerinin de yükseldiğini göstermiştir. Bu araştırmada da eğitim düzeyi arttıkça duygu düzenleme kontrol, ebeveynliğe özgü stratejileri, çocuğa kazandırılacaklar ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özkul (2015) okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-5 yaş grubu çocukların babaları üzerinde yaptığı araştırmada babaların öz yeterlik durumları ile birlikteliklerine devam durumları araştırılmıştır. Çalışmaya evli ve boşanmış toplam 100 tane baba katılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre evlilikleri devam eden babaların öz yeterlik puanları anlamlı yüksek çıkmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre boşanmış fakat çocuğunu her hafta gören babaların babalık doyumu ve ebeveynliğe yönelik tutum puanları yüksek çıkmıştır.

Bu araştırmada yer alan eşi çalışan veya çalışmayan katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk, duyu düzenleme kontrol, duyu düzenleme toplam, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerlik göstermektedir. Anderson (2007), 297 aile ile yaptığı araştırmada çalışan ebeveynlerin iş doyumunu ile ebeveynliklerinin öz-yeterliğini araştırmıştır. Araştırma verilerine göre annelerin yaşadığı ev ve iş yeri stresi ve iş doyumunu ile babaların yaşadığı düşük iş doyumunu arasında düşük ebeveyn öz-yeterliği görülmüştür. Araştırma annelerin düşük ebeveynlik öz-yeterliğe sahip olma düzeylerinin çocuklarının gözlenebilen davranış problemleriyle ilişkisi, babaların düşük öz yeterlik algılarının ise çocukların davranışlarında hem doğrudan hem de dolaylı olarak davranış sorunlarına neden olduğunu ortaya koymuştur. De Montigny ve Lacharite (2005) ebeveynlik ile ilgili yaptıkları kavramsal bir analiz çalışması yürütmüştür. Araştırmalarını 113 tane psikoloji ve sağlık alanında yapılan araştırmaları inceleyerek gerçekleştiren araştırmacıların vardığı sonuç; ebeveynlerin başka ebeveynlerin deneyimlerinden etkilendiği, szlu olumlu iknanın önemi, anne ve babalarının kendi geçmiş olumlu deneyimlerinin ebeveyn öz-yeterliğin üzerinde pozitif etkilerinin olduğu psikolojik olarak ortaya koymuştur. Araştırmamızda eşi T.C. veya T.C./yabancı uyruklu katılımcıların ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları birbirine benzer olup eşi yabancı uyruklu olanlara göre daha düşüktür. Kılıçaslan (2007), ebeveynliğe geçiş döneminin çeşitli doğum öncesi ve doğum sonrası etkenler açısından incelediği doktora çalışmasında kadınların yaşının ve doğum sonrası depresyonunun, babalarda ise eş uyumu ve evlilikteki ilişkinin derinliğinin ebeveyn-öz yeterliğini yordadığını ve anlamlı değişkenler olduğunu ifade etmiştir. Kotil (2010), okul öncesi eğitime yeni başlayan 5-6 yaş çocukların duygusal ve sosyal uyum düzeylerini araştırmıştır. Araştırma verilerinin sonuçlarına göre yüksek öz yeterliğe sahip ebeveynlerin çocuklarının da yüksek duygusal ve sosyal uyuma sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn z Yeterlik leklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanları ebeveynin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$).

Gülay Ogelman ve ifti Topaloğlu (2012) 4-5 yaş grubu 227 ocuk ve anne babalarının katıldığı araştırmasında ebeveynlerin öz yeterlik algıları, çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir fark göstermemiştir. Fakat annelerin öz yeterlik algıları mesleklerine göre

anlamli bir fark gosterirken babaların mesleğine göre anlamli bir fark gstermemiştir. Yine aynı araştırmada ilkokul mezunu annelerin sosyal yetkinlik puanları, lise mezunu annelerin puanından düşük çıkmıştır.

Bu araştırma verilerine göre katılımcıların ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları orta düzeyde, negatif yönde ve anlamli bir ilişkiye sahiptir. Ebeveyn öz yeterliliği veya ebeveynlerin çocuklarını sağlıklı ve başarıyı teşvik edici bir şekilde etkileme yeteneklerine olan inançları, ebeveynler ve çocukları için sağlıklı işleyişi teşvik etmede kilit bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Ebeveyn öz yeterliliğinin ebeveynler ve çocukları üzerindeki spesifik etkisini inceleyen kapsamlı araştırmalar bulunmaktadır (Nelson, Padilla-Walker, Christensen, Evans ve Carroll, 2011; Schifffrin, Liss, Miles-McLean, Geary, Erchull ve Tashner, 2014; Tamis-LeMonda, Shannon, Cabrera ve Lamb, 2004; Trinder, 2008). Ancak araştırmacıların yurt dışına göç eden ebeveynlerin öz yeterliği üzerine kapsamlı ve sistematik bir incelemesi mevcut değildir ve en yakından ilişkili sistematik olmayan inceleme 10 yıldan fazla bir süre önce yayınlanmıştır (Albanese, Russo ve Geller, 2019).

Bu araştırmada eşi 35 yaş ve altında olan ebeveynlerde, eşi 36 ve üstünde yaşa sahip olan ebeveynlere göre duygu düzenleme kontrol puanları daha yüksek olarak bulunmuştur. Kılıçaslan (2007), ebeveynliğe geçiş döneminin çeşitli doğum öncesi ve doğum sonrası etkenler açısından incelediği doktora çalışmasında kadınların yaşının ve doğum sonrası depresyonunun, babalarda ise eş uyumu ve evlilikteki ilişkinin derinliğinin ebeveyn-öz yeterliliğini yordadığını ve anlamli değişkenler olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmadan elde edilen verilere göre evlenme yaşi arttıkça çocuğa kazandırılabilirler alt boyutundaki puanlar da artmaktadır. Eşi çalışan veya çalışmayan katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme kontrol, duygu düzenleme toplam, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılabilirler ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerlik göstermektedir. Uyanık Balat (2014), çocuğu okul öncesi eğitime devam eden annelerin depresyon düzeyleri ile öz yeterlik inançlarını araştırmıştır. Araştırmasını 135 anne üzerinde yapmıştır. Araştırma sonuçlarında annelerin öz yeterlikleri ile depresyon düzeyleri arasında negatif yönde anlamli bir ilişki bulmuştur. Bandura (1995), anne babaların öz yeterlik inançlarının deneyimleri arttıkça güçlendiğini belirtmektedir. Bu araştırma bulgularında da bu sonuç desteklenmektedir.

Anne öz yeterlik inançlarının gelişimine çok farklı bir yaklaşım, makrosistemin unsurlarına odaklanmaktadır (Hillmann, 2016). Kùltürler ve topluluklar kesinlikle ebeveynlik değerleri hakkında sayısız mesaj vermektedir ve çocukların bakımı ya da gelişimi ile ilgili farklı bilgiler içermektedir. Bununla birlikte, Trunder (2008), kùltürel değerlerin, öz-yeterlik gibi ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki kendi yeterlikleri ile ilgili algılarının kendi kök ailelerindeki değerlerle de ilişkili olabileceğini belirtmektedir.

Pek çok çalışma, öz-yeterlik algılarının, çeşitli alanlarda gelecekteki başarı veya başarısızlık olasılığına ilişkin bilişsel değerlendirmelerin oluşmasını niteliksel olarak etkilediğini göstermiştir (Albanese, Russo ve Geller, 2019; Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2011; Padilla-Walker, Son ve Nelson, 2019). Yüksek öz-yeterlik, eğitim düzeyinin yüksek olması, yaşın ileri olması, eş veya sosyal desteğin olması ile ilişkilendirilmiştir (Schiffrin, Liss, Miles-McLean, Geary, Erchull ve Tashner, 2014). Ebeveynler gelecekteki sıkıntılı durumlara olumlu çözümler için ilgili alanda uygun bir model geliştirme gereksinimi duyarlar. Yüksek yeterliliğe sahip ebeveynler, aktif bilişsel bilgi işlemcileridir ve düşük öz yeterliliğe sahip olanlardan çok daha kolay analitik düşünme stiline sahip olabilirler (Jones ve Prinz, 2005). Düşük öz yeterlik çoğu zaman, geleceğe yönelik bilişsel aktivite bağlamında başarısızlığı hayal etme eğilimi ile ilişkilidir, dolayısıyla düşük özyeterliğe sahip ebeveynler özellikle göçmen olmanın güçlükleri ve sorumluluklarının yanısıra bu tür yetersizlik duyguları sonucunda çocuklarını iyi eğitemediklerine ilişkin duygulara sahip olabilirler. Düşük öz yeterlik durumunda, daha sonraki olayların kötü sonuçları için olası yollar üzerinde derin düşünme ve kendinden şüphe etmeyi içeren bilişleri deneyimleme eğilimi vardır (Deave, Johnson ve Ingram, 2008).

Bir ailenin yeni kùltüre uyum sürecinde kùltürleşme stresi yaşadığı göç durumundaki olası rolü hakkında nispeten daha az řey bilinmektedir. Bu nedenle, bu araştırmanın sonuçları, kùltürleşme süreçleri bağlamında ve çeşitli göçmen ebeveyn gruplarında ebeveynlik öz-yeterliğinin kavramsallaştırılması, ölçülmesi ve rolü hakkındaki verileri ortaya koymaktadır.

Alanyazın da göçmenlerde ebeveynlik öz yeterliliğine odaklanan çalışmaların az olduğunu göstermiştir. Genel olarak literatürde ebeveyn öz yeterliği ile ilgili birçok

tutarsızlık bulunmaktadır. Bu, ebeveyn öz yeterliği ile ilgili bilgileri karşılaştırmada ve entegre etmede zorluklar yaratmaktadır. Aynı zamanda bu zorluklar göçmen gruplarda ebeveyn öz yeterliğinin nasıl oluştuğunu ve nasıl değiştirilebileceğini anlamadaki ilerlemeyi engelleyebilir. Bununla birlikte, bu değişkenlik aynı zamanda yapıyı birçok açıdan analiz etmek için bir alan yaratmaktadır. Ebeveynlik faktörlerinin bütüncül bir anlayışla, araştırmacıların ve özellikle çocuk gelişimcilerin uygun müdahale stratejileri geliştirmeleri ve göçmen ebeveynlerin ruh sağlığı ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak için mevcut müdahaleleri uyarlamaları önemlidir.

Bu araştırmayla ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin öz yeterlik inançları ve okul öncesi dönemdeki çocuklarının duygu düzenleme becerileri konusundaki terminolojiyi netleştirmek ve mevcut önlemleri gözden geçirerek, göçmen ailelerle birlikte çalışan çocuk gelişimcilere rehberlik etmelerine yardımcı olmak hedeflenmiştir. Kültürleşme süreçleri bağlamında ve çeşitli göçmen ebeveyn gruplarında ebeveynlik öz yeterliliğinin rolü hakkında güncel bilgiler yapılandırılmıştır. Ebeveynlerin kendi yeteneklerine inandıkları zaman, ebeveynliğin kalitesinin optimize edilebilmesi ve ebeveyn olma rolünün mümkün olduğunca zevkli hale gelebilmesi kolaylaşır. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların gelişiminin izlenmesi ve sosyal, bilişsel, psikomotor, ahlak gelişimi gibi alanlarda ebeveynlerin öz yeterlik becerilerinin geliştirilmesi açısından bu araştırma sonuçlarının literatüre önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

9.SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'den ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin öz yeterlik inançları ve okul öncesi dönemdeki çocuklarının duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada ebeveynlerin demografik değişkenlerine göre duygu düzenleme becerilerinde farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen verilere göre T.C. uyruğuna sahip olan ebeveynlerin yabancı uyruklu olan ebeveynlere göre duygu düzenleme toplam puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Evlenme tipi görücü usulünde olanların duygu düzenleme toplam puanları tanışarak evlenenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Eşi 35 yaş ve altında olan ebeveynlerde, eşi 36 ve üstünde yaşa sahip olan ebeveynlere göre duygu düzenleme kontrol puanları daha yüksek olarak bulunmuştur. Aynı şekilde duygu düzenleme toplam puanlarının eşlerinin eğitim düzeyi lise veya ortaokul ve altı olan katılımcılarda benzer olup eşlerinin eğitim düzeyi lisans ve üzeri olanlara göre daha yüksektir. Çalışanların duygu düzenleme kontrol, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları çalışmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Evlenme yaşı arttıkça çocuğa kazandırılacaklar alt boyutundaki puanlar da artmaktadır. Eşi çalışan veya çalışmayan katılımcıların değişkenlik/olumsuzluk, duygu düzenleme kontrol, duygu düzenleme toplam, ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacaklar ve ebeveyn öz yeterlik toplam puanları benzerlik göstermektedir. Çocuk sayısı 3 veya 4 ve üzeri olan katılımcılarda çocuk sayısı 1 veya 2 olan katılımcılara göre duygu düzenleme toplam puanı daha yüksektir. Eşlerinden yardım alma durumu arttıkça katılımcıların duygu düzenleme puanları da artmaktadır. Duygu düzenleme kontrol, Duygu düzenleme toplam ve Ebeveynliğe özgü stratejiler puanları çocuk yaşına göre anlamlı farklılık göstermemektedir

Bu araştırma verilerine göre katılımcıların Duygu düzenleme toplam puanları, Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılacaklar ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanları ile orta düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişkiye sahiptir ($p<0.05$). Buna göre katılımcıların Duygu düzenleme toplam puanları arttığında Ebeveynliğe özgü stratejiler, Çocuğa kazandırılacaklar ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının azalacağını veya Duygu düzenleme toplam puanları azaldığında Ebeveynliğe özgü

stratejiler, Çocuğa kazandırılabilirler ve Ebeveyn öz yeterlik toplam puanlarının artacağı söylenebilir.

Araştırmaya katılan anne sayısı fazladır. Alanyazı incelendiğinde de annelerle yapılan duygu düzenleme ve öz yeterlik araştırılmasında annelerle çalışma daha fazladır. Bu araştırmanın babalar üzerinde yapılması babaların öz yeterlik inançlarının araştırılması ve duygu düzenleme üzerindeki etkilerini görmek adına katkı sağlayacaktır. Kardeş sayısının da duygu düzenleme üzerinde etkileri olduğu bu araştırma ile görülmüştür.

Genel olarak, ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin öz yeterlik inançları ve ebeveynlerin çocuklarına yönelik duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi belirleyen çalışmaların teorik ve metodolojik kalitesi çeşitlilik göstermektedir. Bu nedenle bulguların dikkatle yorumlanması gerekmektedir. Araştırma sonucunda, ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin öz yeterlik inançları ve çocuklarının duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi belirleme konusunda, demografik değişkenlerin etkisini ortaya koyan çok yönlü bir yaklaşıma işaret etmektedir. Ebeveyn öz yeterliliğinin göçmen ailelerin işleyişi üzerinde olumlu bir etki yaratabileceği mekanizmaları anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Ulusötesi göçmen ebeveynlerin azalan öz yeterlik becerilerini artırmanın bir yolu, özellikle güçlü yönlerine odaklanarak, kendi değerlerini ve yapılandırılmış algılarını öne çıkarmalarına rehberlik etmek olmalıdır. Bu bağlamda başka araştırmaların ebeveynlerin öz yeterliğini geliştirmelerine destek olan eğitim programları geliştirmeye odaklanması önerilmektedir.

Ulusötesi göçmen aileleri tanımının ve ailelerin öz yeterliklerini güçlendirerek çocuklarının gelişimine daha bilinçli destek verebilmelerini sağlamanın bir yolu çocuk gelişimciler tarafından çocuk bakımı, okula uyum ve kültürlerarası farklılıklar gibi konularda diğer profesyonellerle birlikte ekip çalışması yapılarak atölyeler sunulmalıdır. Bu eğitim çalışmalarının zaman alıcı bir uygulama olmasına rağmen, faydalarının maliyetlerden daha fazla olabileceği öngörülmektedir. Erken çocukluk eğitim programlarında ebeveyn öz yeterlikleri konusunda da öğretim yapılmalıdır.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin evlilik doyumu ve tek başına ebeveynlik gibi faktörler yordamamıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda evlilik doyumunun, tek başına ebeveynlik durumlarının da araştırılması alana faydalı olacaktır.

Bu türdeki diğer çalışmalar gibi, bu araştırmadan çıkarılan sonuçlar, çalışma grubunun demografik nitelikleriyle ilişkilidir. Kısıtlamalardan biri, araştırmamızın kartopu tekniği kullanılarak bir ebeveynin yönlendirdiği başka bir ebeveyn sınırlı olması ve bu da daha farklı özellikleri olan ebeveynlerin sonuçlarını potansiyel olarak dışarıda bırakmasıdır. Başka bir kısıtlama özelliği de araştırmaya dahil olan ebeveynlerin çoğunun (%85,1) Avrupa ülkelerinde yaşayan göçmenler olmasıdır. Araştırma sonuçları Avrupa ülkelerinde yaşayan göçmen ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarına yönelik öz yeterlikleri ile ilgili olduğunu kısmen açıklayabilir. Araştırmamız yaş, eğitim düzeyi, evlilik tipi, evlilik süresi, çocuk sayısı, eş desteği gibi demografik değişkenler bakımından değerlendirilmiştir ancak daha fazla değişkenler ile değerlendirilmiş olsaydı, potansiyel olarak farklı sonuçlar elde edilebilirdi. Bu sınırlamalara rağmen, incelememiz, göçmenlerde ebeveynlik öz-yeterliliğine odaklanmanın, çocuklu aileler için kültürleşmenin potansiyel sonuçlarına ilişkin mevcut bilgilere değerli katkılarda bulunabileceğini açıkça göstermektedir. Araştırmada değerlendirilen konu, ebeveynleri ve çocukları ilgilendiren büyük göç ölçeği ve ebeveynlerin öz yeterliğinin ruh sağlığını geliştirmedeki potansiyel olarak önemli rolü nedeniyle son derece önemlidir. Daha çeşitli göçmen grupları ve daha geniş bir alıcı kültür yelpazesi ile daha fazla araştırma kesinlikle gereklidir.

Yeni bir ülkede yaşama uyum sağlamak, ebeveynler ve çocukları için zorlu bir süreçtir. Özellikle sosyal, duygusal, bilişsel, dil ve ahlak gelişimi açısından çok önemli bir dönem olan okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynlerde kültürler arasında geçiş, birçok karmaşayı da beraberinde getirmektedir. Bu durumun öz yeterlik inançlarına etki etmesi doğaldır. Ebeveynler ulusötesi ortama ve kültürel değerlere alışmak gibi birçok engeli aşmak zorunda kalmaktadırlar. Farklı bir ülkede yaşarken o ülkenin dilini konuşarak, aynı zamanda kendi geleneksel uygulamalarını devam ettirerek, yaşadıkları ülkenin dini inançlarını ve kültürel alışkanlıklarına da uyum sağlayarak, aynı zamanda okul öncesi dönemdeki çocuklarına her zaman nereden geldiklerini hatırlatarak kültürel miraslarını korumaya çalışmaktadırlar. Çocuk gelişimcilerin bu kültürel farklılıkları dikkate alarak ebeveyn eğitim grupları oluşturmaları ve göçmen ailede yaşayan çocukların gelişim özelliklerini daha dikkatle değerlendirmeleri gerekmektedir.

Ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin bu zorlukları dikkate alındığında erken müdahalenin önemi ortaya çıkmaktadır. Padilla-Walker, Son ve Nelson (2019), göçmen ailede yaşayan çocukların bilişsel okuryazarlık ve aritmetik becerileri de dahil olmak üzere okula hazır olma ölçütlerinde daha düşük puan aldıklarını belirtmektedir. Bu sonuçlar göçmen ebeveynlerin öz yeterlik becerilerinin güçlendirilmesi gerektiğini, ebeveynlere ve çocuklara gereken desteği sağlamak için okul öncesi kurumlarda çalışan öğretmenlerin ve çocuk gelişimcilerin önemini ortaya koymaktadır.

Bu araştırma verileri pozitif ebeveynliğin çocuk gelişimindeki yararlı etkilerini tekrardan ortaya koymuştur. Yurt dışına göç etmiş ebeveynler üzerinde yapılan bu araştırmanın; Türkiye’de yaşamına devam eden ebeveynler üzerinde yapılması planlanan araştırmalara, başka açıdan bakmak için fırsat oluşturacağı öngörülmektedir.

Ebeveynlere Öneriler;

- Çocukların gözlem yoluyla öğrenirler, onlara iyi bir rol model olmak, duygu düzenleme becerileri ve öz yetkinlikleri için önemlidir.
- Okul öncesi eğitim çocukların kişiler arası uyumuna katkısı ve duygularını düzenleme becerilerini geliştirmesi için önemlidir. Onların uygun yaş ve koşullarında okul öncesi eğitimlerine devam etmesi önem arz etmektedir.
- Ebeveynlerin kendilerine olan inançları öz yeterliklerini etkilemektedir. Anne ve babaların çocuk bakımı ve gelişimi konusunda bilgi sahibi olmaları onları anne ve babalığa hazırlar. Bu konuda anne baba okulları, gebe okulları, çevrimiçi eğitim olanaklarından faydalanabilirler.

Araştırmacılara Öneriler;

- Bu araştırma göçmen ebeveynlerle yürütülmüştür. Alanyazı da ülkemizde öz yeterlikle ilgili çalışmaların azlığı dikkat çekmiştir. Bu konuda araştırmalar genişletilebilir.
- Okul öncesi dönem çocukları için duygu düzenleme programı düzenlenip sonuçları görmek açısından faydalı olabilir. Bu konu hem çocuğa bakım veren kişiler için hem de eğitmenler için çalışılabilir.
- Ebeveynlerin öz yeterlik inançları için sayıları az olan gebe okulları, doğuma hazırlık kursları, anne baba okullarının sayısını artırıcı eğitimler düzenlenebilir.

- Babaların öz yeterlik inançları ile ilgili çalışmaların sayısının az olduğu görülmüştür. Bu konuda çalışmalar çeşitlendirilebilir.
- Göçmen olmak içinde birçok faktörü barındırmaktadır. Bu konuda ebeveynlerin duygu düzenleme becerileri ve süreçleri araştırılabilir.

Kanun Koyuculara Öneriler;

- Çocukların gelişim süreçlerinin en hassas ve hızlı olduğu dönem olan okul öncesi dönemde çocukların maruz kaldığı şiddet ve kötü içerikli yayınlar daha sıkı takip edilip, sürekli güncellenmelidir.
- Fiziksel istismar gibi duygusal istismardan da çocuklar korunmalıdır. Gerekli önleyici tedbirler alınmalıdır.
- Göç etmek tüm aileyi zincirleme etkileyen bir süreçtir. Bu süreçte ailelere ve çocuklara ulaşılabilir oryantasyon etkinlikleri ve eğitimleri düzenlenmek faydalı olacaktır.
- Yerel yönetimlerin göçmenlere sunacağı kaynaştırma etkinlikleri, psikososyal destekler, danışma hizmetleri göçmen ebeveynlerin uyumunu kolaylaştırmaya yardımcı olacaktır ve kendilerine olan inançlarını da iyileştirecektir.

KAYNAKLAR

- Abar, C. ve Turrisi, R. (2008). How important are parents during the college years? A longitudinal perspective of indirect influences parents yield on their college teens' alcohol use. *Addictive Behaviors*, 33(10), 1360–1368.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) (2013). Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2013-2017.
- Akduman, G. G. (2010). Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin uyguladıkları disiplin yöntemlerinin çocuk istismarı açısından değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 38-49
- Aksoy Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20, 295-307.
- Aksoy, P. (2016). *Aile içi ilişkiler ve iletişim*. Baran, G. (Ed.) *Aile yaşam dinamiği* (s.67-103). Ankara: Pelikan Yayıncılık.
- Aksoy, V. ve Diken, İ. H. (2009). Annelerin ebeveynlik öz yeterlik algıları ile gelişimi risk altında olan bebeklerin gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1), 59-68.
- Aktaş, Y. (1993). Baba yoksunluğunun çocuğun gelişimi üzerindeki etkileri. 9. *Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi Yaygınlaştırılması Semineri*, 308-311.
- Akyıldız, N. (2014). 0-6 yaş arasında cinsellik. Erişim adresi: <http://kolektifpsikoloji.com/cocuklarCinselligi-nasil-algilar/>. 03.05.2021 tarihli erişim.
- Albanese, A., Russo, G., Geller, P. (2019). The role of parental self-efficacy in parent and child well-being: A systematic review of associated outcomes, *Child: Care, Health and Development*, 45(3), 333-363. <https://doi.org/10.1111/cch.12661>
- Allard, J., Joan, S., Kathleen, G., Robert F. ve Utako, M. (2017). Fetal rhythm-based language discrimination, a biomagnetometry study. *Neuroreport*, 28(10), 561-564, https://journals.lww.com/neuroreport/Abstract/2017/08010/Fetal_rhythm_based_language_discrimination__a.4.aspx sayfasından erişilmiştir.

- Allen, S. M. ve Hawkins, A. J. (1999). Maternal gatekeeping: Mothers' beliefs and behaviors that inhibit greater father involvement in family work. *Journal of Marriage and the Family*, 199-212.
- Allen, S. ve Hawkins, A. (1999). Maternal gatekeeping: Mothers' beliefs and behaviors that inhibit greater father involvement in family work. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 199–212.
- Anderson, O. A. (2007). Linking work stress, parental self-efficacy, ineffective parenting, and youth problem behavior. dissertation abstracts international section a. *Humanities and Social Sciences* 67(4), 1548-1553.
- Apaydın, H. (2001). Aile içi iletişimin çocuğun dinsel gelişimine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(12-13), 319-337.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. New York: Oxford University Press
- Ashman, K. K. ve Charles Z. (1990). *Understanding Human Behavior and the Social Environment*, Chicago, Nelson Hall Publishers.
- Ashman, K. K. ve Grafton H. H. (1999). *Understanding Generalist Practice*, Chicago, Nelson Hall Publishers.
- Aslan S. ve Yalçın, M. (2013). Öğretmenliğe ilişkin tutumun beş faktör kişilik tipleriyle yordanması. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(197), 169-179.
- Aşkın Ceran M., Ceylan B. (2021). Serebral palsili çocuğu olan ebeveynlerin öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesi ve anne-baba ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*. 2021;12(2), 113-12. Doi: 10.14744/phd.2021.29974.
- Atabek, E. ve Atabek, E. (2002). *Erken büyüyen çocuklar: günümüzün ergenleri*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Smith, E.E. & Nolen, S. (1999). *Psikolojiye Giriş*. (Çev: Yavuz Alogan) Ankara, Arkadaş Yayınları.
- Aydın, M. Z. (2011). *Okulda ahlak eğitimi ve ahlak öğretiminde örnek olay incelemesi yöntemi* (4. baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Bahar, H. İ. (2009). *Sosyoloji*. Ankara: Uşak Yayınları (s.16-18)
- Bandura A. (1995). *Exercise of personal and collective efficacy in changing societies*
Self- efficacy in changing societies. Cambridge: Cambridge University Press. p.
1-45.
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: toward a unifying theory of behavioral change.
Psychological Review. 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual review of
psychology*, 52(1), 1-26.
- Barber, B. K. (1996). Parental psychology control: Revisiting a neglected construct. *Child
Development*, 67(6), 3296-3319.
- Barber, B. K., Maughan, S. L. & Olsen, J. A. (2005). Patterns of parenting across
adolescence. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2005(108),
5-16.
- Bariola, E., Gullone, E., & Hughes, E. K. (2011). Child and adolescent emotion
regulation: The role of parental emotion regulation and expression. *Clinical Child
and Family Psychology Review*, 14(2), 198.
- Batum, P. ve Yagmurlu, B. (2007). What counts in externalizing behaviors? The
contributions of emotions and behavior regulation. *Current Psychology*, 25, 272–
294.
- Baxter, J., Hewitt, B., Haynes, M. (2008). Life course transitions and housework:
Marriage, parenthood, and time on housework. *Journal of Marriage and Family*,
70(2), 259-272.
- Bayrak, A ve Akkaynak, M. (2020). Okul öncesi eğitimde yaratıcı drama eğitiminin
duygu düzenleme ve sosyal problem çözme becerilerine etkisi. *Akademik Tarih ve
Düşünce Dergisi* 7, 1343-1381
- Bayrakçı, M. (2007). Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması, Sakarya
Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(14), 198-206.

- Besser, A., Flett, G. L., & Hewitt, P. L. (2010). Silencing the self and personality vulnerabilities associated with depression. Dana C. Jack, Alisha Ali (Eds.) *Silencing the Self Across Cultures* içinde (s. 285-313) London: Oxford.
- Bianchi, S. M., Sayer, L. C., Milkie, M. A. & Robinson, J. P. (2012). Housework: Who did, does or will do it, and how much does it matter? *Social Forces*, 91(1), 55-63.
- Blumer, H. (1969). *Symbolic interactionism: Perspective and method*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bocknek, E. L., Brophy-Herb, H. E. & Banerjee, M. (2009). Effects of parental supportiveness on toddlers' emotion regulation over the first three years of life in a low-income African American sample. *Infant Mental Health Journal*, 30(5), 452-476.
- Bodrova, E., Leong, D. J. (2008). Developing self-regulation in kindergarten. *Young Children*, 63(2), 56-58.
- Bor, W. & Sanders, M. R., (2004). Correlates of self-reported coercive parenting of preschoolaged children at high risk for the development of conduct problems. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 3(9), 738-745.
- Brotherson, S.E. (2007) From partners to parents: couples and the transition to parenthood. *IJCE*, 22, 7-12
- Brownell, C. A., Kopp, C. B. (2007). Transitions in toddler socioemotional development: Behavior, understanding, relationships. In C. A. Brownell & C. B. Kopp (Eds.), *Socioemotional development in the toddler years* (pp. 1-42).
- Buluş, M, Öztürk Samur, A. (2017). Beş-altı yaş çocuklarının sosyal duygusal uyumunu yordamada ebeveyn benlik saygısı, temel ihtiyaçları ve öz yeterliğin rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41 (41), 105-119. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/33892/375294>
- Bulut Y. (2015). *Uluslararası göç ve mülteci uyumu sorununda kamu yönetiminin rolü* Editör: Prof. Dr. Yakup Bulut. 96-99.
- Buz, S. (2004), *Zorunlu kaçış zorla kabul, mültecilik*, Ankara: SGDD Yayınları.

- Castles, S. M. ve Miller, M. J. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri* (Çev: B. U. Bal ve İ. Akbulut). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Caulfield, R. (2001). *Infants toddlers*. 211-268. New Jersey: Prentice Hall,
- Chan, S. M. (2010). Aggressive behavior in early elementary school children: Relations to authoritarian parenting, children's negative emotionalay and coping strategies. *Early Child Development and Care*, 180(9), 1253-1269.
- Chaplin, T.M. ve Aldao, A. (2013). Gender differences in emotion expression in children: a meta-analytic review. *Psychol. Bull.*, 139(4),735-65. Doi: 10.1037/a0030737.
- Charon, J. M. (1979). *Symbolic interactionism: An introduction, an interpretation, an integration*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Cheah, C. S. ve Rubin, K. H. (2003). European American and mainland Chinese mothers' socialization beliefs regarding preschoolers' social skills. *Parenting: Science and Practice*, 3(1), 1-21.
- Checa, P. ve Abundis-Gutierrez, A. (2017). Parenting and temperament influence on school success in 9–13 year olds. *Frontiers in psychology*, 8(1), 543.
- Chen, F. (2015). Parents' perezhivanie supports children's development of emotion regulation: A holistic view. *Early Child Development and Care*, 185(6), 851-867.
- Chua, A. (2011). *Battle hymn of the tiger mother*. New York: Penguin Press.
- Coates, E.E., & McHale, J. P., (2018). Triangular interactions of unmarried African American mothers with their 3-month-old in fans. *Journal of Child amd family Studies*, 27(10), 3096-3106.
- Cole, P. M., Teti, L. O., & Zahn-Waxler, C. (2003). Mutual emotion regulation and the stability of conduct problems between preschool and early school age. *Development and Psychopathology*, 15(1), 1-18.
- Coleman, P. K. ve Karraker, K. H. (2000). Parenting self-efficacy among mother of school-age children: conceptualization, measurement, and correlates. *Family Relation*, 49, 13-24.

- Condon, J.T., Boyce, P. & Corkindale, C.J. (2004) The first-time fathers study: a prospective study of the mental health and wellbeing of men during the transition to parenthood. *Aust. NZ. J. Psychiatry*, 38, 56-64
- Connolly, I. ve O'Moore, M. (2003). Personality and family relations of children who bully. *Personality and individual differences*, 35(3), 559-567.
- Cowan, C.P., Cowan, P.A., Heming, G., Garrett, E., Coysh, W.S., Curtis-boles, H. & Boles, A.J. 3rd (1985) Transitions to parenthood: his, hers, and theirs. *J. Fam. Issues*, 6, 451-481
- Cowan, P. ve Cowan, C. (1992). *When partners become parents: The big life change for couples*. New York: Basic Books.
- Cowan, P., Powell, D. ve Cowan, C. (1998). Parenting interventions: A family systems perspective. In I. Sigel & K. Renninger (Eds.). *Handbook of child psychology*. 5(4). New York: Wiley
- Creswell, J. W. (2002). Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative (pp. 146-166). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Çağlayan, S. (2006), Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İlke)*, 17, 67-91
- Çelebi, P. (2009). Türkiye’de toplumsal cinsiyetin kuruluşu: Bloglar, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Çiçek, M. F. (2009), *Hemşeri derneklerinin sosyo-kültürel uyuma etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı, Adana.
- Dangel, H. L. ve Walker, J. J. (1991). An assessment of the needs of parents of gifted students for parent education programs. *Roeper Review*, 14, 40-41.
- Danış, D. (2004), *Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye*, *Birikim*, 184 (185), 216-224.
- Davidov, M. ve Grusec, J. E. (2007). Socialization in the family: The roles of parents. *Handbook of socialization theory and research* (284-308), *New York*.
- De Montigny, F. ve Lacharite, C. (2005). Perceived parental self-efficacy: concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 49, 387-396.

- Deave, T., Johnson, D. ve Ingram, J. (2008) Transition to parenthood: the needs of parents in pregnancy and early parenthood. *BMC Pregnancy Childbirth*, 8, 30-41.
- Deković, M. ve Janssens, J. M. (1992). Parents' child-rearing style and child's sociometric status. *Developmental psychology*, 28(5), 925-940.
- DeLuccie, M. F. (1995). Mothers as gatekeepers: A model of maternal mediators of father involvement. *The Journal of Genetic Psychology*, 156, 115-131.
- Demir, S. (2012). Çok kültürlü eğitimin Erciyes Üniversitesi öğretim elemanları için önem derecesi. *Turkish Studies*, 7(4), 1453-1475.
- Demirel, N. (2008). *Zihinsel engelli çocuklarda denge eğitimi çalışmalarının bazı özbakım becerileri üzerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Demirtaş Zorbaz, S. (2018). Ebeveyn özyetkinliğinin yordayıcısı olarak ebeveyn – çocuk ilişkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (46),144-153. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/deubefd/issue/41774/487228>
- Demirutku, K. (2017). Değerlerin edinilmesinde ailenin rolü. *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Aile Eğitim Programı Kitapçığı*.
- Denham, S.A. ve Weissberg, R.P. (2004). Social-emotional learning in early childhood: What we know and where to go from here. In E. Chesebrough; P. King, T.P. Gullota, ve M. Bloom , *A blueprint for the promotion of prosocial behavior In early childhood*, 13-50. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Denham, S.A., Blair, K.A., DeMulder, E. ve Levitas, J. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence? *Child Development*, 74(1), 238-256.
- Deniz, Ü, Yıldız Altan, R. (2019). Milli Eğitim Bakanlığı 0-36 aylık çocuklar için eğitim programında cinsel gelişim ve eğitim. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(3), 34-44. Doi: 10.36731/cg.544056.
- Denzin, N. K. (2009). *The research act: A theoretical introduction to sociological methods*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall

- Deutsch, F., Lussier, J., & Servis, L. (1994). Husbands at home: Predictors of paternal participation in childcare and housework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 1154–1166.
- Diem-Wille, G. (2018). The baby as catalyst for unconscious conflicts of the parents. Contribution to a psychoanalytically oriented parent-infant therapy. *Infant Obs.*, 2, 17-32.
- Dodge, K., & Garber, J. (1991). Domains of emotion regulation. In J. Garber & K. Dodge (Eds.), *The development of emotion regulation and dysregulation* (pp. 3–12). New York: Cambridge University Press.
- Dorling, D. ve Rigby, J. E. (2007). Net cohort migration in england and wales: how past birth trends may influence net migration. *Population Review*, 46(2), 51-62.
- Eisenberg, N. ve Fabes, R. A. (1992). Emotion and its regulation in early development: *New directions for child development*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Ekici, G. (2012). *Uyarlama, Scale, Study, Adaptation of Turkish*, 174–185.
- Ekici, S. ve Tuncel G. 2015, Göç ve insan. *Birey ve Toplum*, 5(9), 9-22.
- El Hassan Al Awad, A. M., & Sonuga-Barke, E. J. (1992). Childhood problems in a Sudanese city: A comparison of extended and nuclear families. *Child Development*, 63(4), 906-914.
- Eliküçük, A. ve Sönmez, S. (2011). 6 yaş çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimiyle ilgili ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Aile ve Toplum*, 7(25), 45-62.
- Ergöl, Ş., Koç, G., Eroğlu, K. & Taşkin, L. (2012). Türkiye’de kadın araştırma görevlilerinin ev ve iş yaşamlarında karşılaştıkları güçlükler. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 36-51.
- Eroğlu, E. (2018). *Çocukların öz düzenleme becerileri ile ebeveynlerin olumsuz disiplin uygulamaları arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi.
- Erol, P. Ö., & Aloğlu, E. (2017). Çocuğun değeri ve aile değişimi: Türkiye’den otuz yıllık bir portre. *Sosyoloji Dergisi*, 1(35), 77-101.
- Evertsson, M. (2014). Gender ideology and the sharing of housework and child care in Sweden. *Journal of Family Issues*, 35(7), 927-949.

- Fagan, J. ve Barnett, M. (2003). The relationship between maternal gatekeeping, paternal competence, mothers' attitudes about the father role, and father involvement. *Journal of Family Issues*, 24(8), 1020-104.
- Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting: Science and Practice*, 3(2), 95-131.
- Feinberg, M. E., Brown, L. D., & Kan, M. L. (2012). A multi-domain self-report measure of coparenting. *Parenting*, 12(1), 1-21.
- Fırat, B. (2020). *Annelerin duygu düzenleme güçlükleri ve erişkin bağlanma stillerine göre 48-72 aylık çocukların duygu düzenleme becerilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi.
- Fingerman, K. L., Cheng, Y. P., Wesselmann, E. D., Zarit, S., Furstenberg, F. & Birditt, K. S. (2012). Helicopter parents and landing pad kids: Intense parental support of grownchildren. *Journal of Marriage and Family*, 74(4), 880-896
- Fleming, J. S. (2006). Piaget, Kohlberg, Gilligan, and others on moral development. Retrieved from [http:// swppr.com/Textbook/Ch%207%20Morality.pdf](http://swppr.com/Textbook/Ch%207%20Morality.pdf)
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2011). How to design and evaluate research in education. New York: McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages.
- Friedkin, N. E. (1992). An expected value model of social power: Predictions for selected exchange networks. *Social Networks*, 14, 213–229
- Garber, J., & Dodge, K. A. (Eds.). (1991). *The development of emotion regulation and dysregulation*. Cambridge University Press.
- Garnezy, N. (1991). Resiliency and vulnerability to adverse developmental outcomes associated with poverty. *American Behavioral Scientist*, 34(4), 416-430.
- Garnefski N, Kraaij V. ve Spinhoven P. (2001). Negative Life Events, Cognitive Emotion Regulation and Emotional Problems. *Personality and Individual Differences* 30 1311- 1327.
- Garner, P. W. ve Spears, F. M. (2000). Emotion regulation in low-income preschoolers. *Social Development*, 9(2), 246-264.

- Gilmore, L. A. ve Cuskelly, M. (2008). Factor structure of the parenting sense of competence scale using a normative sample. *Child Care, Health & Development*, 38 (1), 48-55.
- Glatz, T. ve Buchanan, C. M. (2015). Change and predictors of change in parental self-efficacy from early to middle adolescence. *Developmental Psychology*, 51(10), 1367.
- Gökçe, B. (1978). Evlilik kurumuna sosyolojik bir yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 7-21.
- Gökçe, B., Acar, F., Ayata, A., Kasapoğlu, A., Özer, İ., & Uygun, H. (1993). Gecekonduarda ailelerarası geleneksel dayanışmanın çağdaş organizasyonlara dönüşümü. Ankara: Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları.
- Greenberg, M. T., Weissberg, R. P., O'Brien, M. U., Zins, J. E., Fredericks, L. ve Resnik, H. (2003). Enhancing school-based prevention and youth development through coordinated social, emotional, and academic learning. American publishing.
- Gross, J. J. (2014). Emotion regulation: Conceptual and empirical foundations. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (pp. 3-20).
- Gross, J.J. ve Thompson R.A. (2006). *Emotion regulation: Conceptual foundations*. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation*. New York: Guilford Press.
- Gülay Ogelman H. ve Çiftçi Topaloğlu Z. (2012). 4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne babalarının ebeveyn öz yeterliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 241-271.
- Günay, E., Atılgan, D., Serin, E. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de göç yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 37-6.
- Gündoğdu Fidan S., Gül Ünal Z. (2016). Güvenlik sorunlarına bağlı gelişen zorunlu toplu göçlerin tarihi çevre üzerindeki etkisi, *ISEM2016, 3rd International Symposium on Environment and Morality*, 4-6 November 2016, Alanya – Turkey.

- Günindi, N. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gür, T.H., Ural, E. (2004), Türkiye’ de kentlere göçün nedenleri, *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(1), 23-38.
- Gürel, R., (2014). Sosyal pekiştireçlerin ve model davranışlarının, çocukların ahlaki yargılarının şekillenmesindeki etkisi (Bandura Örneği), *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28).101-119.
- Güvenç, B. (1996). *İnsan ve Kültür* (7.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hall S., Muñoz R., Reus V. ve Sees K. (1993). Nicotine, negative affect, and depression. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 61, 761–767
- Hammerton, S. (2010). *International migration: The search for decent work*, Solidar Report.
- Han, Z. R., & Shaffer, A. (2013). The relation of parental emotion dysregulation to children’s psychopathology symptoms: The moderating role of child emotion dysregulation. *Child Psychiatry & Human Development*, 44(5), 591-601.
- Han, Z. R., Qian, J., Gao, M. & Dong, J. (2015). Emotion socialization mechanisms linking Chinese fathers’, mothers’, and children’s emotion regulation: A moderated mediation model. *Journal of Child and Family Studies*, 24(12), 3570-3579.
- Hassall, R., Rose J. & McDonald, J. (2005). Parenting stress in mothers of children with an intellectual disability: the effects of parental cognitions in relation to child characteristics and family support. *Journal of Intellectual Disability Research*, 49(6), 405-418.
- Hasting, R. P. ve Brown, T. (2002). Behavior problems of children with autism, parental self-efficacy, and mental health. *American Journal on Mental Retardation*, 107(3), 222- 232.

- Hauser, O. (2012). Pushing daddy away? A qualitative study of maternal gatekeeping. *Qualitative Sociology Review*, 8(1), 56-71.
- Haytoğlu, E. (2006). Denizli-Honaz'a yapılan mübadele gç. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), 47-65.
- Herndon, K. J., Bailey, C. S., Shewark, E., Denham, S. A. & Bassett, H. H. (2013). Preschoolers' emotion expression and regulation: relations with school adjustment. *J. Genet. Psychol.*, 174(1), 642–663.
- Hillmann F. (2016). *Migration: Eine Einführung aus sozial geographischer Perspektive*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag. ISBN 9783515108713.
- Holodynski, M., Friedlmeier, W. (2006). *Development of emotions and emotion regulation*. Springer.
- Homans, G. C. (1961). *Social behavior: Its elementary forms*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Huotilainen, M., Kujala, T., Liitola, A., Natnen, R., Partanen, E. ve Sambeth, A. (2013). Learning induced neural plasticity of speech processing before birth. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 110(37), 1-6.
- Ingen, D. J., Freiheit, S. R., Steinfeldt, J. A., Moore, L. L., Wimer, D. J., Knutt, A. D., Scapinello, S., & Roberts, A. (2015). Helicopter parenting: The effect of an overbearing caregiving style on peer attachment and self-efficacy. *Journal of College Counseling*, 18(1), 7–20.
- Jackson, A. P. ve Scheines, R. (2005). Single mothers' self-efficacy, parenting in the home environment and children development in the two-wave study. *Social Work Research*, 29(1), 7–20.
- Jary, D. ve Jary, J. (1990). The Harper Collins dictionary of sociology: Harper Perennial. *Jencks, C. and SE Mayer*.
- Johnson, J. M. ve Regets, M. C. (1998). International mobility of scientists and engineers to the united states: brain drain or brain circulatinon, National Science Foundation, Issue Brief 98-316, June 22 1998.

- Jones, T. L. ve Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review*, 25(3), 341-363
Doi:10.1016/j.cpr.2004.12.004
- Joseph, G.E. ve Strain, P.S. (2003). Comprehensive evidence-based social-emotional curricula for young children: an analysis of efficacious adoption potential. Toronto: JWF Press.
- Kabiru, C. W., Beguy, D., Ndugwa, R. P., Zulu, E. M. & Jessor, R. (2012). Making it: Understanding adolescent resilience in two informal settlements (slums) in Nairobi, Kenya. *Child & Youth Services*, 33(1), 12-32.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1981). *Çocuğun değeri: Türkiye'de değerler ve doğurganlık*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç., (1999). Yeni insan ve insanlar: *Sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kaiser, A. P., Hancock, T. B., Cai, X., Foster, E. M., & Hester, P. P. (2000). Parentreported behavioral and language delays in boys and girls enrolled in Head Start classrooms. *Behavioral Disorders*, 26(1), 26-41.
- Karakuş, F. (2010). Üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 127-144.
- Karpat, K., (2015). Türkiye'nin göç tarihi, 14. yüzyıldan 21. yüzyıla Türkiye'ye göçler, (Derleyenler: M. Murat Erdoğan, Ayhan Kaya) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 507, İstanbul.
- Kavlak O, Şirin A. (2009). Maternal bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 6 (1):189-202.
- Kelly, L. R. (2017). *Predicting parent discipline from anxious parenting cognitions and emotion regulation*. Doctoral dissertation, St. John's University. ProQuest Dissertations & Theses Global.
- Kendall, S. ve Bloomfield, L. (2005). Developing and validating a tool to measure parenting self-efficacy. *Journal of Advanced Nursing*, 51(2), 174-181

- Keskin, G. Ü. ve Orgun, F. (2006). Öğrencilerin öz-etkililik-yeterlik düzeyleri ile başa çıkma stratejilerinin incelenmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 7, 92-99.
- Kılıçaslan, A. (2007). *Ebeveynliğe geçiş döneminin çeşitli doğum öncesi ve doğum sonrası etkenler açısından incelenmesi*. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kınık, K. (2010). Göç, sürgün ve iltica. *Hayat Sağlık Dergisi* 2, 36-39.
- Kim, S.Y., Wang, Y., Orozco-Lapray, D., Shen, Y., & Murtuza, M. (2013). Does “tiger parenting” exist? Parenting profiles of Chinese Americans and adolescent developmental outcomes. *Asian American Journal of Psychology*, 4, 7–18.
- Kol, S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21), 1-21.
- Koole, S. L. (2009). The psychology of emotion regulation. *Cognition and Emotion*, 23(1), 4-41.
- Kortes, I. (2014). Tiger moms, get off your hovering helicopters. *USA Today Magazine*. 9(1),1-8.
- Kotil, Ç. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumuna yeni başlayan 5 yaş çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerine annenin ebeveyn öz yeterlik algısı ile okul beklentilerine uyum düzeyinin etkisi*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Kulaksızoğlu, A. (2013). Almanya’daki üçüncü kuşak Türk gençlerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(21), 169-182.
- Kvasny, L. (2006). Cultural (re) production of digital inequality in a US community technology initiative. *Information, Communication & Society*, 9(2), 160–181.
- Lansford, J. E., Godwin, J., Al-Hassan, S. M., Bacchini, D., Bornstein, M. H., Chang, L., ... Zelli, A. (2018). Longitudinal associations between parenting and youth adjustment in twelve cultural groups: Cultural normativeness of parenting as a moderator. *Developmental Psychology*, 54(2), 362–377

- Larson, R. and Richards, M. (1994). *Divergent Realities: The Emotional Lives of Mothers, Fathers, and Adolescents*, Basic Books, New York.
- Lee, E. S. (1969). A theory of migration. J.A. Jackson (der.) Migration. *Great Britain: Cambridge University Press*, 283-297.
- Leerkes, E. M., & Crockenberg, S. C. (2002). The development of maternal self-efficacy and its impact on maternal behavior. *Infancy*, 3(2), 227–247.
- Lethbridge, J. (2013). Language learning begins in the womb. *The Conversation*, 05.07.20 tarihinde <https://theconversation.com/language-learning-begins-in-the-womb-17450> sayfasından erişilmiştir.
- Leung, J. T. ve Shek, D. T. L. (2018). Validation of the perceived Chinese overparenting scale in emerging adults in Hong Kong. *Journal of Child and Family Studies*, 27(1), 103–117.
- Levitin, D.J. (2008). *This is your brain on music: the science of a human obsession*. Penguin, USA.
- Lindsey, E. W., Caldera, Y., & Colwell, M. (2005). Correlates of coparenting during infancy. *Family Relations*, 54(3), 346-359.
- Locke, J. Y., Campbell, M. A., & Kavanagh, D. (2012). Can a parent do too much for their child? An examination by parenting professionals of the concept of overparenting. *Australian Journal of Guidance and Counseling*, 22(2), 249–265
- Luebering, A. (1995). The relationship between perceived parental self-efficacy and childrearing beliefs among first-time mothers of infant. *Paper presented at the biennial meeting of the society for research in child development*. Indianapolis, IN, March 30- April 2.
- Maniadaki, K., Sonuga-Barke, E., Kakouros, E., & Karaba, R. (2005). Maternal emotions and self-efficacy beliefs in relation to boys and girls with AD/HD. *Child Psychiatry and Human Development*, 35(3), 245-263
- Marshall, G. (2003). *Sosyoloji sözlüğü*, (Çevirenler: O. Akınhay–D. Kömürcü). İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları.

- Martin, C. L. ve Ruble, D. N. (2009). Patterns of gender development. *Annual Review of Psychology*, 61, 353–381.
- Martin, R. M., & Green, J. A. (2005). The use of emotion explanations by mothers: Relation to preschoolers' gender and understanding of emotions. *Social Development*, 14(2), 229-249.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., ve Taylor, J. E. (1993). Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and development review*, 19(3), 431-466.
- Masten, A. S. ve Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American Psychologist*, 53(2), 205-209.
- McAdams, D. P. (1995). What do we know when we know a person?. *Journal of personality*, 63(3), 365-396.
- McHale, J. P. ve Coates, E. E. (2014). Observed coparenting and triadic dynamics in African American fragile families at 3 months 'postpartum. *Infant Mental Health Journal*, 2(1), 45-52.
- McHale, J. P. ve Irace, K. (2011). Coparenting in diverse family systems. In J. P. McHale & K. M. Lindahl (Eds.), *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems* (pp. 15–37). Washington, DC: APA.
- McHale, J.P. (1995). Co-parenting and triadic interactions during infancy: The roles of marital distress and child gender. *Developmental Psychology*, 31, 985– 996
- McHale, J.P. ve Rasmussen, J.R. (1998). Co-parental and family group-level dynamics during infancy: Early family precursors of child and family functioning during preschool. *Development and Psychopathology*, 10, 39–58.
- McHale, Kuersten-Hogan, R., & Rao, N. (2004). Growing points for coparenting theory and research. *Journal of Adult Development*, 11(3), 221-234.
- Mercin, L. (2005). Piaget ve Kohlberg'in ahlak (moral) gelişim kuramlarının özelliklerinin karşılaştırılması. *Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 73-86

- Miller, A. L., Fine, S. E., Gouley, K. K., Seifer, R., Dickstein, S. & Shields, A. (2006). Showing and telling about emotions: interrelations between facets of emotional competence and associations with classroom adjustment in head start preschoolers. *Cognition And Emotion*, 20(8), 1170-1192.
- Miller, R.L., Pallant, J.F. & Negri, L.M. (2006) Anxiety and stress in the postpartum: is there more to postnatal distress than depression? *BMC Psychiatry*, 6, 12-28.
- Miller, T. ve Tunçer, G. (2010). *Annelik duygusu: Mitler ve deneyimler*. İstanbul: İletişim.
- Milligan, K., Badali, P. ve Spiroiu, F. (2015). Using Integra Mindfulness Martial Arts to address self-regulation challenges in youth with learning disabilities: A qualitative exploration. *Journal of Child and Family Studies*, 24(3), 562-575.
- Milnitsky-Sapiro, C., Turiel, E., & Nucci, L. (2006). Brazilian adolescents' conceptions of autonomy and parental authority. *Cognitive Development*, 21(3), 317-331.
- Minuchin, S. (1974). *Families & family therapy*. Cambridge: Harvard University Press.
- Mirzeoğlu N. (2003), *Spor bilimlerine giriş*, Bağırhan Yayınevi, Ankara.
- Montigny, F. ve Lacharité, C. (2005). Perceived parental efficacy: Concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 49(4), 387-396.
- Morawska, A. ve Sanders, M. R. (2009). Parenting gifted and talented children: Conceptual and empirical foundations. *Gifted Child Quarterly*, 53(3),163-173.
- Morgan CT. 2013. *Psikolojiye Giriş*. Karakaş S, Eski R, eds. Eğitim Kitabevi Yayınları
- Moss, P., Bolland, G., Foxman, R. & Owen, C. (1986) Marital relations during the transition to parenthood. *J. Reprod. Infant Psyc.*, 4, 57-67
- Munich, R. L. ve Munich, M. A. (2009). Overparenting and the narcissistic pursuit of attachment. *Psychiatric Annals*, 39(4), 227–235.
- Mutluer, M. (2003). Uluslararası göçler ve Türkiye. İstanbul: Çantay.
- Navaro, L. (1993). *Çocukla iletişim nasıl kurulur, Ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Nelson, D. A., Hart, C. H., Yang, C., Olsen, J. A., & Jin, S. (2006) Aversive parenting in China: Associations with child physical and relational aggression. *Child Development*, 77 (3), 554-572.
- Nelson, L. J., Padilla-Walker, L. M., Christensen, K. J., Evans, C. A, Carroll, J. S. (2011). Parenting in emerging adulthood: An examination of parenting clusters and correlates. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(6), 730-743
- Nurdoğan, A. K., Dur, A. İ. B. ve Öztürk, M. (2017). Türkiye'nin mülteci sorunu ve Suriye krizinin mülteci sorununa etkileri. *İş ve Hayat Dergisi Ekonomi Hukuk ve Sosyal Politika*, 2(4), 217–238.
- O'Hara, M.W. ve McCabe, J.E. (2013) Postpartum depression: current status and future directions. *Annu. Rev. Clin. Psychol.*, 9, 379-407
- OECD. (2004). Measuring Sustainable Development: Integrated Economic, Environmental and Social Frameworks, Paris: OECD Publications.
- Özer D.S., Özer K. (2005). Çocuklarda motor gelişim, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Özkul, F. B. (2015). 48-60 aylık çocukların babalarının ebeveyn öz yeterlik algılarının incelenmesi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Özmenler, K. N. (1995). Antisosyal kişilik bozukluklarında suç örüntüsüne göre, psikososyal özelliklerin incelenmesi. *Tıpta Uzmanlık Tezi, Ankara.*
- Padilla-Walker, L. M., Son, D., & Nelson, L. J. (2019). Profiles of helicopter parenting, parental warmth, and psychological control during emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 1, 1–13.
- Parker, J. G., Gottman, J. M. (1989). Social and emotional development in a relational context: Friendship interaction from early childhood to adolescence. In T. J. Berndt, & G.W. Ladd (Eds.), *Peer relationships in child development* (pp. 95-131). New York: Wiley.
- Parr, G. D., Montgomery, M. & DeBell, C. (1998). Flow theory as a model for enhancing student resilience. *Professional School Counseling*, 1(5), 26-31.

- Pat-Horenczyk, R., Cohen, S., Ziv, Y., Achituv, M., Asulin-Peretz, L., Blanchard, T. R., Schiff, M., & Brom, D. (2015). Emotion regulation in mothers and young children faced with trauma. *Infant Mental Health Journal*, 36(3), 337-348.
- Paulson, J.F. ve Bazemore, S.D. (2010) Prenatal and postpartum depression in fathers and its association with maternal depression: a meta-analysis. *JAMA*, 303, 1961-1969
- Paulussen-Hoogbeem, M. C., Stams, G. J. J., Hermanns, J. M., Peetsma, T. T., & van den Wittenboer, G. L. (2008). Parenting style as a mediator between children's negative emotionality and problematic behavior in early childhood. *The Journal of Genetic Psychology*, 169(3), 209-226.
- Pekçan, B. (2015). *Sosyal ve psikolojik açıdan göç. Tesam Akademi*, 2 (2), 241-244.
- Pereira K. R., Valentini N. C., Sacconi R., (2016). Brazilian infant motor and cognitive development: longitudinal influence of risk factors, *Pediatr.* 58, 1297–1306, <https://doi.org/10.1111/ped.13021>.
- Petersen, W. (1958), A general typology of migration, *Amerikan Sociological Review*, 23, 43-61.
- Philipp, A. C., Lee, J., Stamm T., A., Winger M., Datler W ve Kapusta N. D. (2020). Coparenting intervention for expectant parents affects relationship quality: a pilot study. *Tohoku J. Exp. Med.* 252, 33-43
- Ponnet, K., Mortelmans, D., Wouters, E., Van Leeuwen, K., Bastiaens, K. & Pasteels, I. (2013). Parenting stress and marital relationship as determinants of mothers' and fathers' parenting. *Personal Relationships*, 20(2), 259-276.
- Psychologist*, 58, 466-474.
- Puhlman, D. J., & Pasley, K. (2013). Rethinking maternal gatekeeping. *Journal of Family Theory & Review*, 5(3), 176-193.
- Quinn, P. C., Yahr, J., Kuhn, A., Slater, A.M. ve Pascalis, O. (2002). Representation of the gender of human faces by infants: a preference for female. *Perception*, 31,1109-1121.
- Ramazanoğlu, C. (1998). *Feminizm ve ezilmenin çelişkileri*. İstanbul: Pencere Yayınları.

- Ravenstein, E. G. (1885). The laws of migration. *Journal of the Statistical Society of London*, 48(2), 167-235.
- Ravenstein, E. G. (1885) The laws of migration, *Journal of the Statistical Society of London*, 48(2), 42- 43.
- Reed, K., Duncan, J. M., Lucier-Greer, M., Fixelle, C., & Ferraro, A. J. (2016). Helicopter parenting and emerging adult self-efficacy: Implications for mental and physical health. *Journal of Child and Family Studies*, 25(10), 3136-3149
- Ribak, R. 2001. Like immigrants. *New Media & Society*, 3(2): 220–239.
- Riley, R. W., Peterson, T. K., Moreno, M. G., & Goode, W. W. (2000). Strengthening participation of fathers in children’s learning and development. *Fathers Mather Involving Fathers in Children’s Learning. A Kit for Educators and Other Professionals. ED, 442*, 580.
- Rode, J. A. (2009). Digital parenting: designing children’s safety. In proceedings of the 23rd British HCI group annual conference on people and computers: celebrating people and technology (ss. 244-251). British Computer Society.
- Rotter, J. (1982). *The Development and Applications of Social Learning Theory: Selected Papers*, Praeger Pub., New York/ABD.
- Saarni, C. (2001). Cognition, context and goals: Significant components in social emotional effectiveness. *Social Development*, 10(1), 125-127.
- Sagi, A. (1982). Antecedents and consequences of various degrees of paternal involvement in child rearing: The Israeli project. *Nontraditional families: parenting and child development/edited by Michael E. Lamb*.
- Sanders, M. R. ve Morawska, A. (2008). Can changing parental knowledge, dysfunctional expectations and attributions, and emotion regulation improve outcomes for children? In R. E. Tremblay, M. Boivin, & R. Peters (Eds.), *Encyclopedia on Early Childhood Development*. Montreal: Quebec. 2nd ed. Retrieved from <http://www.excellence-earlychildhood.ca/documents/Sanders-MorawskaANGxp.pdf>

- Sanders, M. R. ve Woolley, M. L. (2004). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: Implications for parent training. *Child: Care, Health & Development*, 31(1), 65–73
- Savaş Ç. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi* (17), 23-41.
- Schaffer, H. R. (1997). *Social development*. UK, Oxford: Blackwell Publishing.
- Scheel, M. J. ve Rieckmann, T. (1998). An empirically derived description of self-efficacy and empowerment for parents of children identified as psychologically disordered. *The American Journal of Family Therapy*, 26, 15-27.
- Schiffirin, H. H. ve Liss, M. (2017). The effects of helicopter parenting on academic motivation. *Journal of Child and Family Studies*, 26(5), 1472-1480
- Schiffirin, H. H., Liss, M., Miles-McLean, H., Geary, K. A., Erchull, M. J., & Tashner, T. (2014). Helping or hovering? the effects of helicopter parenting on college students' well-being. *Journal of Child and Family Studies*, 23(3), 548-557.
- Schope-Sullivan, S. J., Brown, G. L., Cannon, E. A., Mangelsdorf, S. C. ve Sokolowski, M. S. (2008). Maternal gatekeeping, coparenting quality, and fathering behavior in families with infants. *Journal of Family Psychology*, 22(3), 389-398.
- Seçer, Z. (2017). Sosyal olarak yetkin okul öncesi çocukların duygu düzenlemeleri ile annelerinin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (4), 1435-1452.
- Segrin, C., Givertz, M., Swaitkowski, P., & Montgomery, N. (2015). Overparenting is associated with child problems and a critical family environment. *Journal of Child and Family Studies*, 24(2), 470–479.
- Shaver PR, Mikulincer M. (2004). Attachment in later years: A commentary. *Attach Hum Dev* 6, 451-464.
- Shields, A. ve Cicchetti, D. (1997). Emotion regulation among school-age children: The development and validation of a new criterion Q-sort scale. *Developmental Psychology*, 33, 906–916.

- Shipman KL, Schneider R, Fitzgerald MM, Sims C, Swisher L ve Edwards E. (2007) Maternal emotion socialization in maltreating and non-maltreating families: Implications for children's emotion regulation. *Social Development*, 16(2), 268-285.
- Sille, A. (2016). *Annenin duygusal sosyalizasyonu ile 48-72 aylık çocukların duygu düzenleme becerisi arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi.
- Skeldon R. (2010). The current global economic crisis and migration: policies and practice in origin and destination", issued by the development research centre on migration, *Globalisation and Poverty*, 3(1), 46-59.
- Smetana, J.G. (1981). Preschool children's conceptions of moral and social rules. *Child Development*, 52, 1333-1336.
- Somer, O., Korkmaz, M., & Tatar, A. (2004). Kuramdan uygulamaya beş faktör kişilik modeli ve beş faktör kişilik envanteri. *İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları*.
- Spada, K. L., (1988). Supermoms come in all sizes. *Academic Onefile*, 51(5), 47-49.
- Spritz, B. L., Sandberg, E. H., Maher, E., Zajdel, R. T. (2010) Models of emotion skills and social competence in the head start classroom. *Early Education and Development*, 21(4), 495-516.
- Sroufe, L. A. (1997). *Emotional development: The organization of emotional life in the early years*. Cambridge University Press.
- Steede, K. ve Demir, R. (2002). *Anne-babaların en çok yaptıkları 10 hata*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Stifter, C., & Augustine, M. (2019). Emotion regulation. In V. LoBue, K. Pérez-Edgar, & K. A. Buss (Eds.), *Handbook of Emotional Development* (pp. 405-430).
- Stouffer, S.A. (1940) Intervening opportunities: a theory relating mobility and distance, *American Sociological Review*, 5(6), 845-867.
- Strange, T. ve Bayley, A. (2008). Sustainable development linking economy, Society, Environment, (OECD), Toronto: PWG Press..

- Strom, R., Strom, S., Strom, P., & Collinsworth, P. (1994). Parent competence in families with gifted children. *Journal for the Education of the Gifted*, 18, 39-54.
- Şahin Demirkapı, E. (2013). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. G.Ü. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 57-67.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı, Kurumsal ve Stratejik Yönetim Dairesi Başkanlığı. (2016). Ulusal Kalkınma Stratejisi www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/3chYO+KirsalKalkinmaStrateji.pdf, (Erişim Tarihi: 12.05.2021).
- Tamis-LeMonda, C. S., Shannon, J. D., Cabrera, N. J., & Lamb, M. E. (2004). Fathers and mothers at play with their 2-and 3-year-olds: Contributions to language and cognitive development. *Child development*, 75(6), 1806-1820.
- Tanör B., (2004). *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri (1789-1980)*, 12.basım, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.33-120.
- Teti, D. M. ve Gelfand, D. M. (1991). Behavioral competence among mothers of infants in the first year: the meditational role of maternal self-efficacy. *Child Development*, 62, 918- 929.
- Tezel Şahin, F. (1998). *Destekleyici eğitim programlarının 5-6 yaş grubunda çocuğu olan babalar üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Eğitimi Programı: Ankara.
- Thayer J.F., Rossy L.A., Ruiz-Padial E. ve Johnsen B.H. (2003). Gender differences in the relationship betweenemotional regulation and depressive symptoms. *Cognitive Therapy and Research*, 27(3), 349-364.
- Tobler, W. (1995). Migration: ravenstein, thornthwaite, and beyond. *Urban Geography*, 16(4), 327-343.
- Tomlinson, P.S. (1996) Marital relationship change in the transition to parenthood: a reexamination as interpreted through transition theory. *J. Fam. Nurs.*, 2, 286-305.

- Topbaşı, F. (2007). *İç göçün belirleyicileri üzerine ekonometrik bir model çalışması: 2000 Türkiye örneği*, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Topçuoğlu, R.A. (2012). Türkiye’de göçmen çocukların profili, sosyal politika ve sosyal hizmet önerileri hızlı değerlendirme araştırması. *IOM (Uluslararası Göç Örgütü), İsveç Uluslararası Kalkınma ve İş birliği Ajansı Topics in Early Childhood Special Education*, 23(2), 65-76.
- Toroğlu, E. (2007). Niğde ilinde göç faktörleri ve göçler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(1), 75-96.
- Trinder, L. (2008). Maternal gate closing and gate opening in postdivorce families. *Journal of family issues*, 29(10), 1298-1324.
- Tu, Y. C., Chang, J. C. ve Kao, T. F. (2014). A study on the relationships between maternal gatekeeping and paternal involvement in taiwan. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 122, 319-328.
- Tugade, M. M. ve Fredrickson, B. L. (2004). Resilient individuals use positive emotions to bounce back from negative emotional experiences. *Journal of personality and social psychology*, 86(2), 320.
- Tuğrul, B. ve Artan, İ. (2001). Çocukların cinsel eğitimiyle ilgili annelerin görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 141 – 149.
- Türk Düdükçü F. (2019). *Annelere uygulanan Meleis’in geçiş kuramına dayalı sağlığı geliştirme izlem programının anne bebek bağlanmasına, anne öz yeterliliğine ve bebek gelişimine etkisi: randomize kontrollü çalışma*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- UNHCR (2018). Figures at a glance. <http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>. 18.08.2021 tarihli erişim.
- Uyanık Balat, G. (2014). Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin öz yeterlik ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 661-676.

- Ünal, S. (2009). Ailenin Temel Özellikleri ve İşlevleri. *İnönü Üniversitesi, İnuzem, Uzaktan Eğitim Yayını No 2009, 1*.
- Van Egeren, L. A. (2004). The development of the coparenting relationship over the transition to parenthood. *Infant Mental Health Journal, 25(5)*, 453-477.
- Varol, N. (2005). *Beceri öğretimi ve özbakım becerilerinin kazandırılması*. Ankara: Kök.
- Vural D. G., (2007). *Uluslararası göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti*, Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wallerstein, I. (1995). *Kapitalist dünya ekonomisinde hane yapıları ve emek göçü oluşumu, Irk Ulus Sınıf*, (der. Balibar, E. ve Wallerstein, I) Metis: İstanbul.
- Weissberg, R.P. ve O'Brien, M.U. (2004). What works in school based social and emotional learning program for positive youth development. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 591*, 86-97.
- Westerman, M. ve Masoff, D. (1995). *Triadic coordination, marital adjustment, and childhood behavior problems*. Paper presented at the American Psychological Association, New York.
- Whittemore, R., Chase, S. K., & Mandle, C. L. (2001). Validity in qualitative research. *Qualitative Health Research, 11(4)*, 522-537.
- Whyne-Hammond, C. (1985). *Elements of human geography*. Bell & Hymann. London.
- Williams, C. L. ve Berry, J. W. (1991). Primary prevention of acculturative stress among refugees: Application of psychological theory and practice. *American Psychologist, 46(6)*, 632-641.
- World Commission on Environment and Development, WCED. (1987). Our common future, from one earth to one world, Oslo, <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>. (Erişim Tarihi: 12.05.2021).
- Xu, Y. (2017). Parental stress, emotion regulation, meta-emotion, and changes following an mbsr intervention. Loma Linda University Electronic Theses, Dissertations & Projects. 475.

- Yagmurlu, B. ve Altan, O. (2010). Maternal socialization and child temperament as predictors of emotion regulation in Turkish preschoolers. *Infant and Child Development*, 19, 275-296. Doi: 10.1002/icd.646.
- Yalçın, C. (2004), Göç sosyolojisi, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Yapıcı, M. ve Ş. Yapıcı (2004). Bir değer olarak çocukluk, üniversite ve toplum bilim, *Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 4(4).
- Yardım, G. (2020). Sosyal medyadaki kültürel kimliklerin dönüşümü. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (33), 129-157.
- Yener, S. (2018). Sosyolojik kuramlar çerçevesinde aile ve girişimcilik ilişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(6), 869-878.
- Yıldız, T. G., Şahin, F., Haktanır, G., Holloway, S. (2021). Turkish adaptation of the Berkeley Parenting Self-Efficacy Scale Revised (BPSE-R). *Journal of Education and Future*, 19, 13-23. Doi: 10.30786/jef.778666
- Yılmaz, H. (2020). *Okul Öncesi Duygu Düzenleme Ölçeğinin geliştirilmesi ve annelerin duygu düzenleme güçlüklerinin çocukların duygu düzenleme becerilerini yordayıcılığı*. Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Young, M., Karraker, K. ve Cottrell, L. (2006). *Parenting Self-Efficacy and Satisfaction with Parenting: Relations with Maternal Well-Being*. Paper presented at the annual meeting of the XVth. Biennial International Conference on Infant Studies, Westin Miyako, Kyoto, Japan, Jun 19.
- Yurdakul, I. K., Dönmez, O., Yaman, F., & Odabaşı, H. F. (2013). Dijital ebeveynlik ve değişen roller. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(4), 883-896.
- Zimmerman, B. J. (1989). A social cognitive view of self-regulated academic learning. *Journal of Educational Psychology*, 81(3), 329-339.
- Zosuls K.M., Ruble, D.N., Tamis-LeMonda, C.S., Shrout, P.E., Bornstein, M.H. ve Greulich, F.K. (2009). The acquisition of gender labels in infancy: Implications for sex-typed play. *Development Psychology*, 45,688–701.
- Zürcher, E.J. (2003). Greek and Turkish Refugees and Deportees 1912- 1924. Erişim adresi: <http://www.transanatolie.com/english/turkey/turks/Ottomans/ejz18.pdf>.

EKLER

Ek.1

Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu

Formu dolduran

Anne

Baba

Hangi şehirde yaşıyorsunuz .....

Hangi ülkeye göç etmişsiniz.....

Göç ettiğiniz ülkede kaç yıl kaldınız.....

Kaç yaşında evlendiniz.....

Evlilik tipiniz nedir

Görücü usülü

Görüşerek, tanışarak

Kaç yaşındasınız?

25 yaşından küçüküm

26-35 yaş

36 yaşından büyüküm

Eşiniz kaç yaşında

25 yaşından küçük

26-35 yaş

36 yaşından büyük

Kaç yıllık evlisiniz?

4 yıldan az

5-15 yıl

16-25 yıl

26 yıldan fazla

Sizin eğitim durumunuz nedir?

ilkokul mezunu

Ortaokul mezunu

Lise mezunu

Lisans mezunu

Lisansüstü

Eşinizin eğitim durumunuz nedir?

ilkokul mezunu

Ortaokul mezunu

Lise mezunu

Lisans mezunu

Lisansüstü

Mesleğiniz nedir?

Çalışmıyorum

İşçi

Memur

Esnaf

Diğer.....

Eşinizin mesleği nedir?

Çalışmıyorum

İşçi

Memur

Esnaf

Diğer.....

Kaç çocuğunuz var?.....

Bu çalışmayı kaç yaşındaki çocuğunuz için dolduruyorsunuz?

Ek.2.

Ölçek İzinleri

Ebeveyn öz yeterlik ölçeği izni

Gönderen: TULIN GULER YILDIZ <tulinguler@gmail.com>
Gönderildi: Friday, February 19, 2021 5:26:00 PM
Kime: Elif Guvener <elif.guvener@outlook.com>
Bilgi: tguler@hacettepe.edu.tr <tguler@hacettepe.edu.tr>
Konu: Re: Ölçek izni

Merhaba Elif Hanım,

Ölçeği tez çalışmamızda kullanabilirsiniz. Ekte ölçeği ve ölçeğin orijinalinin geliştirilme makalesi ile uyarlama makalesini de ekliyorum.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim
Prof. Dr. Tülin Güler Yıldız
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı
06800 Beytepe/Ankara
Tel: 03122978633 Faks: 03122978625/150

Duygu Düzenleme Ölçeği İzni

GAMZEGÜL ÇAPAR <gcapar18@ku.edu.tr>
Alıcı: ben, Bilge ▾

26 Temmuz Pzt 20:19 ☆ ↶ ⋮

Merhaba Elif Hanım,

Duygu Düzenleme Ölçeği'ni, ölçeğin puanlama bilgilerini ve kullandığı makaleleri ekte bulabilirsiniz.

Ölçeğin referans bilgileri aşağıdaki gibidir:

Batum, P., & Yagmurcu, B. (2007). What counts in externalizing behaviors? The contributions of emotion and behavior regulation. *Current Psychology*, 25, 272-294.

İyi çalışmalar dilerim.
Gamzegül Çapar

Psychology
Child and Family Studies Laboratory

Ek.3.

Betimsel İstatistikler

Araştırma kapsamında katılımcıların Duygu Düzenleme ile Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik ölçeklerinden ve bu ölçeklerin alt boyutlarından elde edilen puanların bağımsız değişkenlerin kategorilerine göre ait betimsel istatistikleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 1. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların formu dolduran ebeveyn değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Anne	87	2.46	0.47	1.53	3.47	-0.30	-1.02
	Baba	14	2.41	0.46	1.60	3.00	-0.59	-0.92
Duygu düzenleme kontrol	Anne	87	2.98	0.33	2.38	3.75	0.52	-0.38
	Baba	14	3.14	0.38	2.75	3.88	0.65	-0.81
Duygu düzenleme toplam	Anne	87	2.64	0.25	2.00	3.09	-0.49	-0.47
	Baba	14	2.66	0.19	2.30	2.96	-0.34	-0.74
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Anne	87	25.86	6.77	15.00	42.00	0.49	-0.74
	Baba	14	27.07	5.78	14.00	33.00	-1.28	0.67
Çocuğa kazandı- labilecekler	Anne	87	42.49	11.25	26.00	65.00	0.23	-1.20
	Baba	14	41.57	10.34	22.00	54.00	-1.25	0.29
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Anne	87	68.36	17.51	42.00	101.00	0.31	-1.12
	Baba	14	68.64	15.99	36.00	87.00	-1.27	0.36

Tablo 2. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların yurt dışında yaşanan ülke değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Avrupa	86	2.43	0.46	1.53	3.47	-0.26	-1.04
	Diğer	15	2.60	0.46	1.60	3.20	-0.84	-0.12
Duygu düzenleme kontrol	Avrupa	86	3.00	0.33	2.38	3.88	0.50	-0.40
	Diğer	15	3.01	0.39	2.50	3.75	0.80	0.00
Duygu düzenleme toplam	Avrupa	86	2.62	0.25	2.00	3.09	-0.46	-0.54
	Diğer	15	2.74	0.20	2.35	3.09	-0.37	0.03
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Avrupa	86	26.15	6.41	16.00	42.00	0.41	-0.63
	Diğer	15	25.33	7.96	14.00	38.00	0.13	-1.42
Çocuğa kazandı- labilecekler	Avrupa	86	42.49	10.67	26.00	62.00	0.13	-1.15
	Diğer	15	41.67	13.64	22.00	65.00	0.08	-0.97
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Avrupa	86	68.64	16.56	42.00	101.00	0.21	-1.03
	Diğer	15	67.00	21.27	36.00	101.00	0.12	-1.25

Tablo 3. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların yurt dışında yaşanan süre değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	5 yıldan az	11	1.99	0.22	1.73	2.40	0.85	-0.20
	6-10 yıl	33	2.53	0.46	1.67	3.47	-0.43	-0.46
	11 +	57	2.49	0.45	1.53	3.20	-0.66	-0.74
Duygu düzenleme kontrol	5 yıldan az	11	3.25	0.26	2.63	3.63	-1.19	1.73
	6-10 yıl	33	2.92	0.32	2.38	3.63	0.48	-0.44
	11 +	57	3.00	0.35	2.50	3.88	0.89	0.17
Duygu düzenleme toplam	5 yıldan az	11	2.43	0.17	2.22	2.74	0.62	-0.55
	6-10 yıl	33	2.67	0.24	2.00	3.09	-0.86	0.50
	11 +	57	2.67	0.24	2.04	3.09	-0.65	-0.08
Ebeveynliğe özgü stratejiler	5 yıldan az	11	30.27	5.12	23.00	39.00	0.32	-0.88
	6-10 yıl	33	25.88	6.32	16.00	40.00	0.45	-0.59
	11 +	57	25.30	6.85	14.00	42.00	0.45	-0.69
Çocuğa kazandırılabilirler	5 yıldan az	11	54.55	6.86	39.00	62.00	-1.17	1.42
	6-10 yıl	33	41.97	10.67	26.00	65.00	0.23	-0.80
	11 +	57	40.25	10.59	22.00	62.00	0.25	-0.89
Ebeveyn öz yeterlik toplam	5 yıldan az	11	84.82	11.29	62.00	99.00	-0.64	0.00
	6-10 yıl	33	67.85	16.40	43.00	101.00	0.31	-0.69
	11 +	57	65.54	17.09	36.00	99.00	0.35	-0.89

Tablo 4. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların yabancı dil konuşma seviyesi değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Anlıyorum konuşamıyorum	11	2.48	0.58	1.80	3.47	0.27	-1.15
	Çok az konuşabiliyorum	28	2.44	0.43	1.67	3.13	-0.35	-1.07
	Çok iyi derecede konuşabiliyorum	62	2.45	0.47	1.53	3.20	-0.51	-1.04
Duygu düzenleme kontrol	Anlıyorum konuşamıyorum	11	2.85	0.32	2.38	3.38	0.11	-1.11
	Çok az konuşabiliyorum	28	3.02	0.35	2.50	3.75	0.46	-0.69
	Çok iyi derecede konuşabiliyorum	62	3.01	0.34	2.50	3.88	0.67	-0.21
Duygu düzenleme toplam	Anlıyorum konuşamıyorum	11	2.61	0.29	2.22	3.09	0.05	-1.29
	Çok az konuşabiliyorum	28	2.64	0.21	2.13	2.96	-0.53	-0.24
	Çok iyi derecede konuşabiliyorum	62	2.65	0.25	2.00	3.09	-0.62	-0.24
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Anlıyorum konuşamıyorum	11	24.27	6.07	16.00	34.00	0.09	-1.28
	Çok az konuşabiliyorum	28	26.64	5.86	18.00	39.00	0.42	-0.73

	Çok iyi derecede konuşabiliyorum	62	26.06	7.08	14.00	42.00	0.33	-0.84
Çocuğa kazandırılabilirler	Anlıyorum konuşamıyorum	11	40.36	12.27	26.00	61.00	0.53	-1.26
	Çok az konuşabiliyorum	28	43.50	10.20	29.00	61.00	0.09	-1.22
	Çok iyi derecede konuşabiliyorum	62	42.21	11.37	22.00	65.00	0.07	-0.95
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Anlıyorum konuşamıyorum	11	64.64	17.75	43.00	95.00	0.36	-1.28
	Çok az konuşabiliyorum	28	70.14	15.60	48.00	97.00	0.19	-1.18
	Çok iyi derecede konuşabiliyorum	62	68.27	17.98	36.00	101.00	0.17	-0.98

Tablo 5. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların evlilik yaşı değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	20 yaş altı	32	2.75	0.34	2.00	3.47	-0.58	0.57
	20-24	32	2.52	0.38	1.60	3.00	-1.08	0.33
	25-29	26	2.22	0.43	1.67	3.00	0.53	-1.05
	30 ve üzeri	11	1.92	0.38	1.53	2.80	1.44	1.48
Duygu düzenleme kontrol	20 yaş altı	32	2.79	0.23	2.38	3.38	0.34	-0.13
	20-24	32	2.97	0.31	2.50	3.75	0.67	-0.08
	25-29	26	3.23	0.34	2.75	3.88	0.32	-1.09
	30 ve üzeri	11	3.16	0.32	2.63	3.63	-0.28	-1.02
Duygu düzenleme toplam	20 yaş altı	32	2.76	0.19	2.22	3.09	-0.86	1.67
	20-24	32	2.68	0.22	2.13	3.04	-0.89	0.19
	25-29	26	2.57	0.21	2.22	2.96	0.22	-0.83
	30 ve üzeri	11	2.35	0.23	2.00	2.78	0.28	0.19
Ebeveynliğe özgü stratejiler	20 yaş altı	32	21.19	3.87	15.00	30.00	0.23	-0.79
	20-24	32	26.28	6.50	18.00	39.00	0.52	-0.99
	25-29	26	29.54	6.37	14.00	42.00	-0.49	0.46
	30 ve üzeri	11	31.09	5.01	23.00	40.00	0.06	-0.45
Çocuğa kazandırılabilirler	20 yaş altı	32	35.63	7.76	26.00	52.00	0.56	-0.59
	20-24	32	42.03	11.05	27.00	65.00	0.49	-0.90
	25-29	26	47.27	11.39	22.00	62.00	-0.97	0.30
	30 ve üzeri	11	51.36	6.48	44.00	61.00	0.34	-1.38
Ebeveyn öz yeterlik toplam	20 yaş altı	32	56.81	10.96	42.00	79.00	0.48	-0.81
	20-24	32	68.31	17.22	46.00	101.00	0.50	-0.99
	25-29	26	76.81	17.30	36.00	99.00	-0.92	0.37
	30 ve üzeri	11	82.45	9.84	72.00	101.00	0.76	-0.65

Tablo 6. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların evlilik tipi değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Tanışma	66	2.29	0.45	1.53	3.13	0.00	-1.32
	Görücü	35	2.75	0.33	1.87	3.47	-0.80	1.33
Duygu düzenleme kontrol	Tanışma	66	3.10	0.34	2.50	3.88	0.33	-0.75
	Görücü	35	2.81	0.25	2.38	3.63	0.84	1.90
	Tanışma	66	2.57	0.24	2.00	3.04	-0.27	-0.77

Duygu düzenleme toplam	Görücü	35	2.77	0.19	2.22	3.09	-0.88	1.47
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Tanışma	66	28.2 1	6.51	14.0 0	42.00	0.02	-0.85
	Görücü	35	21.9 1	4.63	15.0 0	32.00	0.50	-0.45
Çocuğa kazandırılabilirler	Tanışma	66	46.0 0	11.01	22.0 0	65.00	-0.39	-0.74
	Görücü	35	35.5 1	7.46	26.0 0	52.00	0.53	-0.67
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Tanışma	66	74.2 1	16.96	36.0 0	101.00	-0.30	-0.77
	Görücü	35	57.4 3	11.55	42.0 0	84.00	0.65	-0.40

Tablo 7. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların yaş değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	35 ve altı	44	2.59	0.46	1.67	3.47	-0.46	-0.78
	36 ve üzeri	57	2.35	0.45	1.53	3.00	-0.32	-1.30
Duygu düzenleme kontrol	35 ve altı	44	2.92	0.32	2.38	3.63	0.51	-0.39
	36 ve üzeri	57	3.06	0.34	2.50	3.88	0.58	-0.46
Duygu düzenleme toplam	35 ve altı	44	2.70	0.24	2.22	3.09	-0.61	-0.45
	36 ve üzeri	57	2.59	0.24	2.00	3.04	-0.53	-0.30
Ebeveynliğe özgü stratejiler	35 ve altı	44	25.02	6.87	15.00	42.00	0.71	-0.29
	36 ve üzeri	57	26.81	6.38	14.00	40.00	0.05	-0.85
Çocuğa kazandırılabilirler	35 ve altı	44	40.52	11.28	26.00	65.00	0.54	-0.93
	36 ve üzeri	57	43.79	10.81	22.00	62.00	-0.23	-0.78
Ebeveyn öz yeterlik toplam	35 ve altı	44	65.55	17.79	42.00	101.00	0.59	-0.85
	36 ve üzeri	57	70.60	16.60	36.00	101.00	-0.15	-0.80

Tablo 8. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların eşin yaşı değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	35 ve altı	24	2.39	0.51	1.60	3.47	0.16	-0.95
	36 ve üzeri	77	2.47	0.45	1.53	3.20	-0.50	-0.94
Duygu düzenleme kontrol	35 ve altı	24	3.13	0.39	2.38	3.88	0.19	-0.72
	36 ve üzeri	77	2.96	0.32	2.50	3.75	0.62	-0.17
Duygu düzenleme toplam	35 ve altı	24	2.64	0.23	2.22	3.09	0.08	-0.77
	36 ve üzeri	77	2.64	0.25	2.00	3.09	-0.64	-0.33
Ebeveynliğe özgü stratejiler	35 ve altı	24	27.75	6.76	14.00	42.00	-0.20	-0.09
	36 ve üzeri	77	25.49	6.54	15.00	40.00	0.50	-0.74
Çocuğa kazandırılabilirler	35 ve altı	24	44.25	11.72	22.00	65.00	-0.59	-0.26
	36 ve üzeri	77	41.78	10.89	26.00	62.00	0.33	-1.12

Ebeveyn öz yeterlik toplam	35 ve altı	24	72.00	18.09	36.00	101.00	-0.55	-0.32
	36 ve üzeri	77	67.27	16.91	42.00	101.00	0.40	-1.01

Tablo 9. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların evlilik süresi değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	5 yıldan az	17	2.42	0.59	1.60	3.47	0.02	-1.24
	5-15	66	2.48	0.41	1.67	3.13	-0.46	-1.01
	16 ve üzeri	18	2.39	0.53	1.53	3.13	-0.27	-1.35
Duygu düzenleme kontrol	5 yıldan az	17	3.01	0.36	2.38	3.63	-0.02	-0.73
	6-10 yıl	66	3.00	0.33	2.50	3.75	0.51	-0.52
	11 +	18	2.97	0.38	2.50	3.88	1.29	1.26
Duygu düzenleme toplam	5 yıldan az	17	2.63	0.30	2.22	3.09	0.00	-1.37
	6-10 yıl	66	2.66	0.22	2.00	3.04	-0.72	0.13
	11 +	18	2.59	0.29	2.04	3.09	-0.37	-0.67
Ebeveynliğe özgü stratejiler	5 yıldan az	17	27.00	8.43	15.00	42.00	0.20	-1.09
	6-10 yıl	66	26.41	5.95	17.00	40.00	0.45	-0.88
	11 +	18	23.72	7.00	14.00	38.00	0.33	-0.92
Çocuğa kazandırılabilirler	5 yıldan az	17	43.00	13.24	26.00	62.00	-0.06	-1.50
	6-10 yıl	66	42.91	10.42	26.00	65.00	0.25	-0.99
	11 +	18	39.78	11.56	22.00	60.00	-0.05	-1.21
Ebeveyn öz yeterlik toplam	5 yıldan az	17	70.00	21.12	43.00	99.00	-0.05	-1.52
	6-10 yıl	66	69.32	15.91	46.00	101.00	0.35	-0.98
	11 +	18	63.50	18.08	36.00	98.00	0.07	-1.17

Tablo 11. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların uyruk değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	T.C.	81	2.49	0.46	1.60	3.47	-0.42	-0.81
	T.C./yabanc 1	20	2.31	0.47	1.53	3.00	0.04	-1.52
Duygu düzenleme kontrol	T.C.	81	3.00	0.35	2.38	3.88	0.56	-0.28
	T.C./yabanc 1	20	2.98	0.32	2.50	3.63	0.54	-0.76
Duygu düzenleme toplam	T.C.	81	2.67	0.23	2.00	3.09	-0.51	-0.24
	T.C./yabanc 1	20	2.54	0.26	2.04	2.87	-0.39	-1.16
Ebeveynliğe özgü stratejiler	T.C.	81	25.67	6.77	14.00	42.00	0.45	-0.73
	T.C./yabanc 1	20	27.50	5.94	15.00	38.00	-0.17	-0.13
Çocuğa kazandırılabilirler	T.C.	81	41.86	11.27	22.00	65.00	0.22	-1.08
	T.C./yabanc 1	20	44.40	10.32	22.00	62.00	-0.46	-0.26
Ebeveyn öz yeterlik toplam	T.C.	81	67.53	17.55	36.00	101.00	0.29	-1.05
	T.C./yabanc 1	20	71.90	15.76	40.00	99.00	-0.36	-0.17

Tablo 12. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların eş uyruğu değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	T.C.	49	2.48	0.45	1.67	3.47	-0.32	-0.84
	T.C./Yabancı	32	2.61	0.44	1.53	3.20	-0.97	0.12
	Yabancı	20	2.14	0.41	1.60	3.00	0.46	-0.62
Duygu düzenleme kontrol	T.C.	49	2.95	0.30	2.38	3.63	0.40	-0.45
	T.C./Yabancı	32	2.84	0.22	2.50	3.38	0.26	-0.27
	Yabancı	20	3.36	0.34	2.75	3.88	-0.39	-0.75
Duygu düzenleme toplam	T.C.	49	2.64	0.25	2.00	3.09	-0.56	-0.33
	T.C./Yabancı	32	2.69	0.26	2.04	3.09	-1.00	0.47
	Yabancı	20	2.56	0.19	2.30	2.91	0.37	-1.10
Ebeveynliğe özgü stratejiler	T.C.	49	24.94	6.42	16.00	40.00	0.46	-0.84
	T.C./Yabancı	32	25.06	6.41	15.00	42.00	0.89	0.59
	Yabancı	20	30.25	6.07	14.00	39.00	-0.85	1.20
Çocuğa kazandırıl- abilecekler	T.C.	49	41.33	11.30	22.00	65.00	0.31	-0.96
	T.C./Yabancı	32	39.63	10.08	26.00	62.00	0.47	-0.59
	Yabancı	20	49.30	9.62	22.00	61.00	-1.25	1.11
Ebeveyn öz yeterlik toplam	T.C.	49	66.27	17.32	40.00	101.00	0.35	-0.98
	T.C./Yabancı	32	64.69	15.95	42.00	99.00	0.70	-0.21
	Yabancı	20	79.55	14.94	36.00	98.00	-1.24	1.50

Tablo 13. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların eğitim düzeyi değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik / Olumsuzluk	Ortaokul ve altı	28	2.85	0.25	2.40	3.47	0.23	0.41
	Lise	28	2.54	0.35	1.80	3.00	-0.77	-0.44
	Lisans ve üzeri	45	2.15	0.43	1.53	3.00	0.45	-1.05
Duygu düzenleme kontrol	Ortaokul ve altı	28	2.79	0.24	2.38	3.13	0.08	-1.33
	Lise	28	2.85	0.19	2.50	3.38	0.71	0.67
	Lisans ve üzeri	45	3.23	0.33	2.63	3.88	0.00	-0.89
Duygu düzenleme toplam	Ortaokul ve altı	28	2.82	0.15	2.48	3.09	-0.10	0.23
	Lise	28	2.65	0.23	2.13	2.96	-0.90	-0.02
	Lisans ve üzeri	45	2.53	0.24	2.00	2.96	-0.09	-0.68
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Ortaokul ve altı	28	19.54	2.77	15.00	26.00	0.49	-0.26
	Lise	28	24.96	4.00	18.00	33.00	0.31	-0.64
	Lisans ve üzeri	45	30.73	5.93	14.00	42.00	-0.55	0.41
Çocuğa kazandırıl- abilecekler	Ortaokul ve altı	28	31.79	4.95	26.00	45.00	0.91	0.44
	Lise	28	40.36	6.87	30.00	52.00	0.05	-0.92
	Lisans ve üzeri	45	50.20	9.93	22.00	65.00	-1.24	1.78
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Ortaokul ve altı	28	51.32	6.81	42.00	67.00	0.91	0.28
	Lise	28	65.32	10.07	49.00	84.00	-0.03	-0.95
	Lisans ve üzeri	45	80.93	15.22	36.00	101.00	-1.12	1.55

Tablo 14. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların eşlerin eğitim düzeyi değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
----------	----------	---	------	-----------	------	------	-----------	----------

Değişkenlik / Olumsuzluk	Ortaokul ve altı	10	2.84	0.47	2.00	3.47	-0.99	0.39
	Lise	42	2.60	0.37	1.80	3.13	-0.99	0.13
	Lisans ve üzeri	49	2.24	0.44	1.53	3.07	0.07	-1.31
Duygu düzenleme kontrol	Ortaokul ve altı	10	2.78	0.23	2.38	3.13	-0.37	-0.23
	Lise	42	2.86	0.26	2.50	3.63	1.03	1.15
	Lisans ve üzeri	49	3.16	0.35	2.50	3.88	0.05	-0.66
Duygu düzenleme toplam	Ortaokul ve altı	10	2.82	0.30	2.22	3.09	-1.40	0.94
	Lise	42	2.69	0.21	2.13	3.09	-0.90	0.56
	Lisans ve üzeri	49	2.56	0.23	2.00	2.96	-0.40	-0.54
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Ortaokul ve altı	10	21.10	5.26	14.00	33.00	1.17	2.32
	Lise	42	24.12	5.10	15.00	34.00	0.09	-0.93
	Lisans ve üzeri	49	28.67	6.98	17.00	42.00	-0.04	-1.09
Çocuğa kazandırılabilirler	Ortaokul ve altı	10	34.30	10.29	22.00	52.00	0.56	-1.16
	Lise	42	38.38	8.64	26.00	61.00	0.52	-0.39
	Lisans ve üzeri	49	47.43	10.89	22.00	65.00	-0.49	-0.69
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Ortaokul ve altı	10	55.40	14.74	36.00	78.00	0.43	-1.28
	Lise	42	62.50	13.41	42.00	95.00	0.42	-0.68
	Lisans ve üzeri	49	76.10	17.26	40.00	101.00	-0.35	-0.95

Tablo 16. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların çalışma durumu değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Çalışıyor	55	2.24	0.43	1.53	3.00	0.12	-1.29
	Çalışmıyor	46	2.71	0.36	1.80	3.47	-0.93	1.05
Duygu düzenleme kontrol	Çalışıyor	55	3.11	0.36	2.50	3.88	0.29	-0.89
	Çalışmıyor	46	2.87	0.27	2.38	3.63	0.60	0.55
Duygu düzenleme toplam	Çalışıyor	55	2.54	0.23	2.00	2.96	-0.28	-0.67
	Çalışmıyor	46	2.76	0.21	2.13	3.09	-1.06	1.50
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Çalışıyor	55	29.29	6.35	14.00	42.00	-0.33	-0.28
	Çalışmıyor	46	22.13	4.54	15.00	36.00	1.01	1.33
Çocuğa kazandırılabilirler	Çalışıyor	55	47.44	10.56	22.00	65.00	-0.70	-0.03
	Çalışmıyor	46	36.30	8.37	26.00	61.00	1.00	0.79
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Çalışıyor	55	76.73	16.32	36.00	101.00	-0.65	-0.03
	Çalışmıyor	46	58.43	12.40	42.00	95.00	1.11	1.22

Tablo 17. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların eş çalışma durumu değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Çalışıyor	89	2.47	0.46	1.53	3.47	-0.33	-0.91
	Çalışmıyor	12	2.36	0.52	1.60	3.00	-0.24	-1.82
Duygu düzenleme kontrol	Çalışıyor	89	2.98	0.33	2.38	3.75	0.49	-0.38
	Çalışmıyor	12	3.15	0.41	2.75	3.88	0.61	-1.17
Duygu düzenleme toplam	Çalışıyor	89	2.64	0.25	2.00	3.09	-0.55	-0.32
	Çalışmıyor	12	2.63	0.23	2.30	2.96	-0.13	-1.48
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Çalışıyor	89	26.03	6.73	15.00	42.00	0.42	-0.79
	Çalışmıyor	12	26.00	6.08	14.00	33.00	-0.79	-0.42
Çocuğa kazandırılabilirlikler	Çalışıyor	89	42.66	11.14	26.00	65.00	0.19	-1.19
	Çalışmıyor	12	40.17	10.85	22.00	54.00	-0.89	-0.52
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Çalışıyor	89	68.70	17.36	42.00	101.00	0.26	-1.12
	Çalışmıyor	12	66.17	16.76	36.00	87.00	-0.86	-0.54

Tablo 18. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların çocuk sayısı değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	1	31	2.30	0.51	1.60	3.47	0.44	-0.84
	2	33	2.34	0.50	1.53	3.13	-0.07	-1.50
	3	22	2.63	0.31	2.00	3.13	-0.80	0.29
	4+	15	2.75	0.22	2.40	3.13	0.26	-0.97
Duygu düzenleme kontrol	1	31	3.19	0.37	2.38	3.88	-0.20	-0.66
	2	33	3.02	0.33	2.50	3.75	0.57	-0.20
	3	22	2.83	0.23	2.50	3.38	0.49	0.01
	4+	15	2.81	0.20	2.50	3.13	0.07	-0.78
Duygu düzenleme toplam	1	31	2.61	0.24	2.22	3.09	0.29	-0.82
	2	33	2.58	0.29	2.00	3.09	-0.31	-1.02
	3	22	2.70	0.19	2.22	3.04	-0.94	1.39
	4+	15	2.77	0.14	2.52	2.96	-0.50	-0.97
Ebeveynliğe özgü stratejiler	1	31	28.52	7.26	16.00	42.00	-0.13	-0.99
	2	33	28.36	5.91	16.00	40.00	0.02	-0.64
	3	22	22.91	4.83	15.00	31.00	0.16	-1.09
	4+	15	20.33	3.06	14.00	26.00	-0.17	0.21
Çocuğa kazandırılabilirlikler	1	31	46.16	10.86	26.00	62.00	-0.55	-0.86
	2	33	46.33	10.69	26.00	65.00	-0.06	-0.80
	3	22	38.09	9.03	22.00	52.00	0.03	-1.27
	4+	15	32.07	5.44	22.00	42.00	0.26	0.33
Ebeveyn öz yeterlik toplam	1	31	74.68	17.70	43.00	99.00	-0.43	-0.94
	2	33	74.70	16.12	42.00	101.00	-0.10	-0.73
	3	22	61.00	12.97	40.00	79.00	0.05	-1.49
	4+	15	52.40	7.84	36.00	68.00	0.00	0.89

Tablo 19. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların gelir düzeyi değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Orta	55	2.57	0.46	1.60	3.47	-0.70	-0.46
	İyi ve üzeri	46	2.31	0.43	1.53	3.13	-0.03	-1.15
Duygu düzenleme kontrol	Orta	55	2.91	0.31	2.38	3.88	0.98	1.15
	İyi ve üzeri	46	3.11	0.35	2.50	3.75	0.14	-0.86
Duygu düzenleme toplam	Orta	55	2.69	0.25	2.00	3.09	-0.90	0.17
	İyi ve üzeri	46	2.59	0.23	2.04	3.09	-0.12	-0.36
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Orta	55	24.25	5.81	14.00	40.00	0.68	-0.08
	İyi ve üzeri	46	28.15	6.98	15.00	42.00	-0.14	-0.81
Çocuğa kazandırılabilirlikler	Orta	55	38.71	10.14	22.00	62.00	0.53	-0.37
	İyi ve üzeri	46	46.74	10.66	26.00	65.00	-0.44	-0.80
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Orta	55	62.96	15.54	36.00	101.00	0.61	-0.29
	İyi ve üzeri	46	74.89	17.05	42.00	101.00	-0.39	-0.80

Tablo 20. Ölçeklerden ve alt boyutlardan elde edilen puanların eşinden destek görme durumu değişkeninin kategorilerine göre dağılımlarına ait betimsel istatistikler.

Ölçekler	Kategori	N	Ort.	Std. Sap.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değişkenlik/ Olumsuzluk	Hayır	46	2.76	0.23	2.07	3.20	-0.52	0.58
	Kısmen	19	2.33	0.52	1.53	3.47	0.29	-0.54
	Evet	36	2.12	0.40	1.60	3.00	0.71	-0.53
Duygu düzenleme kontrol	Hayır	46	2.80	0.19	2.50	3.13	0.04	-1.00
	Kısmen	19	3.05	0.32	2.38	3.75	0.05	0.77
	Evet	36	3.23	0.35	2.63	3.88	-0.15	-1.00
Duygu düzenleme toplam	Hayır	46	2.77	0.15	2.35	3.09	-0.33	0.84
	Kısmen	19	2.58	0.31	2.04	3.09	-0.23	-1.23
	Evet	36	2.51	0.22	2.00	2.96	0.11	-0.39
Ebeveynliğe özgü stratejiler	Hayır	46	21.85	4.16	15.00	33.00	0.71	0.36
	Kısmen	19	28.95	6.96	17.00	42.00	-0.13	-0.73
	Evet	36	29.83	5.98	14.00	40.00	-0.48	0.26
Çocuğa kazandırılabilirlikler	Hayır	46	35.17	6.53	26.00	49.00	0.46	-0.83
	Kısmen	19	46.84	10.78	26.00	62.00	-0.49	-0.69
	Evet	36	49.19	10.47	22.00	65.00	-1.15	1.32
Ebeveyn öz yeterlik toplam	Hayır	46	57.02	10.04	42.00	81.00	0.62	-0.39
	Kısmen	19	75.79	17.20	43.00	99.00	-0.45	-0.73
	Evet	36	79.03	15.82	36.00	101.00	-1.01	1.22

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı :Elif Güvener

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Anadolu Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : KTO Karatay Üniversitesi Çocuk Gelişimi (Tezli)

Aksaray Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim (Tezsiz)

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce -Temel Düzey

Bilimsel Faaliyetleri : Yalcin H., Güvener E., Kasal D. (2020). Relationship Between Gifted Children's Internet Gaming Addiction and Quality of Life. *European Journal of Special Education Research*. 6(4), 19-37.

Güvener, E. (2021). Dezavantajlı Çocuklar. (Ed: Dr. Hatice Yalçın). Korunmaya Muhtaç Çocuklar Bölüm 3. KTO Karatay Üniversitesi Yayınları- KARYAY. ss.59-97

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar : 2015-2016, Aksaray Metropol Koleji, Okul Öncesi Öğretmeni

2016-2018, Özel Ak İrfan Koleji, Okul Öncesi Öğretmeni

2018-2019, Özel Galata Kreş ve Gündüz Bakımevi, Müdür

2019-2020, Özel Hezarfen Kreş ve Gündüz Bakımevi, Müdür